139 ISSN 0772-6384
47e jaargang - 3

Ten Mandere

Heemkundige periodiek voor Izegem, Emelgem en Kachtem

Het Rhodesgoed in Kachtem

MACHINES BOUCHERIE

Machines Boucherie nv
Stuivenbergstraat 106
8870 Izegem
Tel. 051 31 21 41 - Fax 051 30 54 46

STROBBE STROBBE STROBBE STROBBE STROBBE STROBBE STROBBE

www.strobbe.be color printing

tm TEN MANDERE
heemkundige periodiek voor izegem en omgeving

BESTUUR:
Voorzitter en redacteur:
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel. 051/30 39 99
jean-marie.lermyte@fulladsl.be

Ondervoorzitter :
ANTOON VANDROMME
Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
tel. 051/30 31 35

Ere-secretaris :
ROBERT LEROY

Secretaris :
FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31
fr.seynaeve@scarlet.be

Penningmeester :
ANDRE MISTIAEN
Hondekensmolenstr. 24, 8870 Izegem
tel. 051/30 36 69
andre.mistiaen@skynet.be

Archivaris :
ANDRE DEMEURISSE
Baronielaan 33, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 58

Adjunct-archivaris:
BERTRAND NOLF
Zevekotestraat 27, 8770 Izegem
tel. 051/30 74 30
benolf@yahoo.com

Hoofdredacteur en webmaster :
BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel. 051/30 03 67
b.blomme@gmail.com

Adjunct-biblithecaris en redacteur:
JACQUES VIAENE
Bremstraat 7, 8870 Izegem
tel. 051/30 20 56
jacques.viaene@skynet.be

Redacteur :
Raf VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23

Leden :
CHRISTIAAN DE FORCHE
Nieuwstraat 27/7, 8870 Izegem
tel. 0475/30 56 89
christiaan.de.forche@izegem.be

KURT HIMPE
Baronstraat 4, 8870 Izegem
tel. 0486/63 46 13
kurt.himpe@vti-izegem.be

ANDRE BOURGEOIS
Sint-Tillostraat 9, 8870 Izegem
tel. 051/30 19 06
andre_bourgeois@skynet.be

e-mail: Tenmandere@hotmail.com
URL: www.tenmandere.tk

Geert HOORNAERT,
De heerlijkheid Rode op Kachtem, Emelgem, Izegem, Oekene, Rumbeke, Roeselare 3
Jacques VIAENE,
De laatste boeren op het Rhodesgoed 52
Dirk VAN WALLEGHEM,
De toekomst van het Rhodesgoed 55
Frédéric DELAMEILLEURE,
Rekeningen van de parochie en Laetschip van Cachtem. 1751 - 1758 57

Werkten mee aan dit nummer:
Geert Hoornaert, Adriaan Willaertstraat 51, 8800 Roeselare
Jacques Viaene, Bremstraat 7, 8870 Izegem
Dirk Van Walleghem, Slagmeersenstraat 41, 8870 Izegem
Frédéric Delameilleure, Ter Beemden 14, 8870 Izegem

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marie Lermyte, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.

Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.
Bankrekeningnummer : 472-4353811-45.
Wie het lidmaatschap betaalt (leden 15 €, ereleden 20 €) ontvangt 3 nummers.

ALG. NUMMER **139**, 47ste JG. NR. 3 (december 2007)

ERELEDEN 2007
(afgesloten op 1 december 2007)

in Izegem

ALLEWAERT, Luc & Ingrid, Nieuwstraat 27 bus 2
ALLOSSERIE, Luc, Mevr., Roeselaarsestraat 327
ANIMATIE DE PLATAAN, Meensesteenweg 74
ARCHITECTENBUREAU A.W., Vijfwegenstraat 25/1
BASISSCHOOL ST.-PIETER, Prinsessestraat 15
BERLAMONT, Paul, Kasteelstraat 38
BILLIOUW, Carlos, Vuurkruiserslaan 2
BLONDEEL, Roger, Mevr., Molstraat 37
BOGAERT, Jan, O.-L.-Vrouwestraat 20
BOUCHERIE, Christiane, Abelestraat 61
BOUCHERIE NV, Bart, p.a. Stuivenbergstraat 106
BOURGEOIS, André, Sint-Tillostraat 9
BOURGEOIS, Geert, Baronielaan 12
BRAL-DEJONGHE, Rudi, Ardooisestraat 62
BRUYNEEL, Roger, Ingelmunstersestraat 57
CAPPELLE, Nicolas, Vuurkruiserslaan 7
CARETTE, Adhémar, St.-Jorisstraat 59
CHRISTIAENS, Marc, Karel de Goedelaan 24
CHRISTIAENS, Roselin, Grote Markt 17
CLAEYS, Jozef, Manegemstraat 39
COMPERNOLLE-DEVLIEGHERE, Etienne, Heibrugstraat 17
CORNILLIE, Ann, Kruisstraat 4
DE FORCHE, Christiaan, Nieuwstraat 27 bus 6
DE SMEDT, Dirk, Boomforeeststraat 3
DE VLIEGHERE, Luc, Melkmarktstraat 1-3
DEBACKER, Herman, H. Dunantstraat 52
DEBOSSCHERE, Jean-Pierre, Reperstraat 65
DECLERCQ, Rik, Stationsstraat 36
DECOENE, Pierre, Kortrijksestraat 319
DEFORCE, Marie-Claire, Nederweg 55
DEGEZELLE, Lucien, Nieuwstraat 4
DELAERE Apotheek, Burg.Vandenbogaerdelaan 35
DEMEY, Johny, Kortrijksestraat 321
DEMIDDELE, Hendrik, Kortrijksestraat 46
DERHORE, Roger, Rozemondlaan 1
DEROLEZ, Jacques, Bellevuestraat 45
DESMET, Georges, Visschersdreef 3
DEVOLDERE, Gaspard, De Plataan, Meensesteenweg 74
DEWITTE, Erik, Lendeleedsestraat 42
DUBAERE, Ludwig, Ter Beursplein 1
DUHAMEL, Frank, Merelstraat 4
DUMOULIN, Christiaan, Kerelsstraat 4
DUPONT, Jim, Baron de Pélichystraat 34
DUPONT, Johan, Lendeleedsestraat 20
DUYCK, André, Sint-Jorisstraat 55
DUYVEJONCK, Paul, Pieter Baesstraat 23
EECKHOUT-BOSTIJN, Mevr., Gentsestraat 40 bus 3
EECKHOUT, Gabriël, H.-Hartstraat 7 bus 5
EECKHOUT, Geert, Baronielaan 2
FLAMEZ, José, Bosbeekstraat 3
GEVAERT-TANT, Filip, Rode Poortstraat 19
GEZINSBOND IZEGEM, Emiel Neyrinckstraat 33
GUILLEMYN, Antoon, Meensesteenweg 90
GYSELINCK, Wouter, Baronielaan 56
HANDSAEME, Roland, Gentseheerweg 82
HERMAN, Jerome, Sint-Crispijnstraat 47/1
HERMAN, Raphaël, Stijn Streuvelsstraat 26
HERREMAN, Danny, St.-Jansstraat 35
HEUS, Thomas, Burg.Vanden Bogaerdelaan 54/4
HIMPE, Kurt, Baronstraat 4
Hotel-Restaurant ROYAL, Stationsstraat 3
HOUTHOOFD-FEYS, Antoon, Steenovenstraat 4
HOORNAERT, Leonie, Bellevuestraat 2
HUYSENTRUYT-VANDENBERGHE, Romain, Hogestraat 91
KBC, Marktstraat 1
KEMP, Marc, Gentseheerweg 45
KINTS-VERHAEGHE, Jean-Pierre, St.-Crispijnstraat 50
LANNOO, Luc, Vlietmanstraat 2
LECLUYSE, Eddy, Abelestraat 25
MADOU, Chris, Kokelarestraat 89
MAES, Bernard, Gentseheerweg 102
MALFAIT, Luc, Schoolstraat 32
MALLISSE, Jerome, Populierenstraat 4
MARRANNES, Valere, Ingelmunstersestraat 70
MARTIN-DEMEULEMEESTER, Mandelstraat 72
MATTAN, Erik, Henri Dunantstraat 45
MISSIAEN-DEBRUYNE, Hugo, Hondekensmolenstraat 57
MYLLE, Gerda, Hondekensmolenstraat 12
NAESSENS, Maurice, Ingelmunstersestraat 50
NIEUW TECHNISCH INSTITUUT, Italianenlaan 30
NOLLET-VANNESTE, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
NOTARIAAT LOONTJENS, A. & L., Nieuwstraat 22
NOTARIAAT SAGON, Luc, Gentsestraat 36
NOTARISKANTOOR LAGA, Stefaan, Gentseheerweg 44
ORGAER, Geert, Krommestraat 12
PAREIT, Hans, Nieuwstraat 19
PAROCHIAAL ARCHIEF ST.-TILLO, Kerkstraat 13
PAROCHIE H.-HART, Roeselaarsestraat 53
PAROCHIE SINT-JAN DE DOPER, Hogestraat 12
PATTYN, Theo, Lindestraat 11
PRIEM, Hendrik, Henri Dunantstraat 33
REYNDERS, V., Wallemotestraat 84
ROMMEL, Bart, Baronielaan 52
ROMMEL-MISTIAEN, Thierry, Wilgenstraat 15
RONSE, Chris, Vlietmanstraat 6
ROSSEEL-POTTIE, Luc, Roeselaarsestraat 95
SAGON-VANDEN AVENNE, Fernand, Gentsestraat 17
SEYNAEVE, Jozef, Burg.Vandenbogaerdelaan 93
SEYNAEVE, Paul, Meensesteenweg 191
SINT-JOZEFSCOLLEGE, Burg.Vandenbogaerdelaan 53
SINTOBIN, Philippe, Gentsestraat 34/8
SINTOBIN, Pol, Meensesteenweg 89
SINTOBIN, Stefaan, Emiel Neiryncksstraat 20
SNOECK, Marc, PVBA, Stationsstraat 38

DE HEERLIJKHEID RODE OP KACHTEM, EMELGEM, IZEGEM, OEKENE, RUMBEKE, ROESELARE

Geert Hoornaert

I. DE HEERLIJKHEID RODE MET HET RHODESGOED OP KACHTEM

In 1995 en 1996 kocht het Vlaamse Gewest ongeveer 40 ha landbouwgrond rond en in het Rhodesgoed, in de noordwesthoek van Kachtem, met de bedoeling er een nieuw bos aan te leggen. Een aantal bosplantacties werd onmiddellijk opgestart. Na de goedkeuring van het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan op 12 september 2002 werd het terrein ingenomen door 30 ha loofhout (els, zomereik, berk, wilg, es ...), 4 ha naaldhout (lork, sparren) en rond de hoeve ook een hoogstamboomgaard met appels, peren, pruimen en notelaars en 6 ha weiden en moerassen langs de Rhodesbeek. Er is ook 2,5 ha speelbos voorzien voor de jeugd. In het gebied werden ook ongeveer 8 km wandelpaden aangelegd. Het domein staat onder het beheer van de dienst Bos en Groen.

Het hele terrein staat bekend onder de naam **Rhodesgoed** en werd op zaterdag 24 mei 2003 officieel voor het publiek opengesteld.

De boomaanplantingen op het Rhodesgoed gebeurden rondom het aloude hof van Rhode waarvan de hoevegebouwen momenteel totaal heropgeknapt zijn. Naast het woonhuis zijn er de bijgebouwen waar men ondermeer een educatieve ruimte en een eet- en drankgelegenheid wenst te openen en wellicht ook overnachtingsmogelijkheden voor ruiters, fietsers en jeugdbewegingen. In de oude cichorei-ast zou een museum over het verleden van het Rhodesgoed kunnen worden ingericht. En dat het Rhodesgoed een verleden heeft, willen we hier even toelichten.

Rode, Rhode of Rhodes

In deze studie gebruiken we de schrijfwijze **Rode** als we het over het oorspronkelijk grondbezit van de heer van Rode hebben of m.a.w. over de heerlijkheid Rode. Wanneer we het over de bijzonderste hoeve van deze heerlijkheid hebben, gebruiken we het woord **Rhodesgoed**. Meteen is elke verwarring tussen beide uit de weg geruimd. In oude documenten gebruikt men zowel het woord Rode, Roden, Rodes, Rhode, Roode, Rooden, Roodes, Rhodes, Rogoet, Rhodesgoet.[1]

Het fonciergoed Rhodes op Kachtem

De heerlijkheid Rode was een grote heerlijkheid op Kachtem en had ook gronden op Roeselare, Rumbeke, Emelgem, Izegem, Oekene, Hooglede, St.-Eloois-Winkel, ... Administratief lag Rode in de kasselrij Kortrijk, die zelf in roeden (districten) verdeeld was. Zo lag Rode onder de Roede van Menen. Op de heerlijkheid Rode lagen talrijke hoeven en huizen verspreid, die eigendom waren van verschillende boeren

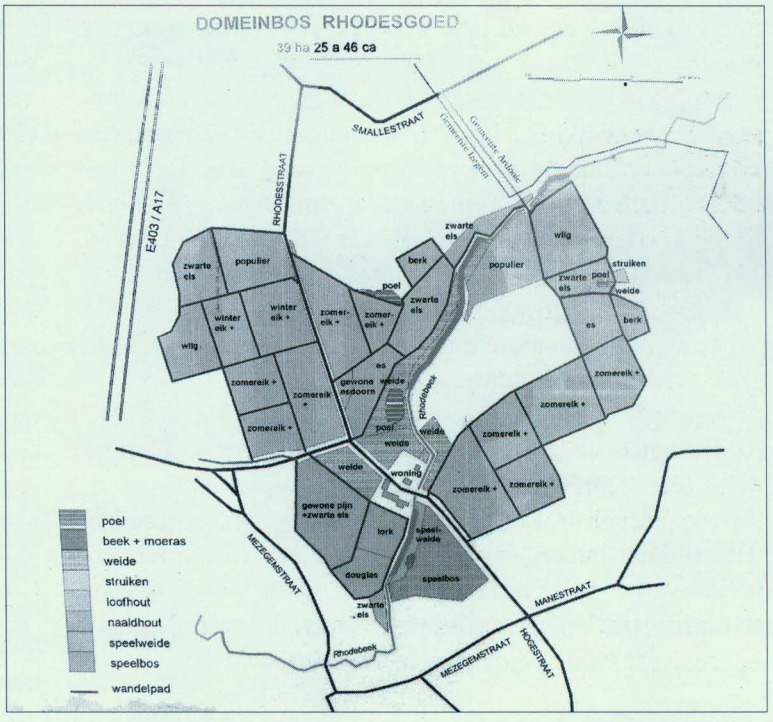

Het natuurgebied Rhodesgoed bevloeid door de Rhodesbeek. De hoevegebouwen liggen links en rechts van de weg die het gebied doorsnijdt. (foto Geert Hoornaert).

of burgers. De voornaamste hoeve van een heerlijkheid (het foncierhof) bleef steeds eigendom van de heer van de heerlijkheid. Voor Rode was dit het **Rhodesgoed.** Het lag aan de Rhodesbeek of Robeek en nabij de samenvloeiing van deze beek met de Mandel. Het besloeg een oppervlakte van 32 bunders 1 gemet (1 bunder is ongeveer 1,3 ha; 1 gemet is ongeveer 44 are) of ongeveer 43 ha. Zoals gebruikelijk was het Rhodesgoed omwald en bestond het woongedeelte uit een opperhof (oorspronkelijk op een kunstmatige heuvel gelegen) en twee bewoonde neerhoven. Verder waren er zaailanden, bossen, vijvers en

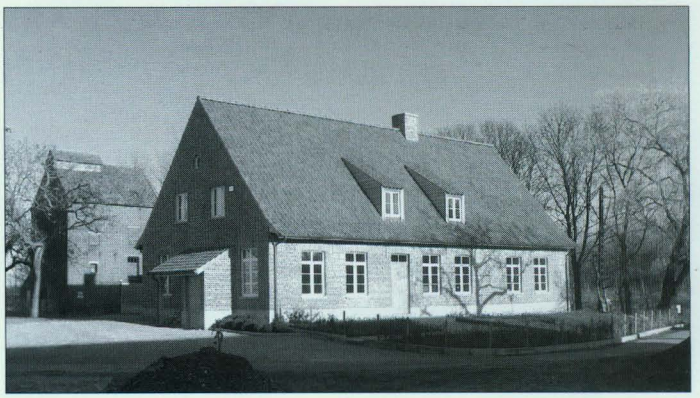

Enkele zichten op het vernieuwde Rhodesgoed.
Het Rhodesgoed gezien van de noordkant (foto's Geert Hoornaert)

een veengebied. Deze heerlijkheid had aanvankelijk ook nog 17 achterlenen en later zelfs 19; we komen er nog op terug.

Over de heerlijkheid Rode is al ondermeer gepubliceerd door G. F. Tanghe in zijn *Parochieboek van Cachtem*; door J. Catteau in zijn eindverhandeling *Ieperse lenen en heerlijkheden in Oost-Ieperambacht (1365-1515)*, Leuven, 1995; en door J. Claeys, R. Leroy en A. Vandromme in *Merkwaardige hofsteden te Izegem,* deel 2, Kortrijk, 2004. Wij vullen dit thans aan met bronnenmateriaal uit de 15de, 16de, 17de en 18de eeuw.

Rode behoorde administratief tot de kasselrij Kortrijk maar leenrechterlijk (feodaal) onder het leenhof van de Zale van Ieper. Bekijken we daarom eens het leenregister dat jonkheer Jan de Vooght, heer van Geluveld, soevereinbaljuw van de Zale van Ieper, op 20 augustus 1647 opmaakte en waarin alle lenen en achterlenen van het Ieperse leenhof opgetekend staan. Onder Kachtem vinden we:

Joncheer ***Jan de Harchies*** *heere van Millomez, Rhodes, Cour a Moustier etc. by successie van jonckheer Gaspar synen broeder, houdt een leen ende heerelyckhede genaemt 't hof te Rhodes gelegen in de voorseyde prochie van Cachtem met eender mote ende twee nederhoven boven ende beneden behuyst groot synde onder water, meersch, busch, winnende landt etc. twee en dertigh bunderen en een gemet luttel min ofte meer ...*

Toen de gezworen landmeters van de Zale en Kasselrij van Ieper, Matheus de Mey en Walrave Lust, de hoeve in 1664 moesten opmeten werd volgende duidelijke situatieschets opgetekend: *een behuysde ende beplante hofstede becleet met een woonhuys, schuere bouverie ofte pertstal, coystal ende schaepstallen, duyvecot, waeghenhuys ende ovenbuer met de landen, meerschen, busch ende vyvers daermede gaende...*[2]

Opmerkelijk is hier wel het recht om een duiventil te mogen oprichten, wat toen enkel voorbehouden was aan bepaalde foncierhoven.

Helemaal links de oude cichorei-ast en rechts het vernieuwde woonhuis (foto's Geert Hoornaert)

Het vernieuwde Rhodesgoed gezien van de zuidkant met links de herbouwde schuren. De weg loopt hier over het bruggetje van de Rhodesbeek dwars door het Rhodesgoed (foto Geert Hoornaert).

Nogmaals een zicht op het bruggetje en het woonhuis en de ast (foto Geert Hoornaert)

In een denombrement (een volledige beschrijving van de heerlijkheid opgesteld in opdracht van een volgende erfgenaam of eigenaar) van 27 december 1680 vinden we volgende beschrijving: *avec une motte, et deux basses court, haute et basse amaisonnee, contenant parmi pretz, fossez, bois, terres labourables et non labourables...*[3]

En op 21 april 1722 luidt het:

Raport grotte ende denombrement van leene dat ick m'her ***Jacques Maximilien vande Meere,*** *rudder heere van Voorde etc. doe ende overgheve aen jonckheer Frans Wynckelman heere van Walhove etc. souverain bailliu van syne majesteyts leenhof de Zaele van Ipre, over ende vytter naeme van jonckheer* ***Philippe vande Meere*** *synen sone, ende dit van een syn leen ende heerelichede ghenaemt t'hof te Rhodes naer bestreckende binnen de prochie van Cachtem ende daer ontrent, bestaende in eene mote, en de nederhoven, groot synde onder meersch, water, bosch, winnende en onwinnende landt twee en dertigh bunderen, ende een ghemet ofte daer ontrent...*

Op de opeenvolgende heren komen we straks terug. Kijken we nu even verder welke rechten er aan deze heerlijkheid verbonden waren.
Het bestuur van de heerlijkheid werd overgelaten aan een baljuw en zeven schepenen (waarvan er één door de heerlijkheid Mezegem werd aangeduid), die geholpen werden door een amman (soort veldwachter): *omme metten selven bailliu ende schepenen te berechten manslagh* (moord), *huyssouck den dief, ghyselschip* (gevangenis), *lene waerheden, singhelier waerheden, half maerte straetschauwynghe.*

De vierschaar of plaatselijke rechtbank gevormd door de baljuw en de schepenen (waaronder één schepen van de heerlijkheid van Mezegem), mocht straffen opleggen volgens de 'costumen' (de gerechtelijke gebruiken) van Ieper-Ambacht tot een boete van 60 pond parisis. Ze mochten enkel middele en lagere justitie uitspreken. Voor

De twee herbouwde bijgebouwen
(foto's Geert Hoornaert)

Het vernieuwde Rhodesgoed gezien van de zuidkant met links de herbouwde schuren. De weg loopt hier over het bruggetje van de Rhodesbeek dwars door het Rhodesgoed (foto Geert Hoornaert).

Nogmaals een zicht op het bruggetje en het woonhuis en de ast (foto Geert Hoornaert)

In een denombrement (een volledige beschrijving van de heerlijkheid opgesteld in opdracht van een volgende erfgenaam of eigenaar) van 27 december 1680 vinden we volgende beschrijving: *avec une motte, et deux basses court, haute et basse amaisonnee, contenant parmi pretz, fossez, bois, terres labourables et non labourables...*[3]

En op 21 april 1722 luidt het:

Raport grotte ende denombrement van leene dat ick m'her ***Jacques Maximilien vande Meere,*** *rudder heere van Voorde etc. doe ende overgheve aen jonckheer Frans Wynckelman heere van Walhove etc. souverain bailliu van syne majesteyts leenhof de Zaele van Ipre, over ende vytter naeme van jonckheer* ***Philippe vande Meere*** *synen sone, ende dit van een syn leen ende heerelichede ghenaemt t'hof te Rhodes haer bestreckende binnen de prochie van Cachtem ende daer ontrent, bestaende in eene mote, en de nederhoven, groot synde onder meersch, water, bosch, winnende en onwinnende landt twee en dertigh bunderen, ende een ghemet ofte daer ontrent...*

Op de opeenvolgende heren komen we straks terug. Kijken we nu even verder welke rechten er aan deze heerlijkheid verbonden waren.
Het bestuur van de heerlijkheid werd overgelaten aan een baljuw en zeven schepenen (waarvan er één door de heerlijkheid Mezegem werd aangeduid), die geholpen werden door een amman (soort veldwachter): *omme metten selven bailliu ende schepenen te berechten manslagh (*moord*), huyssouck den dief, ghyselschip (*gevangenis*), lene waerheden, singhelier waerheden, half maerte straetschauwynghe.*

De vierschaar of plaatselijke rechtbank gevormd door de baljuw en de schepenen (waaronder één schepen van de heerlijkheid van Mezegem), mocht straffen opleggen volgens de 'costumen' (de gerechtelijke gebruiken) van Ieper-Ambacht tot een boete van 60 pond parisis. Ze mochten enkel middele en lagere justitie uitspreken. Voor

De twee herbouwde bijgebouwen
(foto's Geert Hoornaert)

Het Rhodesgoed in de jaren 30
(Foto uit A. Vandromme, *Izegem vroeger, beeld van een stad*, p. 38)

zware overtredingen zoals moordaanslag, dienden ze een hogere rechtsmacht aan te spreken.

Verdere heerlijke rechten waren: tol, vont en bastaard- en stragiergoed (recht op gevonden goederen, goederen van onwettige kinderen en vreemd of verbeurdverklaarde goederen). In vroegere tijden was er ook nog visrecht in de vijvers van het foncierhof.

Bij De Flou lezen we nog dat *den heere van rooden vermach kerckghebot in ouckene, rumbeke, caectem, emelghem, yzeghem, rousselaere ende hoochleede.*[4] Hij mocht dus in al die plaatsen aankondigingen doen (die vroeger aan de kerkpoort afgelezen werden, vandaar 'kerkgebod').

Aan de heerlijkheid was ook een heerlijke rente verbonden op gronden in Kachtem en Hooglede, die elk jaar met Lichtmis opleverde: 77 razieren, een havot, twee pinten en half evene (evene = haver; 1 razier = 4 havotten = 16 pinten = 88,02 liter). Daarenboven nog 12 kapoenen (gesneden hanen) en een penningrente van 7 pond, 1 schelling, 3 deniers parisis (1 pond = 20 schellingen; 1 schelling = 12 penningen). Op gronden in Oekene, Rumbeke en Izegem was er ook op Lichtmis een opbrengst van 315 razieren middele haver volgens de Kortrijkse maat te berekenen.
Er was ook nog een tiende beschreven volgens het denombrement van 1647 als*: de twee schoven van thiene* en volgens het denombrement van 1722: *vande neghen schoven de sesse vytten honderd.*

Bij verandering van eigenaar gold op de heerlijkheid Rode *eenen vollen reliefve* (leenverhef) *van thien ponden pars. Met camerlynckgelt* (gift voor de kamerheer of gift voor de opsteller) *ende ter vercoopynge ofte belastynge den thienden pennynck boven gelyck relief ende camerlynck gelt.*

Wie waren de bezitters van de heerlijkheid Rode?
Nu nog bestaat in de provincie Oost-Vlaanderen een groepering van een zeventiental gemeenten ten zuiden en zuid-oosten van Gent bekend onder de naam Land van Rode.[5] **De familie van Rode** afkomstig aldaar van Schelderode had ook bezittingen in West-Vlaanderen, ondermeer ten noorden van Brugge maar ook in Midden-West-Vlaanderen. De eerste heren van Rode voerden het wapenteken van Vlaanderen gebroken met een uitgestulpte zoom van sabel (zwart) of met een uitgetande rechterschuinbalk van keel (rood).[6] Reeds vóór 1216 verkocht **Radulf van Rode,** heer van Schelderode en Melle[7], de goederen die hij bezat in Emelgem en Kachtem. Hij hield die in leen van Johanna van Constantinopel, gravin van Vlaanderen.[8] Het is dus hoogstwaarschijnlijk dat het Kachtemse Rhodesgoed hiertoe behoorde en meteen kennen we vermoedelijk een van de vroegste eigenaars van dit goed. De familie van Rode vinden we later in de 13-14de eeuw terug als heren van Ingelmunster.[9] Zij voerden een wapenteken van zilver beladen met drie molenijzers van keel (rood) gegroepeerd twee en een.

Vanaf de verkoop tussen 1216 en 1419 blijven we in het ongewisse over de opeenvolgende eigenaars. Het leen Rode duikt wel vanaf 1385 geregeld op in de archieven.[10]

Pas in 1419 treffen we een **Johanna van Coeyeghem ende van Roo**[11] aan bij de opsomming in het *Woordenboek van de Toponymie* van De Flou, alsook in 1439: *Mer Jans hoir*

(erfgenaam) van *Roden*.

In de studie van Rik Opsomer[12] vinden we sporadisch iets over Rode:
In 1450 overlijdt **Oste van Kooigem**. De heerlijkheid Rode wordt daarna onder de twee zonen 'verderd': zijnde 2/3 voor **Oste jr. van Kooigem** en 1/3 voor **Gerard van Kooigem**[13]. Wanneer Oste jr. overlijdt, bekomt zijn broer Gerard de 2/3 en in 1459 stemt hertog Filips de Goede erin toe dat Rode opnieuw tot één eenheid wordt herleid. De argumentatie was van bestuurlijke aard: *la justice, seigneurie, hommages et bancs des eschevins sont separez et aussi les rentes, amendes et autres droiz dicelle terre, en la diminucion diceulx.*[14] Voor Gerard van Kooigem kwam het in elk geval financieel goed uit want nu diende hij niet langer twee keer leenverhefgeld te betalen.

Volgens Joost Catteau gebeurde die verderding al heel wat vroeger.[15]
Tot 1365 was **Boudewijn van Hingettes** bezitter van het hoofddeel (2/3) (gemakshalve noemen we het voortaan 'groot-Rode') van de heerlijkheid. Hij verkocht dit deel in 1365 aan **Jacob van Sceehen**. Het andere deel (1/3) (gemakshalve klein-Rode) bleef in de familie van Hingettes. Het werd tot 1413 gehouden door **Margareta van Hingettes**. Toen ging het over op haar broer **Boudewijn**, die gehuwd was met Marie vande Leye. Bij zijn dood in 1416 geraakte weduwe Marie in moeilijkheden om het vruchtgebruik op klein-Rode in Kachtem en na het inspannen van een proces op 28 januari 1417, voor de Zaal van Ieper, haalde ze op 8 oktober gelijk en kon ze nog verder het leenrechtelijk vruchtgebruik genieten.[16] Haar zoon **Willem** was wel de bezitter geworden van klein-Rode. In 1418 kwam het in het bezit van **Ollivier van Steenbrugghe**.

Groot-Rode was volgens J. Catteau in 1384 overgegaan op **Maria van Menilg** (ook als Meynil geschreven), een verwante van Jacob van Sceehen. Ze was getrouwd met Willem de Tolnare. Deze Willem zou het goed gekocht hebben van **Boudewijn vander Noele**, die gehuwd was met Jacquemine van Compingny.[17] Na de dood van Maria ging het in de jaren 1388-1390 over naar **Jacquemine van Compingny,** die het doorverkocht aan weduwnaar **Willem de Tolnaere**. Na zijn overlijden kwam groot-Rode in handen van **Roegier de Tolnaere,** die in 1409-1410 overleed. Zo kwam het bij zus **Maria,** die reeds in 1370 de heerlijkheid Schardauw geërfd had. Ze was in 1410 al weduwe van Jan van Coyegem. Zo kwam groot-Rode onder de heren van Kooigem.
Wanneer we echter de heren van Schardauw bekijken in de studie van Roger Witdouck[18], dan lezen we daar dat **Jan de Tolnaere** al midden de 14de eeuw heer van Rode was en tevens de eerst gekende heer van Schardauw. Hij was getrouwd met Margaretha van Steenhuyse. Na zijn dood rond 1366 gingen Schardauw en Rode over op zijn tweede zoon **Willem de Tolnaere** en daarna op zijn jongste dochter **Maria de Tolnaere,**[19] die gehuwd was met Jan van Coyeghem. Op 2 juni 1395 werden zijn goederen verdeeld maar Rode en Schardauw bleven onder zijn vrouw. Na haar dood nam haar zoon **Jan van Coyeghem** Rode over en werd hij tevens heer van Schardauw en Haverie in Dottenijs. Hij huwde in 1419 Katharina de Hallennes (Hallennes-les-Haubourdin bij Rijsel), fa (dochter van) Gilles en Catherine Escarlotte en overleed in 1427. [20]
Zijn zoon, **Gerard van Coyeghem**, heer van Halennes, Erquinghem-le-Secq, Havenne, Rode, ... hoogbaljuw van Kortrijk volgde op. Hij huwde met Jehanne Malet dict (gezegd) de Berlettes, fa Thomas, kastelein van Ath en van Jehanne de Lannoy. Gerard overleed op 11 november 1494[21]. Hij werd opgevolgd door zoon **Anthone van Coyeghem**, heer van Halennes en Rode.[22]
Rode zou dan overgegaan zijn op **Johanna**, dochter van Gerard van Coyeghem. Zij huwde **Jehan van de Poorten** dict d'Espierres, ridder, heer van Moorslede, Mosscher-Ambacht, etc.[23]

Joost Catteau ziet de opvolging als volgt:
We krijgen opeenvolgend in 1416-17 **Jan van Coyegem** (2de zoon) en in 1427-28 zijn dochter **Este**. In 1438 kwam **Gerard van Coyegem** in het bezit van zowel groot-Rode als klein-Rode en dit door aankoop van klein-Rode van Lodewijk van Steenbrugghe. Hij staat verder bekend als heer van o.a. Hallennes (vermoedelijk Hallennes-les-Haubourdin bij Rijsel). Er is een rapport en denombrement van Rode bewaard door deze Gerard van Coyegem op datum van 11 maart 1460 verheft.[24] Zoon **Mark van Coyeghem** deed het leenverhef in 1494-95. Hij stierf in 1537 en Rode kwam onder zijn broer **Antoon van Coyegem** maar deze overleed het jaar erop. Rode kwam daarop vanaf 1538 onder **Jan vande Poorte**, heer van Moorslede en neef van Antoon.[25]

Na het overlijden van Jan van de Poorte op 6 september 1564 kwam de heerlijkheid in 1565 onder **Arnold de Harchies**, ridder, heer van Millomez.[26] Hij huwde Antoinette de Pottes, dict de Thieulaine[27]. Arnold stierf in het jaar 1570. Zoon **Arnold de Harchies** jr. volgde op; hij was gehuwd met Guillemette de Clèves, dame de la Cour-à-Moustier[28]. Vervolgens krijgen we **Leon de Harchies** die huwde met Isabelle van Uutenham.[29] In augustus 1611 werd hij te Roeselare op 'presentwijnen' (tractatie door de stadsoverheid) verwelkomd.[30] Hij overleed in 1624. Zoon **Gaspar de Harchies** volgde op. Op 13 december 1629 deed zijn zus Jacqueline de Harchies, gehuwd met Guillaume

de Maulde, heer van Manssart en Lichtervelde, het verhef van een derde deel van de heerlijkheid Rode gelegen in Kachtem. Dit deel had ze van haar broer gekregen.[31]
Op 11 januari 1630 deed **Jan de Harchies,** heer van Millomez, Kachtem, Rode, Cour la Moustier, Erquinghien, etc. en later in 1641 ridder[32], verhef van de heerlijkheid Rode *by successie van jonckheer* ***Gaspar*** *synen broeder.*[33]
Deze Jan de Harchies, gezegd d'Estrepy, was getrouwd met Marie-Antoinette-Florence de Griboval[34] die zich sedert 1650 vrouw van Zwevegem mocht noemen en dit na de dood van haar broer Lamoral-Francis de Griboval, in zijn leven heer van Zwevegem, Marchenelles, Jumelles, etc. Na de vroegtijdige dood van haar man hertrouwde ze met Philip-Charles d'Ongnies, baron van o.a. Marchenelles, Duval, Ledeberg, etc... Dit laatste huwelijk bleef kinderloos. Uit haar eerste huwelijk waren er wel kinderen.[35]
Haar oudste zoon, **André-Alexandre de Harchies-de-Ville d'Estrepy**, nam de heerlijkheid op 21 maart 1653 over. Hij was jezuïet. Op 27 december 1680 was er een leenverhef door haar andere zoon **Louis-Joseph de Harchies-de-Ville-d'Estrepy**.[36] Aangezien Zwevegem en Hallennes op 16 december 1665 tot graafschap waren verheven, mocht Louis-Joseph zich daarbij de titel van graaf toeëigenen.
Via zijn zus, **Marie-Catherina de Harchies-de-Ville,** die gehuwd was met Maximiliaan de Nassau, baron van Warcoing (katholieke tak van de Nassaus), kwam de heerlijkheid in 1697 in handen van zoon **Joseph-Ignaas-Florent de Nassau,** (1665-1720) graaf van Corroy, heer van Hallennes, Zwevegem, Manchenelles, baron van Warcoing en kamerheer van de Duitse keizer Karel VI. Hij was gehuwd met Marie-Adrienne de Ghistelle.
We vinden een leenverhef van 18 februari 1718 opgesteld door **Claude-Albert-Florent de Jauche Mastaing,** graaf van Kruishoutem[37]. Dit was de zoon uit het huwelijk van Anna-Theresia de Harchies-de-Villes fa Louis-Joseph met Philippe-François de Jauche, graaf van Kruishoutem, gezegd Mastaing, baron van Moerkerke en groot baljuw van het Land van Waas.
Deze heerlijkheid was hem toegekomen na de dood van zijn moeder[38] en nadat de heerlijkheid Zwevegem door de gebroeders de Jauche verkocht werd aan Joseph-Ignaas, graaf van Nassau.[39] Hij moet al vroeger heer van Kachtem en Rode geweest zijn want op 8 april 1703 verleende hij aan Johannes-Baptiste de Brauwere het kosterschap (en meteen ook het schoolmeesterschap) van de parochie Kachtem na het beëindigen van dezelfde kosterie door Ciprianus Berchman. Na het overlijden van De Brauwere zou schoonzoon Ludovicus vande Weghe het kostersambt en schoolmeesterschap overnemen op 27 april 1779.[40] Op 26 november 1717 en 14 juli 1719 stelde hij respectievelijk Johannes Langhedonck en Jacobus vande Broucke als 'officier' aan van de heerlijkheid Kachtem-Rode; zeg maar in moderne termen 'veldwachter'. Jacobus volgde daarbij zijn overleden schoonvader Anthone Fremaut op.[41]
Op 20 februari 1720 was er opnieuw een leenverhef maar nu na aankoop op 10 november 1719 door **Guillaume-Joseph vander Meere** zoon van Emanuel-Leopoldus, raad- en rekenmeester te Brussel.[42]
Op 21 april 1722 deed Jacques Maximilien vander Meere[43], heer van Voorde, het leenverhef voor zijn zoon **Philippe-Norbert vander Meere** (nog minderjarig) nadat deze laatste de heerlijkheid op 10 april 1722 inter vivos gekregen had van Guillaume-Joseph.[44] Op 23 augustus 1730 doet Jacques Maximilien vander Meere nogmaals het leenverhef, wellicht opnieuw in plaats van zijn zoon.[45]
In 1735 vinden we een **Guillaume-François vander Meere** als heer van de heerlijkheid Rode vermeld, vreemd?[46]
In een document van 1765 is het echter nog steeds **Philippe-Norbert, graaf vander Meere** en van Kruishoutem die we als heer van de heerlijkheden van Voorde, Kachtem, Rode, etc. aantreffen.[47] Deze laatste heer werd graaf benoemd in 1741 en in 1745 werd zijn heerlijkheid Boutersem tot baronie verheven.[48] Hij bleef ongehuwd.
De bezittingen kwamen na zijn dood in handen van zijn achterneef[49], **Charles-Aimé-Emmanuel vander Meere.** Die huwde in 1789 met Catherine-Joseph de Beelen-Bertholff.
In de Franse tijd werd het Rhodesgoed opgekocht door de Franse **baron de Waringhien** uit Parijs.

Het wapenteken van Kachtem-Rode

Het wapenteken van het geslacht van der Meere kreeg bij Koninklijk Besluit van 29 september 1952 de eer te dienen als gemeentewapen van Kachtem. Het was oorspronkelijk enkelvoudig en van lazuur (blauw) met drie bladeren van goud.

Het is in de 18de eeuw een gevierendeeld schild geworden:

Sigillum der heerlicheyt van Kachtem
bijgewerkte zegelafdruk zoals die op officiële stukken in de 18de eeuw aangebracht werd.[50]

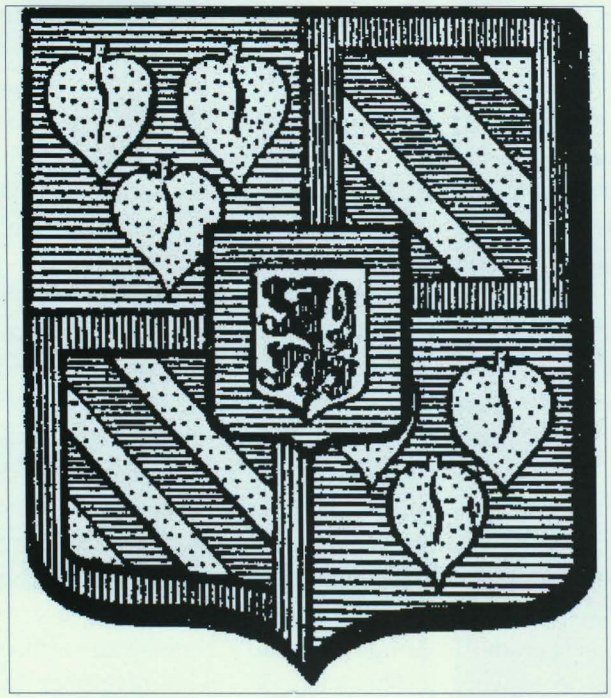

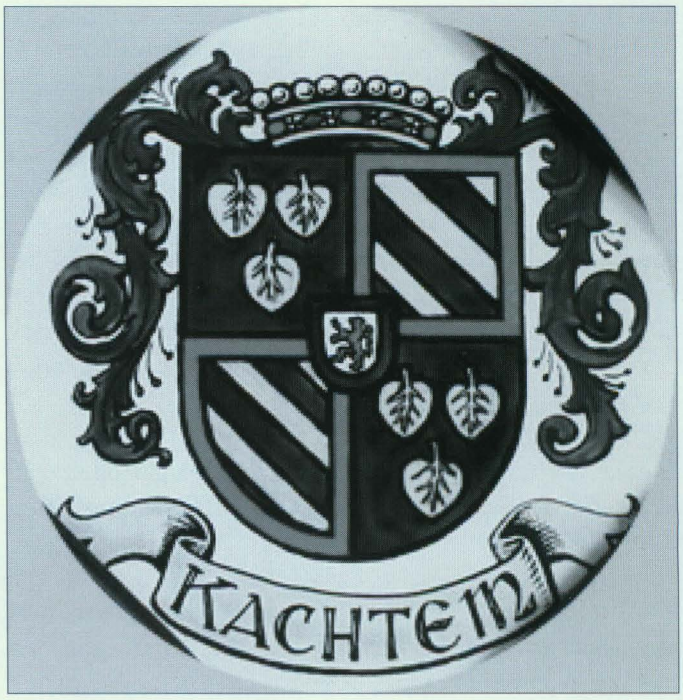

Drie adellijke families verenigd:
Vander Meer, Wedergraet en Thiennes

1 en 4 van lazuur met drie waterleliebladeren van goud (van der Meere) en 2 en 3 geschuinbalkt van goud en lazuur van zeven stukken, met een zoom van keel (rood) (Wedergraet[51]) en over alles heen een schild van zilver met leeuw van keel met zoom van lazuur (van Thiennes).[52] Het werd in de 18de eeuw dan ook gebruikt als waarmerkingsteken voor de akten die voor de heerlijkheden Kachtem en Rode verleden werden.

Pachters van het Rhodesgoed

Bij De Flou vonden we een stuk van een pachtcontract uit 1485.[53]

Een zekere J. huurde het pachtgoed van de heer van Hallennes en we lezen: *Ende es ooc wel besprec ende voorwaerde, dat de voors. J. als pachtere voorseid, hebben sal al de leeninghe die de laetste pachtere ende afscheedere vanden voors. goede up tvoors. Goed te Rode laten moet, sonder min of meer. Ende ghemerct dat de voors. J., ten zinen ancommene ende beghinne van zinen voors. pachte... al de voors. leeninghe deuchdelic ontfaen heift, te bewetene jn bezayt(hed)en, in vetten, mes inden pit, in houte, ende ooc al de huusen ghedect, ... ende bi dien zo kend hi J. dat hy ten ende van zinen pachte schuldich es van vulcommelike te latene ten ofscheedene...* [54] We lezen hier dus dat bij het begin van de pacht de overname van al het bezaaide land, van de bemesting en van de mest die nog in de put zit, van al het hout dat op het hof aanwezig is en van de recente dakbedekking van de bewoning geregeld wordt met de laatste pachter. De bewuste J. konden we identificeren als **Jan van Maeckelberghe** uit Rumbeke, die het Rhodespachtgoed op 28 april 1485 voor negen jaar huurde.[55] Na hem huurt **Zeger van Lerberghe** op 1 oktober 1493 de hoeve voor negen jaar.[56]

We zijn wat in het ongewisse voor de pachters tijdens de 16de eeuw. Wel treffen we twee pachtcontracten aan. Het eerste in 1518 opgesteld waarbij **Marie Paridaen**, weduwe van **Lambert Trude** de hoeve voor negen jaar in pacht neemt.[57] Uit dit pachtcontract (zie verder) vernemen we dat **Jan de Fraye** en **Jan van Maeckelberghe** het 'goet te Roo' al voor haar gehuurd hadden.

Het tweede pachtcontract is opgesteld op 4 mei 1558 waarin we lezen dat **Jan Onraet** het Rhodesgoed voor negen jaar in pacht neemt van de eigenaar Jan vander Poorte, heer van Moorslede en Mosscher-Ambacht. De hoeve bestond toen uit een woning, schuur, twee stallen en een ovenhuisje. Er is ook melding van een kleine en een grote poort. In dit verder zeer uitvoerig contract lezen we ook dat Willem Onraet, Joos de Jonckheere, Dierickx van Brabant en Jan Vanneste zich borg stellen voor Jan Onraet.[58]

Vanaf 1600 worden we uitvoeriger ingelicht over de opeenvolgende pachters. Vanaf 1601 nam **Mayken van Caloen**, weduwe van **Roegier Perneel**, het Rodesgoed

voor negen jaar in pacht. Haar vader Anthone en schoonbroer Gillis Roelens stelden zich hierbij borg. Op 11 mei 1611 was het opnieuw Mayken van Caloen die de pacht verlengde. Ze was ondertussen getrouwd met **Guille Beheyt** maar die overleed in 1611 nog voor het ondertekenen van het verlengingscontract. Op 16 oktober 1618 ondertekende **Jan Anne** het huurcontract en zijn vrouw was ... Mayken van Caloen, fa. Anthone! In het huurcontract stond ondermeer dat de gebouwen op het hof jaarlijks moesten herdekt worden met balen stro en dat ook de muren, gemaakt van plak en stak onderhouden dienden te worden.[59]

Volgens het terrierboek (landboek met beschrijving van alle gronden) van 1623 was **Jacob van Rolleghem** toen de pachter.[60]

Op 13 maart 1656 vinden we ook nog een prijsschatting terug van de hofstede om zo de overname naar een volgende pachter te kunnen regelen. De afscheidnemende pachter was toen **Franchois Kerckhof.**

Hij werd opgevolgd door **Michiel Reynaert.** Hij bleef op Rhodesgoed boeren tot eind augustus 1675. Dit weten we omdat er een proces aanhangig was in de Raad van Vlaanderen waarbij achterstallige pachtgelden opgeëist werden door Joris-Joseph d'Harchie-de-Ville, heer van het Rhodesgoed en dat o.a. na te lezen valt in de wettelijke passeringen (officiële registratieregisters) van Roeselare-Schependom.[61]

De heer had reeds in 1674 de zaak voor de Raad van Vlaanderen gebracht, die op 10 december 1674 uitspraak had gedaan ten nadele van Joos Reynaert, de broer van Michiel, die zich borg gesteld had bij de aanvang van het pachtcontract op 7 november 1662 en dit voor de uitbetaling van de pachtgelden. Op 11 mei 1675 had de Roeselaarse schout daarop alle goederen van Joos aangeslagen. Het kwam echter niet tot een openbare verkoop. Mevrouw de gravin van Zwevegem trof in naam van haar zoon (nu genoemd als graaf van Hallennes), een financiële regeling met Joos. Naast achterstallige pachtgelden diende er ook nog een eindafrekening voor het verlaten van de hoeve geregeld te worden. Dit gebeurde op 16 november 1675 en daarbij werd bepaald dat er nog een schuld was van in totaal 2186 gulden 11 stuivers. Joos zou deze som in verschillende schijven uitbetalen maar de som zou

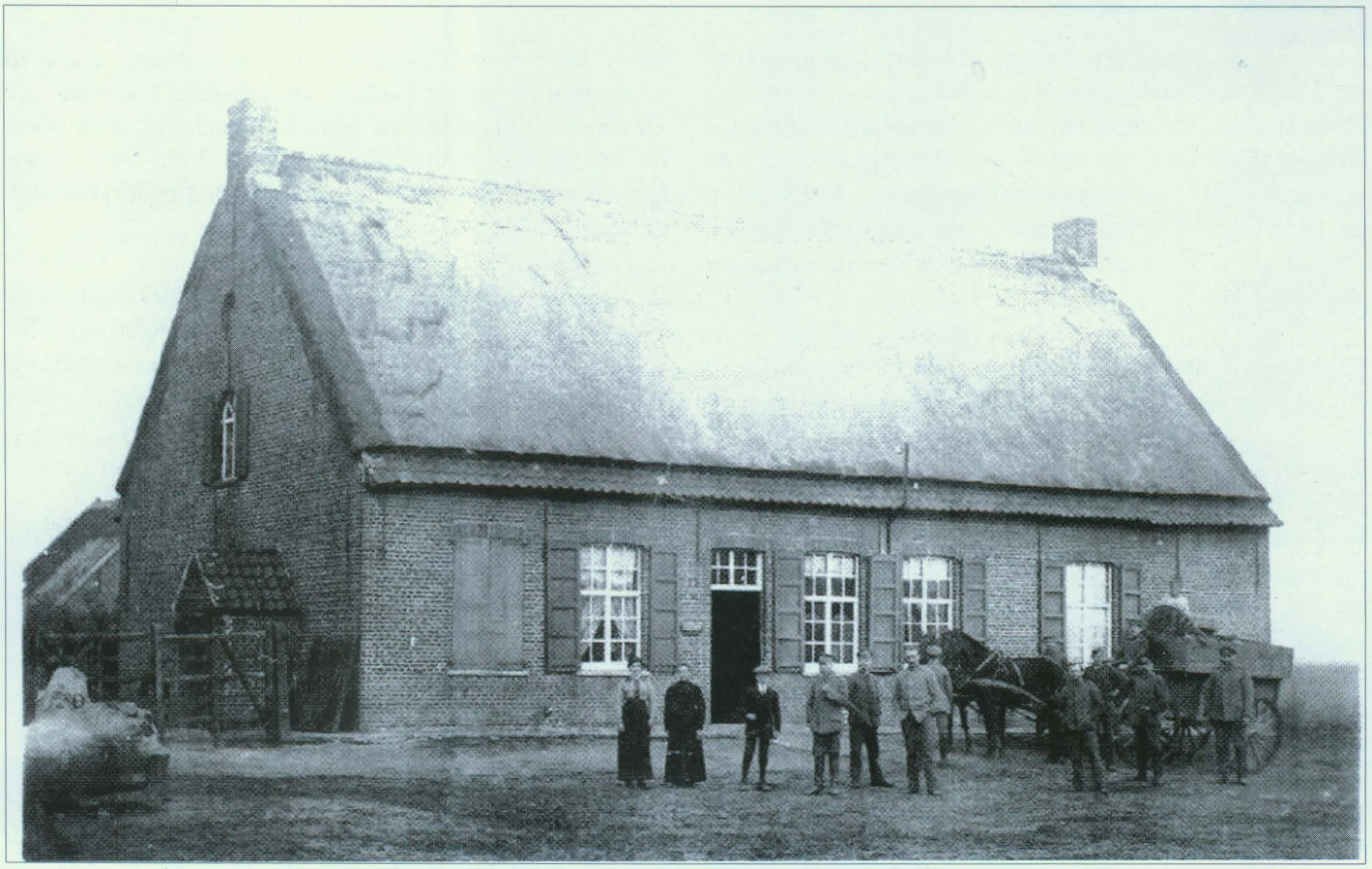

Het Rhodesgoed rond 1914-1918 bewoond door de familie Verhelst (foto in privébezit)

verminderd worden met de opbrengst van de tiende op het Rhodesgoed, zijnde 14 ponden groten vlaams *die ten proffyte vande pachter was gebleven* en die nu verkocht zou worden. Van de resterende som zou Joos 300 gulden contant uitbetalen en de rest zijnde 1800 gulden zou in *ses egaele payementen telckens van jaere te jaere* uitbetaald worden. Op het einde van die zes jaar zou er nog prijs opgemaakt worden van de 600 *lants besayt met jonghe eecken* die volgens een akkoord van 7 augustus 1675 aan Michiel Reynaert waren gelaten om gedurende zes jaar onderhouden te blijven.

In 1675 nam **Michiel Hoorne** het Rhodesgoed over en dit zeker tot 1695, het jaar waarin hij overleed.[62] Wellicht namen daarop de kinderen de boerderij in pacht over.

Vanaf 20 mei 1723 was **Johannes de Brabandere**, pachter op het Rhodesgoed. Johannes fs Joos, afkomstig van Lauwe, was op 4 februari 1720 gehuwd in de kerk van Emelgem met Florentia de Wulf. Zijn vrouw overleed op Rhodes op 19 september 1757 en Johannes volgde op 11 september 1761. Ze lieten elf kinderen na.[63]
Een van de dochters, Francisca, huwde op 8 september 1748 met **Bernardus Decostere**, weduwnaar van Francisca Hosten. Bernardus kwam zo op de hoeve boeren en mengde zich in de dorpspolitiek alwaar hij verschillende keren burgemeester werd tussen 1760 en 1797. Hij stierf op hoge leeftijd op 21 oktober 1814.
Zoon **Leo Decostere** trad in vaders voetsporen en nam de leiding op het Rhodesgoed over en ook de dorpsleiding in Kachtem als burgemeester en dit laatste tot 1830. Hij huwde met Maria-Theresia van Rolleghem. Hun zoon Louis zou de boerderij niet overnemen want hij koos ervoor priester te worden. Hij werd later deken van Oostende. Zo kwam het Rhodesgoed in andere handen. Op pensioenleeftijd kwam Louis Decostere met zijn twee zussen in de Hogestraat wonen in de woning waar nu de pastorie gevestigd is.

In 1848 stond **Petrus Baert**, afkomstig van Beveren, op het Rhodesgoed. Het jaar voordien was hij getrouwd met Rosalie Verhelst. Na het vroeg afsterven van zijn vrouw hertrouwde hij in 1853 met Amelia Billiet. Beiden overleden kort na elkaar in 1884.

Na de dood van Petrus Baert kwamen twee broers en twee zussen op het Rhodesgoed boeren. Het waren **Johannes, Joseph, Maria en Hermenie Verhelst**, kinderen van Johannes en Theresia Verhelle. Dit gezin telde tien kinderen. Broers en zussen bleven op deze boerderij tot 1925. Joseph was ondertussen overleden en de anderen rentenierden in een huis op de dorpskom, waar nu de familie Verhelst woont.
Een andere zoon, Petrus, had zich in Ardooie gevestigd en kreeg twaalf kinderen. Een hiervan was **Albert** die zich nu op Rhodesgoed kwam vestigen. Hij was burgemeester van Kachtem van 1941 tot 1977. Albert Verhelst zou 93 jaar worden en stierf op 23 augustus 1994. Hij liet zes kinderen na. De drie dochters hadden de hoeve nog een tijdje uitgebaat.[64]

Pachtcontracten van het Rhodesgoed
Heel wat pachtcontracten van het Rhodesgoed zijn bewaard gebleven. We namen hieruit drie willekeurige selecties.
1. Een eerste uit **1519**
Het gaat om het pachtcontract tussen Mayken Paridaen weduwe van Lambrecht Trude en Marck van Coyghem, heer van Rode. Dit contract werd afgesloten voor notaris Franciscus van Hamme en is gedeeltelijk opgesteld in het Latijn en in het Vlaams. De notaris betitelt zijn akte daarom als een 'sinografie'.
(We onderstreepten zelf de bijzonderste inhoud van de akte).
...kennelic zy allen liede die dese sinograffie zullen zien of horen lesen dat Maeikin Paridae(n) vidua wylent Lambrecht Trude heeft desen ghehuert jeghens mher Marcx van Coyeghem heer Hallines en vande Roo den pachtgoet te Roo ligghen inde prochie van caechtem in al zulcker voorme en manieren als Jan fraye en Jan vande mackelberghe ... tyden dat selve goet ghepacht hadden. Ende dat te termyn van neghen jaer lanc ghedurende beghinnende en ingaende de vorseyde pachte meye in jaer xvc en neghentiene ende alzo voors neghe jaer lanc...
Te wetene husen mersch bosch vivers hiltgheweer tienden tlant daer Bouden van aelmersch wonene placht tvelt inde Warande... Ende dat om de somme van dertien lib. groten Vlaemsch elc jaer te betalene de voorseyde somme te alzoocke payementen als twee oude sinograffien te vullen inhouden ende verclaeren. Ende heeft vorseyde maeikin de vornoemde oude sinograffien beede ghehoren lesen van wordt te worde om twelcke te vulcommen tvorseyde maeikin thuere daerin verbonden heeft en gheobligiert. Ende in besprec ende voorwaerdt dat tvorseyde maeikin als pachteghe vorseyt hebben sal alle de leeninghe die Jan de fraye ende Jan van maeckelberghe wylent beede pachters vande voornomde goede te Meye telcken afsceedens van vorseyde goet te Roo... Alzo moet tvoorseyde maeikin laten te huere afsceeden zonder min of meer. Ende dat tvorseyde maeikin als pachtighe vorseyt thuere acordiment in beghinne vande hueren vorseyde pachte beede de oude sinograffien heeft ghehord lesen also vorseyt en ten alle deuchdelic ontfaen heeft te wetene twee bunderen en een half bezaeit met coerne wel ghewonne in brake ende in messe vier bunderen en te half bezaeit met cuerne. Item xxxvj hondert en achte hoopen fagoten staende op den

tronck ghebaluteert ghepresen sestien grote thondert. Item de scuere twee stallen dovenbuer twoonhuys twaghenhuys moeste te ghedeckt houdene ten afsceeden naer loyalen pacht. Item tpoortkin wint ende waterhuse ghestopt. Item es voorwaerde eyst dat de verpachtighe eenighe pla(n)tsoenen laet groyen zo salse die te huere afsceeden doen prysen en daer mede betalinghe doen. By die zo kent tvorseyde maeikin datse ten ende van huere pachte alzo vorseyt es sculdich ten uitcommelicke te latene te huere afsceedene. Aldus verkent voor my notaris als boven by maeikin vorseyt en heeft tvoorseyde maeikin hier in verbonden huere soo ooc al huer goet teghenwordich ende toecommende...[65]

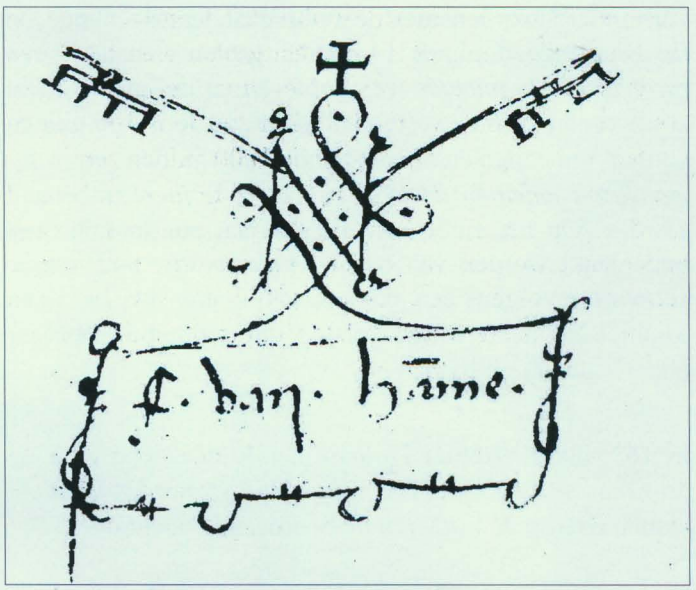

Hand- en merkteken van Franciscus van Hamme onderaan het pachtcontract van 1519 aangebracht.
Om vervalsingen tegen te gaan, hadden notarissen een heel ingewikkeld merkteken

2. Pachtcontract Michiel Reynaert uit **1662**

Allen den gonen die dese presente lettren van pachtbriefve sullen sien ofte hooren lesen wy mher Phlyppe d'Ongnyes ridder heere van Sweveghem, Marchenelles, beyde de Jinnellen, du Val, Quevaucamp, etc... en wel geboren vrauwe mher vrauwe Anthonette Florence de Griboval vrauwe vande voorseyde plaetsen onse seigneur geselnede, saluit doen te weten dat wy vut onse goede begeerte in pachte ghegeven hebben soo wy doen by desen aen Michiel Reynaert fs Antheunus die van ghelycken bekent midts dese in pachte genomen thebbene voor den tyt van negen continuele en naer een volgende jaeren een huis schuere stallynghen ovenbuer lochtynck ende toebehoorten vulgo gheheeten tgoet te Roode, soo t'selve mette saylanden vyvers meersschen weyden en bosschen gestaen ende ghelegen is binnen onse prochie van Cachtem groot tsamen twee en dertich bunderen soo daer ontrent sonder tselve ander sins over te leveren by maete waermede hem den voorseyde Reynaert tevreden hout, dit oock met alsulck recht van thiende als ons competeert opde landen van voorseyde goede als opde voorseyde prochie van Cacthem, welcken pacht innegaen sal te kersmisse xvj c ende vierentsestigh midts jaerelickx betaelende de somme van zeven hondert guldens permissie ghelt te weten met twee egaele payementen sjaers als telcken Ste Jansmisse inden somer en te kersmisse telckens de helft te betaelen in onse handen ofte aen onsen gecomitteerden sonder eenige deductie te mogen doene, tsy by contributie pointgage sesttyngen ofte andersins in wat manieren dat soude mogen wesen, wanof het eerste payement vallen sal te Ste Jansmisse inden somer xvj c ende vyfensestigh en het tweede payement te kersmisse xvj c daernaer en alsoo voorts van jaere te jaere van payement te payemente de voorseyde pacht geduerende ende in gevalle deen payement het andere tachterhaelde sullen wy verpachters desen pacht mogen breken indient ons belieft sonder subiect te wesen aen eenige intrest ofte restitutie, den pachtere sal de huisaegie ende edifitie onderhouden van decken staeken en placken en solementen ten welcken eynde hem die ten aencommen sullen over gelevert worden by prysie, soo wel de jegenwordigh als toecommende eddifitien in sulcker vougen dat deselve niet gheintresseert en worden om teynden synen pacht de selve soo te laeten, wel en behoorelick onderhouden bovendien wort gehouden tot onderhout van daecken te leveren de latten naegels en banderen, wort oock gehouden teynden desen pacht te laeten alle de vette en stroo commende vanden voorseyde pachtgoede ofte van elders ten onsen proffytte sonder die te mogen vercoopen ofte daervan te desponeren in onse preiuditie, wort hy pachtere oock gehouden de landen wel te cultiveren vetten en labueren alsoo wel die verre gelegen syn als by, en ten afscheyden van synen pacht te laeten een derde vande landen wel gesayt, een derde braecke, en dander derde ongelabeurt sonder tselve in eenighe manieren te mogen verhandtsaeden deselve laetende in goeden staedt van vette en labeur, en hy sal oock vande voorseyde landen niet vermogen te verpachten sonder ons expres consent, de pachtere moet oock onderhouden de wegen straeten dycken grachten, plancken lenen, waeterloopen goten ofte ryolen, soo verre als den voorseyde landen subiect ofte gehouden syn, sonder te maeken eenighe nieuwerheyt, wy verpachters ofte onse actie hebbende sullen vermogen indient ons belieft te employeren eenige vande landen, tot het backen van eenen steenhoven omme de selve te betemmeren ofte te beplanten met boomen ofte haegen, omme dreven lochtyngen ofte andersins te maeken ofte wel de eecken te vellen ofte andere boomen groyende opde

voorseyde landen sonder eenigen afslagh van pachte, soo oock en vermagh den pachtere niet te cappen ofte snoucken de wulgen en andere boomen en haegen, voorder dan happe en haumes gecostumeert is te cappen, oock sonder uit minste te mogen toucheren ofte troncken de opgaende boomen, om die teynden den pacht te laeten in sulcken staet als hy die sal vinden te aencommen volgens de prysie van alle het houdt daer op staende te doene, midstgaders de plantsoenen die inden busch staen syn tonsen proffytte, de welcke wy vermogen te vercoopen en ons proffyt daermede doen naer onse beliefte sonder den haum te intresseren, den pachter wort oock gehouden te onderhouden en suuveren de beke vyvers grachten van voorseyde goede, wort oock gehouden alle jaere te doene twee crawegen voor ons, met syn peerden en waegen daert ons ofte onse actie hebbende believen sal, is den pachter oock gehouden te betaelen contant voor wyngelt ongemindert de pachtsomme thien pistolen, die wy op hedent bekennen ontfangen thebben, passeren desen van dies voor absoluutte quyttantie sonder van andere te moeten desseren, de taille van houtte sal den pachtere ontfangen in prysie en in leeninge met alle de boomen en wat aengaet de besaeytheyt vette inden pudt en ... met het ontgonnen labeur, sal den pachtere ontfangen ter prysie, en die moeten betaelen aen ons verpachters met drie hondert guldens contant, en alle jaeren een hondert guldens tot den reele voldoeninge, voor alle tghone voorseyt en volcomminginge, van elck pounct in tbesonder, soo heeft hem midts desen seker en borge gestelt onder den pachter den persoon van Joos Reynaert spachters broer verbinden soo pachtere als borge tot volcommen van al tghone voorseyt haerlicken persoonen en goederen present en toecommende met remincsratie van alle exceptien ten desen contrarie en ten surpliuse, beloven soo sy doen by desen, deser jegenwoordigen pachtbrief te verkennen tot laste van haerlieder persoon en goederen present en toorconden innelick en executoir van myne edelen heeren vanden Raede van Vlaenderen en van dies te facilliteren geven midts desen procuratie spectiale en irrecocable aen Frans Bauters ofte aen procureurs inden voorseyde Raedt om by eene van huerlieder uvt den naeme vanden voorseyde pachtere en shuerlieder borge, desen tot laste van haerlieden persoonen en goederen present ende toecommende te verkennen, innelick en executoir ... tyden dies versocht synde voor myne voorseyde heeren, met belofte van dat te houden voor goet vast en van weerden op t verbandt en met remincsraetie als naer rechte, Actum op ons casteel van Sweveghem, desen vij en novembre xvj c tweensestigh, en is desen in teecken der waerheyt onderteeckent ter presentie van heer Johannes Baptiste de Boussy priester en mher Gillis Heyndricx. [66]

3. Pachtcontract Johannes de Brabandere, 1729

Mher Guillame Joseph van der Meere heere der baronnye van Bautersem, prochie ende heerelychede van Cachtem ende Rhodes etc... heeft ander mael verhuert ende in pachte overgheven soo hy doet by desen, an Joannes de brabandere fs Joos, die van ghelycken, bekent erhuert te hebben, dhofstede ghenaemt het goet te rhode, in de prochie van cachtem voornoemt, gheleghen onder de pointynghe van het laetschap van ouckene, wesende het fonchier van ghemelde heerelyckhede van cachtem ende rhodes, met alle de landen weeden, bosschen, ende mersschen daermede gaende, soo ende ghelyck den hueraer de selve presentelyck is ghebruyckende, hauden hem met de grootte ende gheleghenthede tevreden, sonder eenighe leverynghe by maete te moeten doen, ofte specificatie vande partyene te moeten verleenen, mits deselve alhier worden ghehauden voor gheinserreert, als an den heuraer ghenoghsaem bekent synde, dat eenen termyn van neghen achtereenvolghende jaeren, wanof het eerste ingaen sal baefmisse xvij c neghentwintich naestromende, om het eerste van betalynghe te vallen ghelycken dagh 1730, ende alsoo voorts van jaere tot jaere, tot het expireren vanden voornomde termyn ghedurende, voor en mits de somme van vyfendertigh ponden grooten Vlamsch tsiaers, ende thien pistolen in specie van neghen guldens wisselgelt yder eens, voor wynghelt, dat boven alle de pointynghen ende settynghen soo van transporten als andersins die ghedurende den termyn van desen pacht ghevraeght ende ghedaen sullen worden, van wat nature die sauden moghen wesen, gheen uytghesondert nochte ghereserveert, den pachter is voorts ghehauden sonder aftreck van pachten, te onderhouden van luycken ende placken het huys, schuere, stallynghe, ende ander edificien, des ghelyckx oock alle de stroy-daken dewelcke ten ingangh vanden voorgaenden pachtbrief, emmers t'synen ancomen door experte syn ghepresen, volghens d'acte daervan synde, die in vigueure blyft, om ten regarde vande selve stroydaken t'synen afscheeden baete te genieten, ofte schaede te presenteren naer bevint van de saecke, den prys van de taille van haut, wort anden pachter in leenynghe ghelaeten voor soo veele den heer verpachter daer in gherecht is, soo voorgaendelick is gheschiedt, dies reserveert hem den selven heer verpachter de faculteyt van te cappen ende planten naer syn goet vinden, sonder den pachter ter causen van dien, eenighe recompense te moeten gheven, ofte schade te betaelen, desghelyckx van te doen snoyen ende onderhauden, door de persoonen die het hem ghelieven sal, alle de opgaende boomen daervan den snoy by den pachter nochtans sal worden gheproffyteert, mits betaelende de dachueren vande arbeyders, soo hy hem oock reserveert de nieuwe planterye, soo van eecken als abeelen, daervan den pachter sonder aftreck ghehauden is te betaelen alle de lasten van pointynghen ende settynghen, ende van ghelycken vande nieuwe dreve, ghetrocken door den Rhocauter, den pachter sal moeten craweyen met waeghen

ende peirden twee daghen t'sjaers, den heere verpachter consenteert incas den pachter quame te overlyden voor het expireren van dese voorwaerde, dat syne weduwe van den pacht sal moghen scheeden met den naervolghende valdagh, mits declarerende wettelyck haer obtie binnen een maent naer de doodt, en desen regarde vande pointen hier vooren niet besproken, sullen partyen hemlieden reguleren naer costuyme ende landtrecht, belovende den hueraer syne pacht somme wel ende ghetrauwelyck te betaelen het een jaer voor dat het ander valt, daer inne verbindende ende in elck point sonderlynghe synen persoon ende goet present ende toecommende, met degonne van syne weduwe hoirs ende naercommers elck in solidum, met renunchiatie an alle costumen reglementen, placaten ende privilegien die hier anne sauden moghen contrarieren, in kennis der waerheyt is dese by den heere verpachter ende pachter onderteeckent desen 10 Juny 1729. [67]

Landboeken van de heerlijkheid Rode op Kachtem

Van de heerlijkheid Rode bestaat er nog een aantal landboeken waaronder een uit 1467, 1623, uit 1680 en uit 1752.[68]

In het oudste ingeziene landboek van 1467 vonden we heel wat **toponiemen liggende op de heerlijkheid Rode in Kachtem**, echter zonder duidelijke lokalisatie. We geven ze hier ter opsomming:

(t)ackerkin (land), an twesthende van lamsins driesch datmen heet tacckerkin; (t)hardoye landt (land) ande noordzyde vande meulebeke straetkin; baers landt (land); den bleecpit (land); den borrent (land); den bornepit (land); tboys landt (land), ande westzyde vande oost vivere; braemelst (taillebos); tbromstic (land); bruunbeerch (land) daer de Roesselarestraete duergaet (In het huidige Ardooie verbindt de Bruinbergstraat de knok van de Cruypendeerdekapel met het centrum van het dorp via de Izegemstraat); bruunberch cruce, up de strate die loopt te bruunberch cruce waert; (t)bunder (land); busschaerts land (land); daelbeilc (land); disselbeilc (land); dinthoorenmeersch (meers); gheeteberch (land); (t)ghemet (taillebos), ande zuudzyde vanden Reepe in een elst dat men heet tghemet; (s)graven beilc (land); griete yde landt (land); grooten bleec beilc (land); (t)groote stick (land); groote vivere, an tzuudhende van myn heere van Rode groote vivere; ghylvats landt (land); thaecte stic (land); tharde landt (land), daerden muelenbeke wech over strect; thaerte stic (land); op den hiselt; aan den noordzyde vande Hysselt, hysselpit (thans opgenomen als straatnaam: Ysselbosstraat); den Hooghen wech; hooghen steent (land); hoochsteen (land) ande westzyde vande lande behoorende te scaecxgoede ende bezuuden sdischlande van kachtem; houpelinspit (land); thueskin (land) ande noordzyde vande muelenbecq straetkin; Iseghem wech; Jan moyen landt (land); Joos vande caent land (land); keysers elst (taillebos); (s)keyers hofstede; ketelaers erve (land); ketels hofstede; claeys elst (taillebos), claren hofstede (land); cleen volandre (land); op de quade ovene (land); quade elst (taillebos); den corten bettin (land); kokers elst (taillebos); (t)krekels landt (land); den cortenelskine (land); kouter (land); (t)cuulstic (land waar houtskool in putten gebrand en gesmoord worden en nadien op de Roeselaarse markt verkocht wordt[69]); lamsins driesch (land); den langhen bettin (land); langhe elst (taillebos); langhe stic (land); leempitten (land); den leenwaerts ackere (land); de loete (land); in de loete metten pitte (land); den lupaert (land); lysken feys velt (land); lyskins beilc (land); (t) maenschijn (land, thans een wijknaam Manegeschijn ter hoogte van de Ysselbosstraat), ande noordzyde vande muelebeke straetkin; onder landt ende elst an doostzyde van mynheere van Rode velde; manderlincx (heerlijkheid-leen van 23 gemeten 2 lijnen en 10 roeden, thans opgenomen als Mandelynckstraat); mazelstoppelkin (taillebos); michiels papen hofstede; muenicstraetkin; muelenwal van Rode; muelebecq beilc; muelebecq straetkin; neder velt (land); tneervelt (land); nees moyen landt (land); olivier vande caent hofstede; (t)oneffene velt ande westzyde vande thouroutstraete; oostvivere; paerdebeilc (land); (s)papen landt (land); ramaerts elst (taillebos); den reep (land); de renne (land), ande noordzyde vander hysselt ende ande zuudzyde vander renne (blijkbaar is de huidige wijk de Renne verkeerd gelokaliseerd); de Rode couter (land); roesselaer wech; (te) Ruebekins (land); Ruebekins hofstede; Ruebekins stic (land); Tuebekins beelcskin (land); (te) Rycquaerde hul (land); (t)scildekin (land); scoonbaert (meers), ande zuudzyde vander beke, (op de noordzyde vande hyssels inde scoonbaert mersch[70]); scaecx (vande lande behoorende te scaecxgoede: leengoed op Kachtem, Emelgem en Izegem, 32 bunderen groot; de schuete (land, in drien sticken); den steen (land); in steenkin (land); de steent (heideland); thouroutstraete; thuems brouc (land); (s)varens elstkin (taillebos), anden westzyde vander thouroutstraete; de veerich roeden (land); den verberrenden brom (land); (t)vierelsaet (land); de vitse stopple (land); den vorstonct (land), benoorden datmen heet swulfs schuutstede ende den vorstonct; vostronc (land); (t)viverkin an tzuudhende van myn heeren van Rode groote vivere; westbeilc (land); west bleecbeilc (land); den weytin (land); gheeraert vande woestine dreve; (s)wulfsnest, bewesten lamsins truden vivere dat men heet swulfsnest, swulfsnest ande noordsyde van sdischland van kachtem: (s)wulfs schuutstede; zoete wee; den zomaert (land); den zwingelaere (land); tzuuderbeilcskin (land).

Deze toponiemen werden nagenoeg allemaal opgenomen

in het *Woordenboek van de Toponymie* van Karel De Flou.

Uit het landboek van 1680 haalden we nog volgende **bijkomende toponiemen**. De getallen verwijzen naar de nummers van de percelen.
Hyssels wordt nu gespeld als Issels, partie meersch inde Issels zuud vande ghuesnest (327); Isselmeerschen (334); noord het ghuesnest (332); den vos (land-354); uyt het meulebekstraetkin naer het piestraetkin (357); oost het vyverstick van tfoncier van Rode (368); noord den vyverdam van moervyverken van tfoncier van Rode (374); sut het straetkin leedende van Roovelden naer dherberge ghenaemt tCottgen (380); paelende west den muelenwal van hooge muelene voortyts een herberghe ghestaen ghenaemt thooge (391); de quae nu behuusd (land-413); het kokerken (bos-436); straete leedende van Iseghem naer Hardoye ghenaemt de torroutstraete (439); het oteca (land-440); paelende noort de beke vande buystap (aflaatbuis) vande oostvyver ende vyverdam vande selven vyvere (456); het cromme stuck (land-473); het hesgat (land-478); de hesgaten (land-479); het merie stick suyt het mussche couterken ende tlant vande abt van oudenburch ghenaemt de heegaelen (land 508, later vervormd tot 'Egaal'); de luypaert (land- 510); de eegaele (land-514); het mussche couterkin met zuyt daran het carreken oost zuud het eegaelstraetkin daer cachtem en emelgem op scheet (de huidige Egaalstraat-516).

De Egaalstraat staat in de geschiedenis gemarkeerd als de plaats waar de laatste prinses van Izegem, Elisabeth-Pauline de Gand-Merode door de hoogbaljuw en burgemeester en schepenen van Izegem en Emelgem begroet werd bij haar bezoek aan Izegem *ter prochie van Emelgem int gescheet der selve prochie ende gonnen van Cachtem recht over het Eegael straetjen op de straete leedende van t'geseide Cachtem naer Iseghem.* Daar brachten de verschillende gilden eer aan de adellijke dame en van daar trok het in stoet naar de kerk van Izegem voor de ontvangst van de plaatselijke geestelijkheid.[71]
Over het toponiem 'Egaal' vinden we in het landboek van 1623 dat dit oorspronkelijk niet de naam van een straat was maar een stuk land dat toebehoorde aan de abdij van Oudenburg; de in de nabijheid gelegen straat kreeg wellicht daarom later de naam Egaalstraat. Op de kaart in het landboek is duidelijk te zien aan de witte kleur dat dit stuk land, dat door de kerkweg doorsneden wordt, niet tot de heerlijkheid Rode behoorde. Op de kaart staat duidelijk 'Heegale' en in het landboek lezen we: (431*)... met het zuuthenden tot op de Heegalen toebehoorenden de apt van oudenborch*; (436)*...oost tlant genaempt de Heegale toebehoorende den prelaet van Oudenborch.* En ook in het landboek van 1680 lezen we: *ende tlant vanden abt van oudenburch ghenaemt de heegaelen.*

Uit het haverrenteboek van 1470[72] halen we volgende **persoonsnamen-eigenaars of pachters op de heerlijkheid Rode in Kachtem:**
Joos Trude, Jan van Gheluwe, Joos de Vos, Willem Brusteen, Willem van Kersbeilc, Gillis vander Strate, Kerstiaen vande Houte, Guelkin van Gheluwe fa Passcharis, Adriaen de Pape, Bertelmeus de Muelenaere, Pieter van Gheluwe, Pieter Weerbrouc, Perine Cools, Jan de Borgrave, Bauden de Borgrave, Gillis van Kersbeilc, jonckheere van Haelewin heere van Meeseghem ende van Manderlincx, Gillis Tant, Adaem Brusteen, Jan Cloet d'oude, Jan Cloet de jonghe, Michiel van Gheluwe, Jan van Gheluwe, Firmin Feys, Jan Brusteen, Jacob Brusteen, Sakens Brusteen, Hanekin Brusteen, Maeykin de Vroede, Jacob Brabant, Daneel van Gheluwe, Gillis Trude, Pieter Stake, Moenin Abeels, Willem van Beselare, daeldinghers van Roelandt van Sleehaghe, vander Eecke, Pieter Zoete, Roegier Baerts, Peter Messchaert, Roelant van Aelmeersch, Jan van Nieuwenhuus.

De gegevens uit het **landboek van 1623** kunnen wel gelokaliseerd worden omdat er bijhorende kaarten bewaard zijn, die wel in een afzonderlijk fonds zaten.[73]
Bekijken we eerst de **gronden die toebehoren tot het foncierhof Rhodes**; ze staan op de kaart aangeduid met een letter uit het alfabet.[74]
We krijgen achtereenvolgens:
A: De bewalde mote met het behuisde neerhof en ten oosten de boomgaard en land.
B: Een grote stuk land 'het stick bachten schuere' met aan het zuid en noordeinde telkens een partij bos. Op het noordeinde nabij de dreef ook een 'pitterye'
C: Stukken land zijnde 'de dryehouck' en 'het stick jeghens den busch' met een stuk meers langs de beek.
D: Ten zuiden het voorgaande een stuk bos 'den boombusch', die paalt ten oosten aan de dreef en ten westen aan de beek.
E: Over de dreef een viertal stukken land 'deen an dander' waarvan er een heet 'tvierschare stick'.
F: Ten noorden daaraan het 'cromme stick' met nog een drietal stukken land, westwaarts tot aan het 'clavermesken'.
G: Ten westen het 'clavermesken' met het 'vyverken' en een stuk land 'heulbusschelken' ten noorden daaraan, palende west en noord de beek.
H: Oost daaraan een partij bosgrond met pitterij en wat land.
I: Ten noorden daaraan de 'peerdemeersch' alwaar de beek door vloeit.

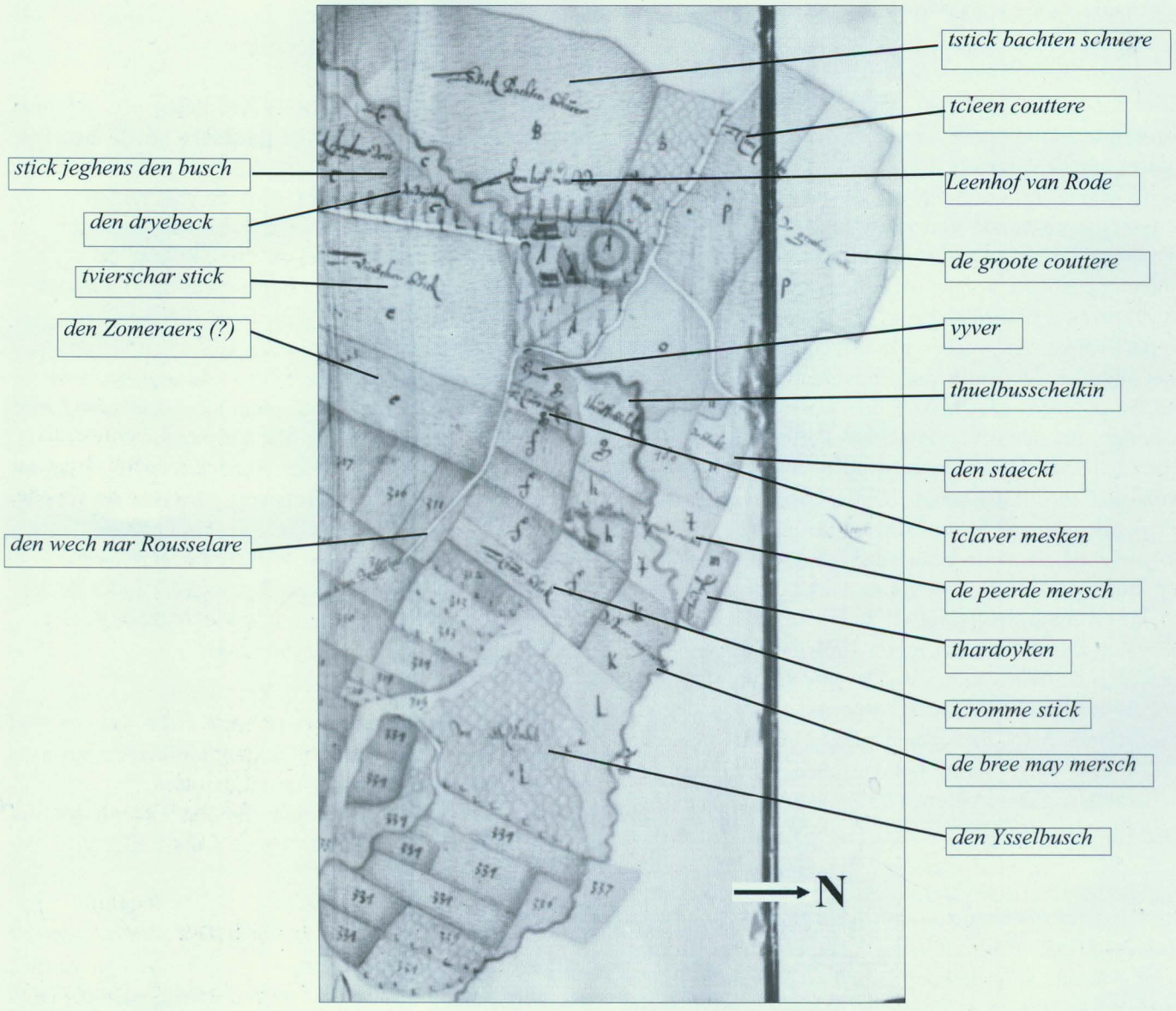

K: Oost daaraan de 'bree may meersch'.
L: Oost daaraan de 'Isselmeersch' en de 'Isselbusch'.
M: Een stuk land genaamd ''thardoy stick'.
N: Een stuk land genaamd 'den Staeckt' met ten zuidwesten een meers, ten westen grenzend aan een straatje.
O: Ten zuiden daaraan een meers, ten oosten de beek, ten zuiden de 'Rousselare wech' en ten westen de weg.
P: De 'Cleene' en de 'Grooten Coutter' palende ten zuiden de 'Muelebekewech' en ten westen grenzend aan de gronden van het Mezegemgoed.
Q: De 'moert vyver' met wat land daaraan 'tvyverstick'.
R: De 'veldekens' waardoor de Meulebekestraat loopt.
S: De 'oostvyver' met wat land daaraan.
T: Zuid daaraan een stuk land.

Andere nog vernoemde **toponiemen** uit het landboek van 1623 zijn:
(333) een meers genaamd 'd'yssels west jeghens de meerschen van captain noe algoet'. (370) een stuk land van kapitein Noë Algoet 'jeghens tleen van myn heere van Rode dat genaempt es het veldeken'. (380) 'stick lants genaempt de qua evene'. (403) 'stick lants genaempt het vyverstick'. (426) 'stick lant genaempt den lupaert'. (440) 'stic lants genaempt het berre ysser'. (469) 'land genaempt het berrenysser'.

Op de landboekkaart 1623 staan ook **huizen** gemarkeerd. Hier volgen de toenmalige eigenaars:
270 kapitein Noë Algoet; 271 Pieter Goormachtigh; 272 weduwe Bertram Wostyn; 273 kapitein Noë Algoet; 275 Jacques Vermynck; 278 kinderen van Jan Goormachtigh; 297 Willem van Eeckhoutte; 306 Michel Cloet; 309 kapitein Noë Algoet (*zyne behuusde en bewalde hofstede palende oost jeghens de straete zuut de hofstede vande wed. Bertram Wostyn*); 332 Maryn van Lede; 361 kapitein Noë Algoet; 369 (wijlent) Joos Vervloet; 378 kapitein Noë

De laatste bewoners van het Rhodesgoed, de familie Verhelst, herinneren zich nog enkele veel gebruikte namen van landerijen. Die corresponderen evenwel niet met de vroegere benamingen van de akkers en weilanden.
Toch blijven ze waardevolle toponiemen die we konden optekenen in september 2007.

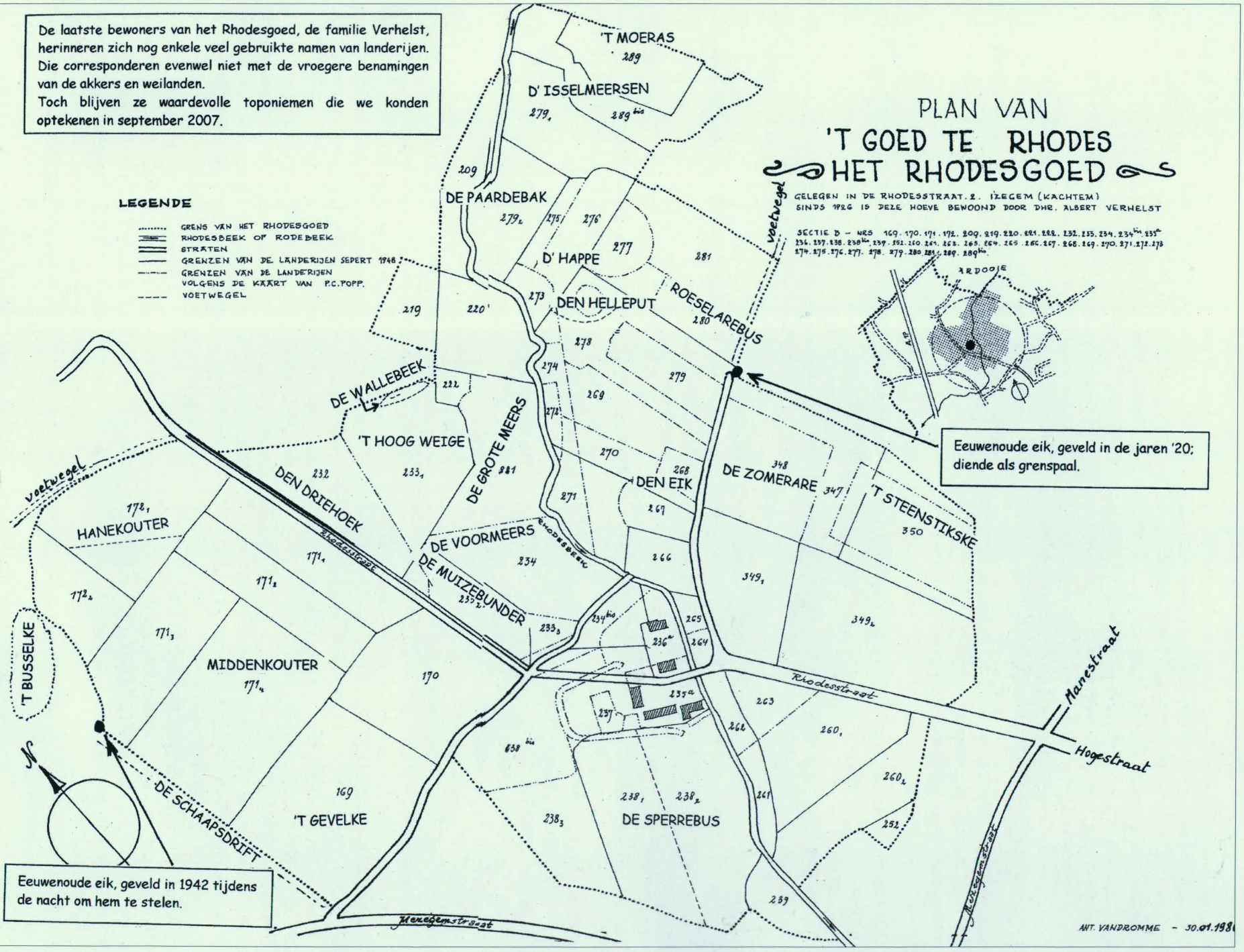

Eeuwenoude eik, geveld in de jaren '20; diende als grenspaal.

Eeuwenoude eik, geveld in 1942 tijdens de nacht om hem te stelen.

Algoet (*oost jeghens myn heere van Rode oostvyver*); 382 Jan van Reux; 384 dhoirs (erfgenamen) Jan van Hecke; 386 Philip Mahieu (*met den boghaert en twee stick lants daranne*): 438 Jan van Eeckhoutte; 459 kinderen Jan Hoornaert; 478 kinderen Jacob Hoornaert; 481 kinderen Pieter vanden Brugghe; 482 Guillaume Vermandere, 485 kinderen Victor van Huelbussche (op Kachtem plaatse en op de oostzijde van het kerkhof) ; 487 kapitein Noë Algoet (*makende den oosthouck van Cachthem plaetse*); 490 weduwe Boudewijn Marlius.

Samen met het Rhodesgoed dus juist 25 huizen. Daarvan had kapitein Noë Algoet er zes. Deze Noë Algoet is ons bekend als bouwer van de kapel Kruipendeerde.[75]

Lijst van de grondeigenaars volgens het landboek van 1623:

- Abeel Noel: 413
- Aelmeersch (van) Christiaan: 356
- Aelmeersch (van) Jan: 360-362
- Aelgoet Lowys: 367
- Algoet Noë: 269-270-273-292-299-300-304-309-310-311-313-314-315-318-320-323-325-329-340-345-346-347-349-350-355-359-361-366-368-370-371-372-373-377-378-392-415-487
- Ampe Pieter: 429-435
- Bochilloen Jonatus: 417
- Bouckaert Pieter: 348-364
- Brauwers (s) Catelyne: 324
- Brugghe (vanden) Pieter: 316-470-471-481-482-488
- Brunsteen Joos: 357-358
- Busschere (de) Andries: 473
- Busschere (de) Christiaan: 436
- Busschere (de) Jan: 474-475-476
- Buuse Lauwers: 407-409-426-465
- Cloet Michel: 305-306-307-308-341-342-375
- Eeckhoutte (van) Jan: 406-408-410-414-418-419-420-423-425-427-428-431-432-433-440-438-439-446-441-442-445-464-467-468-469-472-477-486
- Eeckhoutte (van) Willem en Jan van Geluwe: 294-296-297-328-330-331-338-343-344-374-412-466
- Feys Pieter: 351
- Goormachtigh Jan: 277-278-281-446-450-463
- Goormachtigh Pieter: 271-274-285-286-287-301-317-336-379-383-394-395-396-447
- Goormachtigh Wellemine: 279-280-284-484
- Hamme (van) Arnout, pastoor van Izegem: 405-421
- Hecke (van) Jan, (dhoirs):376-381-384-385-389-390-398-399-400-443-444
- Hoornaert Jacob (wezen van): 388-401-403-404-457-458-459-461-478-479
- Hoornaert William: 480
- Huelbussche (van) Victor (de kinderen van): 485
- Impe Adriaen: 363
- Kerckhove (vanden) Jan: 391-449-451-452-454-460
- Kerckhove (vanden) Pieter: 455-456
- Kerckhove (vanden) Willem: 453
- Lede (van) Maryn: 332
- Mahieu Philip: 380-386-387-397-402-448
- Marlius Boudewijn (weduwe van): 312-322-490
- Onraet G (weduwe van): 352-353
- Panne Frank: 393
- Rekenare (de) Joos: 337
- Rolleghem (van) Jacob: op het foncierhof Rhodes
- Reux (van) Jan: 382
- Sap Joos: 411
- Sleene (vanden) Olivier: 422-434
- Vermandere Guillaume: 483
- Vermynck Jacques: 275-276-283-289-290-291-293-295-298-339
- Vervloet Joos: 369
- Wostyn Bertram (weduwe van): 272-302-321-327-334-335

disgronden

- den disch van Kachtem: 288-303-319-326-333-416-424-430-437-462
- den disch van Izegem: 365

Uit deze lijst zijn volgende **drie belangrijke families uit Kachtem** te rapen: Algoet, Goormachtigh en Van Eeckhoutte.

De vijvers op de heerlijkheid Rode

Op de kaart (zie p. 21) uit het begin van de 17de eeuw merken we twee vijvers op: de Oostvijver (A) en de Moer(t)vijver (B). De Moervijver is hier duidelijk omringd door een vijverdam. De Oostvijver (A) had ook een vijverdam en was voorzien van een *buystap*, zeg maar een afsluitbare afvoerbuis, die het waterdebiet van de vijvers kon regelen: *paelende noort de beke vande buystap vande oostvyver ende vyverdam vande selven vyvere.* Ook nabij het Rhodesgoed zelf was er nog een kleine vijver (zie landboek 1623 onder G ten oosten van de Rhodesbeek en ten westen van het Clavermesken). Al deze vijvers behoorden tot het fonciergoed Rhodes en *den pachter wort oock gehouden te onderhouden en suuveren de beke, vyvers, grachten van voorseyde goede,*

Wat was de functie van die vijvers? Het leveren van water voor de omringende landerijen? We denken het niet. Vijvers dienden toen in hoofdzaak voor het kweken van vis. De visvijver werd veelal in kleinere zones afgedamd om verschillende vissoorten te kunnen kweken. Zo lag er blijkbaar een kleinere vijver nabij de grote vijver van de heer van Rode: *(t)viverkin an tzuudhende van myn heeren van Rode groote vivere.* De Oostvijver was nog duidelijk in

thooghe

hier woonde kapitein Noë Algoet in een omwalde hoeve (309) ook de bijhorende huisjes onder (273) waren van hem

(Q) de moert vyver

meulebeck straetkin

(Q) tvyverstick

de velden

genaemt het ... meulebeck straetkin

onder mosschere ambacht

cruupendeerde nar Rousselaere ende es genaemt ...

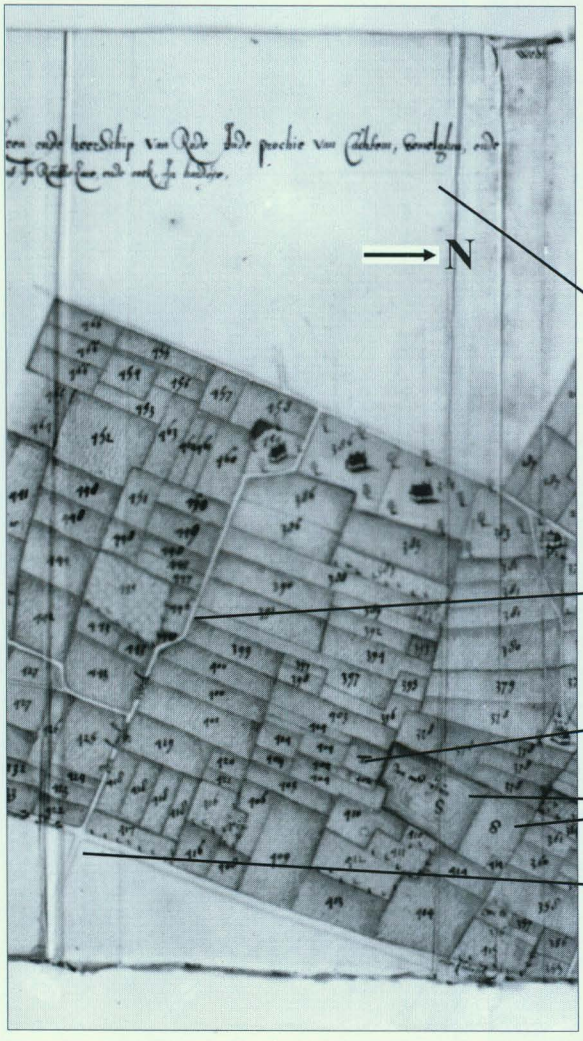

Tleen ende heerschip van Rode inde prochie van Cachtem, Emelghem ende wat in Rousselare ende oock in Hardoye

den hooghen wech

(T)

(S) den oost vivere

de thourout straete

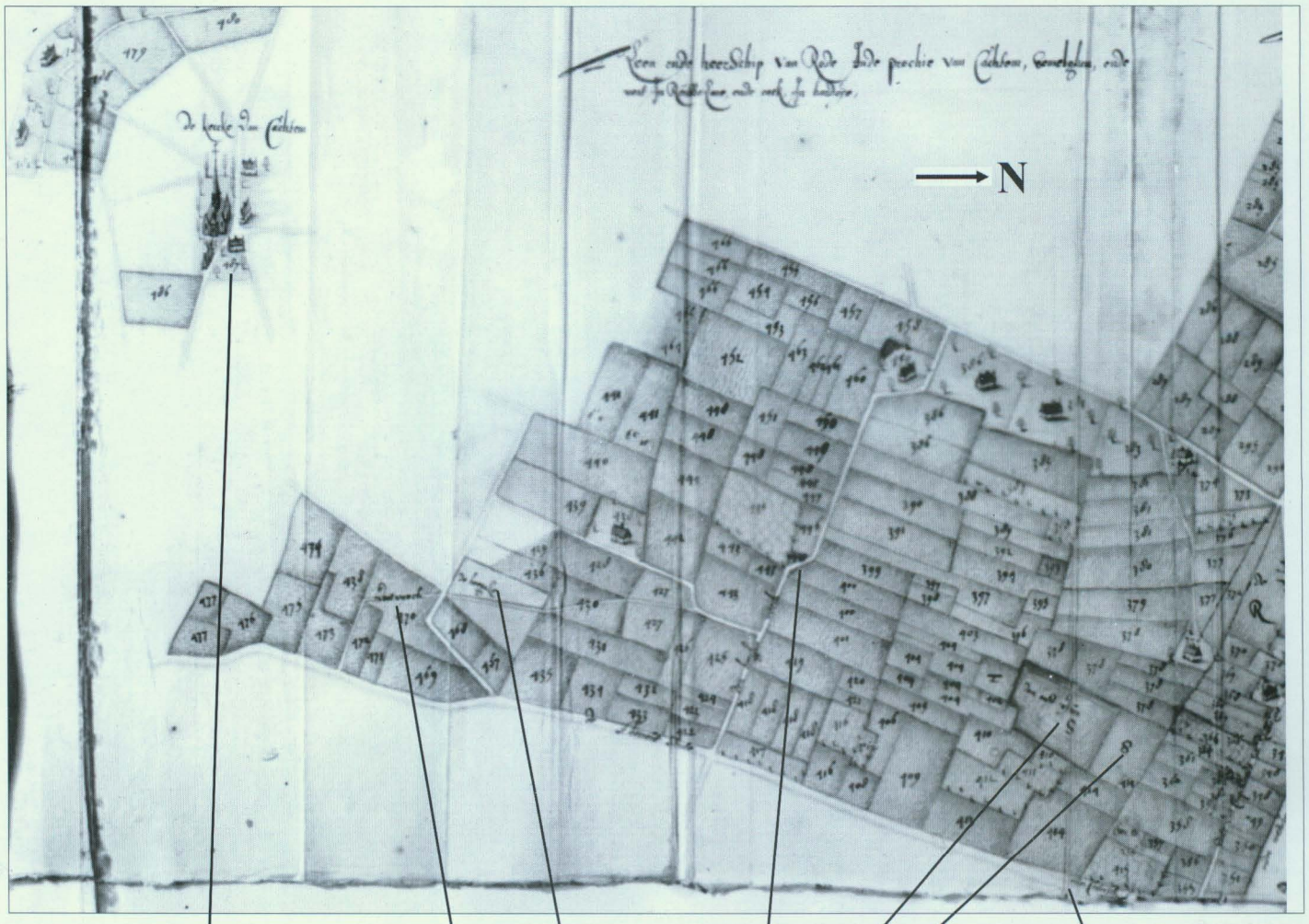

de kercke van Cachtem, voetwech, de heegale, de hooghe wech, de oost vivere, onder Cortrycke

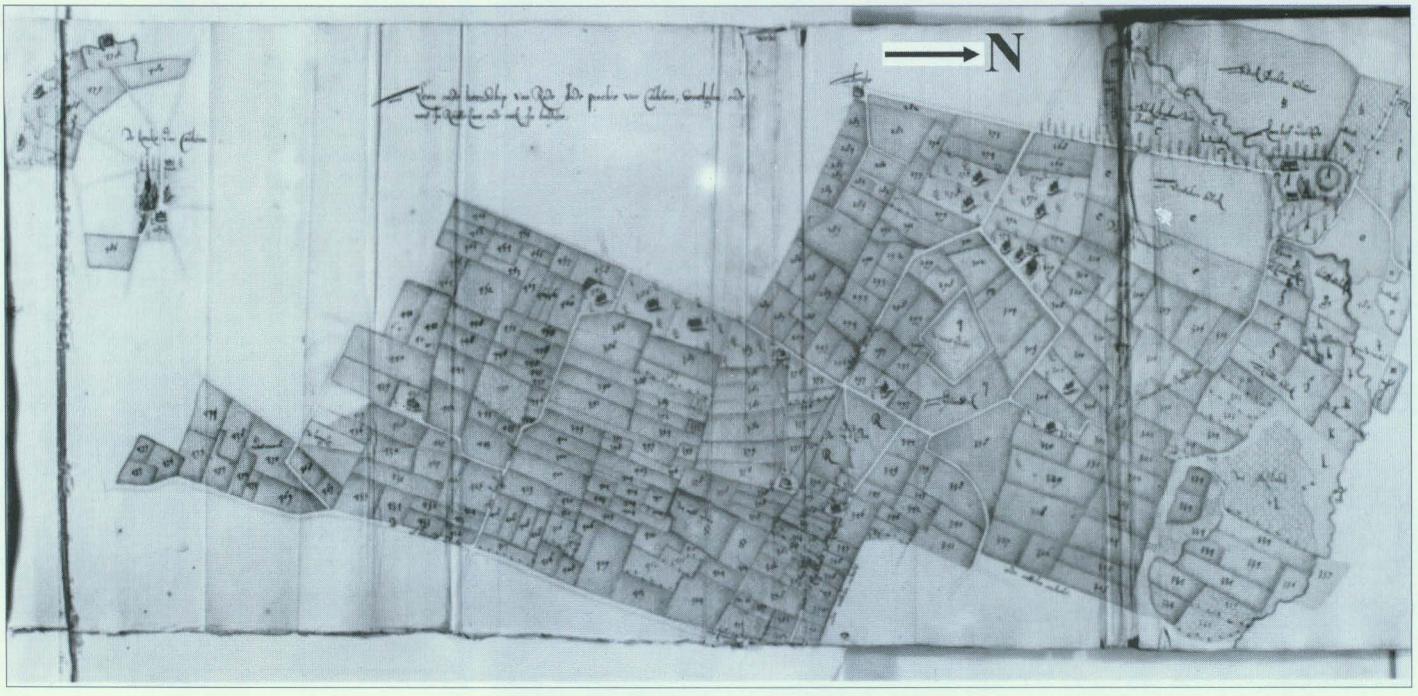

De totale kaart van de heerlijkheid Rode op Kachtem-Emelgem (SAIzegem, archief P. Pruim)

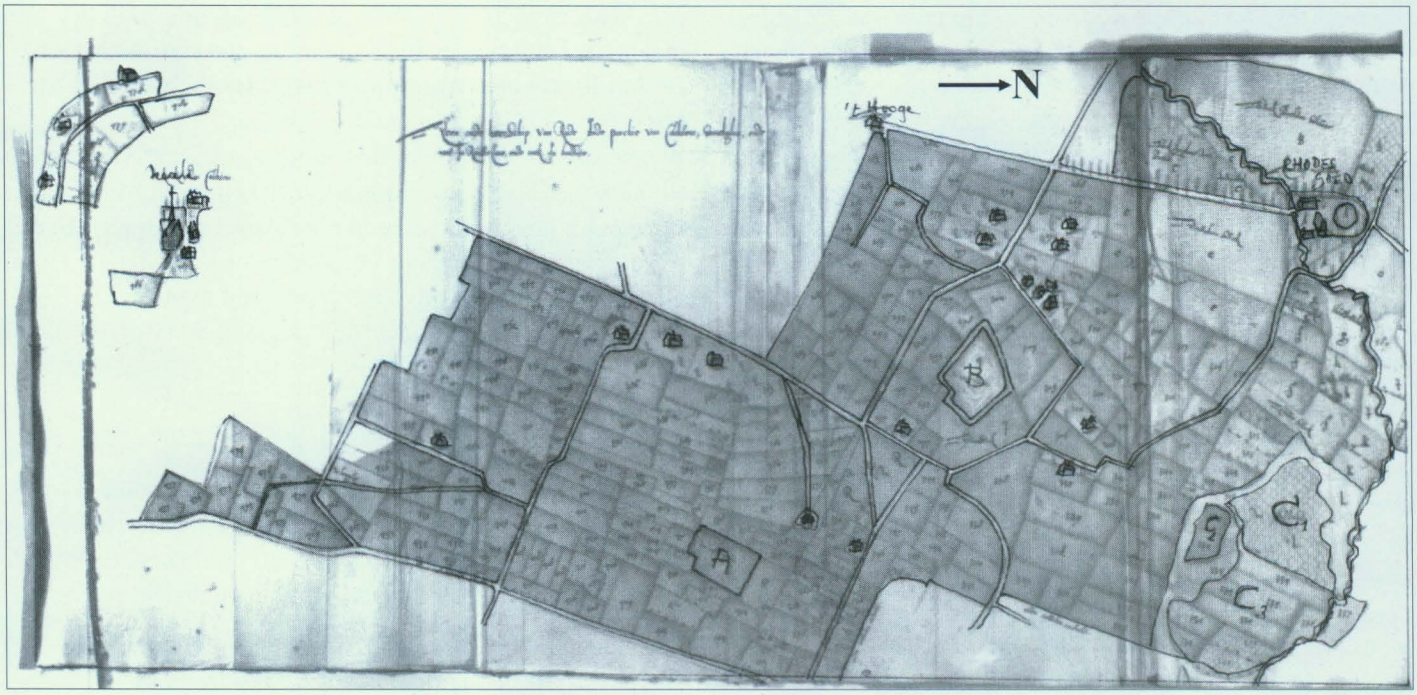

Situering van de vijvers A-B-C en het wegennet op de (bijgetekende) landkaart van 1623

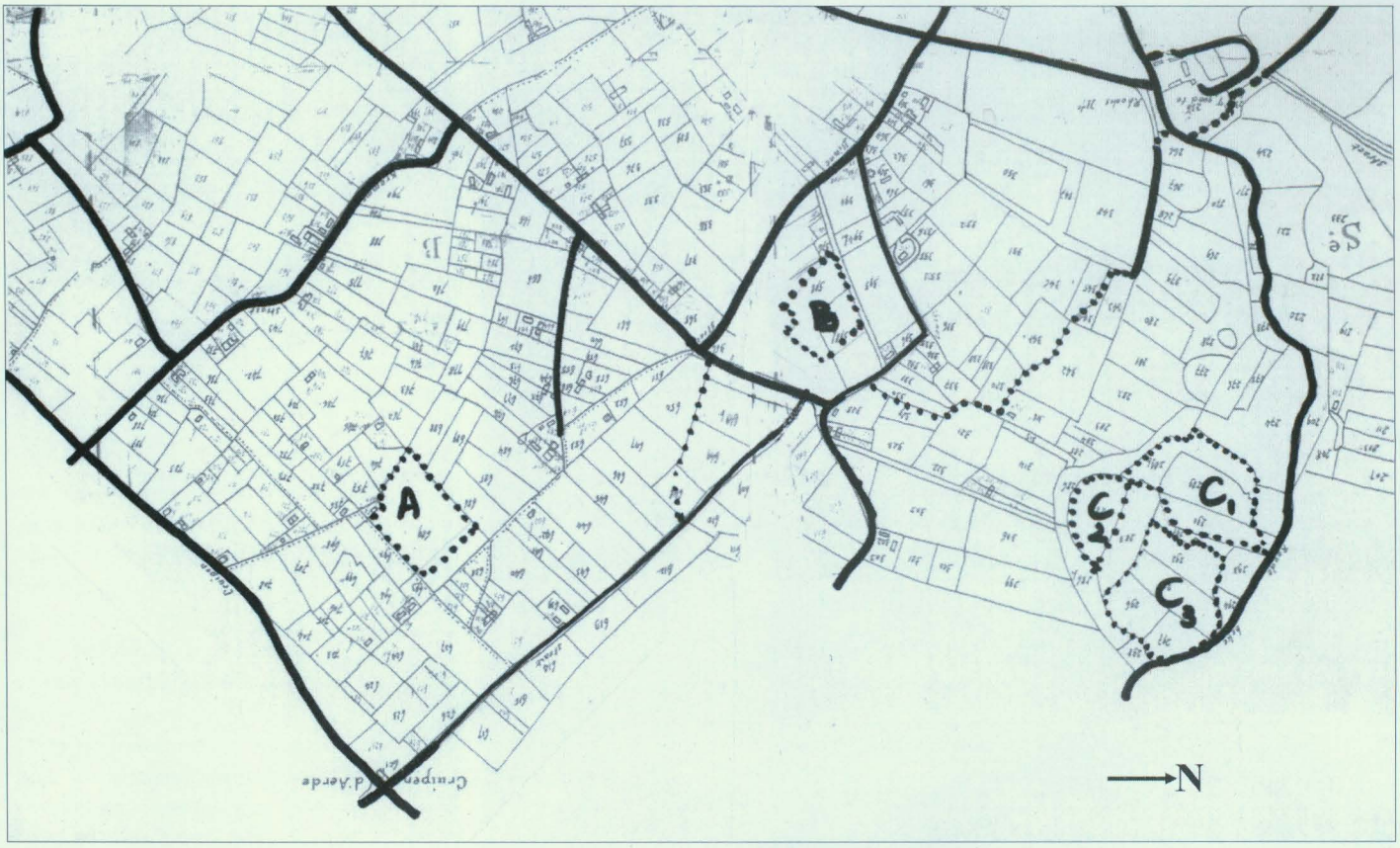

Situering van dezelfde vijvers A-B-C en het wegennet op de Poppkaart van rond 1845
(Om beide kaarten te kunnen vergelijken werd de Poppkaart omgedraaid weergegeven)

twee delen verdeeld waar tussen een dam was opgeworpen (zie op de landboekkaart tweemaal de aanduiding S-S met de dam tussenin). Aan de zuidzijde was blijkbaar een klein vijvergedeelte (T) al drooggelegd en in land omgevormd.

Toen in de 18de eeuw, door het aanleggen van meerdere straatwegen, de kust gemakkelijker bereikbaar werd, kon de vis sneller aangevoerd worden en verdween de economische rendabiliteit van eigen viskweekvijvers. De gronden werden ontwaterd door het aanleggen van bospartijen en eens het water weggezogen, werd het bos gerooid voor akkerland. Op een kaart van de heerlijkheid Rode uit 1752 is de Oostvijver al gedeeltelijk door een bospartij ingenomen. Het betreft het gedeelte ten noorden van de scheidingsdam. In de uiterste noordoosthoek is zelfs al een huis opgetrokken.[76]

We menen dat dit al eerder hier in Kachtem gebeurde met het gebied ten zuiden van de Rhodesbeek, het gebied dat we markeerden onder (C) gekend onder "den Yssel". Wellicht lag hier vroeger een grote visvijver die wellicht in verschillende kleinere visgebieden (C1-C2-C3) was afgedamd zoals we die duidelijk ook konden aantonen voor de Collievijver op Oostnieuwkerke.[77] Of was dit een moerassig gebied dat door bebossing werd drooggezogen? Of was dit een veengebied waar turf gestoken werd? Den Yssel was in elk geval al in het begin van de 17de eeuw een bosterrein (cfr. Ysselbosstraat) of nog tijdelijk een meers (Ysselmeersch cfr. Ysselmeersstraat in Ardooie).

De landbouwuitbating op het Rhodesgoed in de 17de eeuw

We vernemen iets over de economische activiteiten op Rhodesgoed via de verschillende 'prijzingen' die opgemaakt werden bij het begin van een nieuw pachtcontract. Hierbij werd de afgaande pachter vergoed voor de gedane werken en voor de vruchten die nog op het land stonden.

We vergelijken hieronder de 'prijzingen' van de jaren 1656-1664-1695.[78]

1. Het bomenbestand

Een eerste vaststelling is dat naast het bewerken van de akkers heel wat geïnvesteerd werd in het kweken van bomen, zowel fruitbomen als houtverwerkende bomen. Uit de prijzingen halen we volgende gegevens:

- appel- en perenbomen: 71 (in 1656) – 69 (in 1664) - 35 (in 1695) (voortaan afgekort tot 71-69-35)

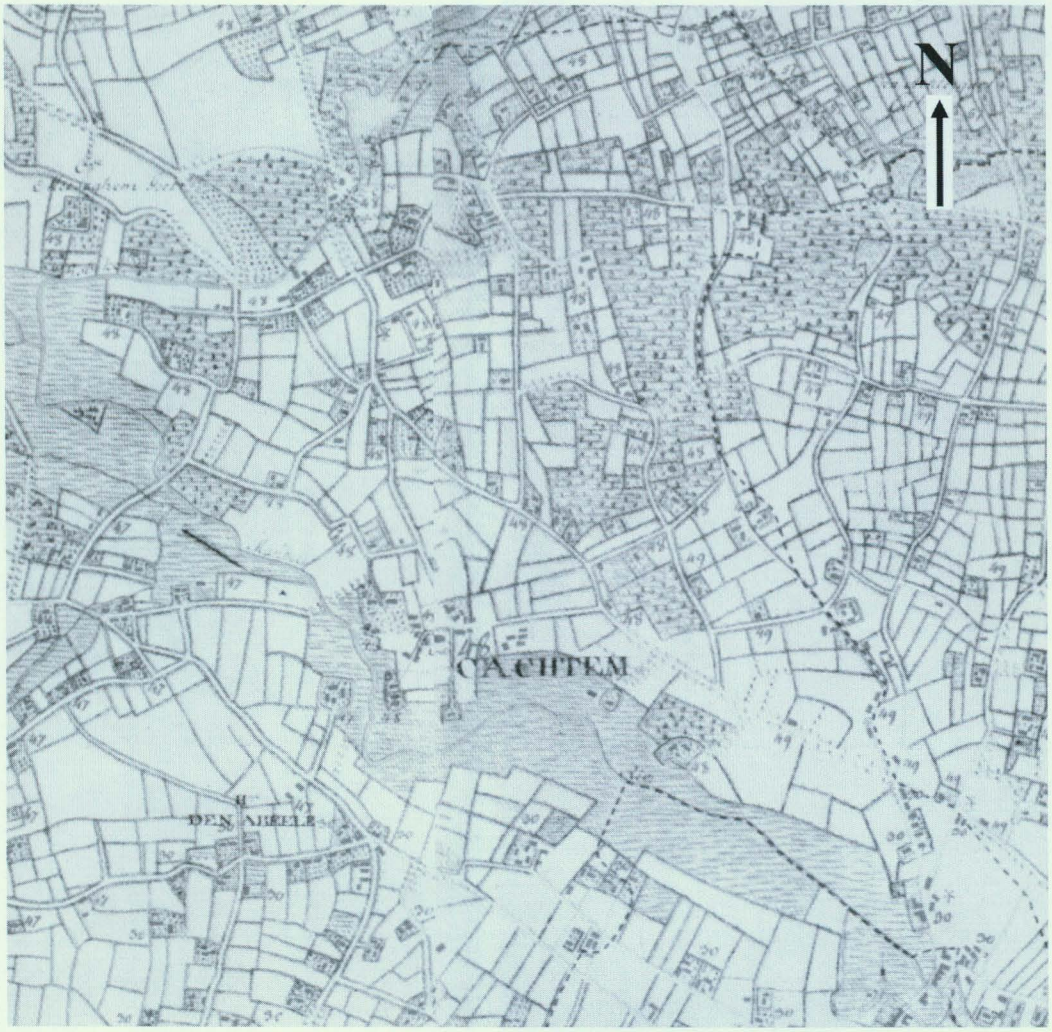

Kachtem op de Ferrariskaart van 1770. In het noorden bemerken we het Mezegemgoed en het Rhodesgoed met de vijver ten noordoosten van de hofstede op de Rhodesbeek. De Rhodesbeek zelf is duidelijk te volgen. De kapel van Cruypendeerde is met een kruisje gemarkeerd. Van de grote vijvers is niets meer overgebleven. Aan het Hooge bemerken we de windmolen. De loop van de Mandel is mooi te volgen. Het wegennet is t.o.v. de landboekkaart van 1623 duidelijk te volgen.

- steenvruchtbomen op het hof en in de boomgaard: kerselaars 31-31-21, pruimelaars 7-7-7
- okkernootbomen 2-2-?
- kastanjebomen: 2-2-?
- 2 linden en 1 kornoeljeboom vanaf 1695
- harde opgaande bomen: 306-208-629 (het minder aantal in 1664 komt door het verkopen van 112 bomen door de heer en door het verwerken van zes gevelde bomen tot het maken van een twee nieuwe hekkens aan de dreven en het herstellen van de brug en de sluis)
- zachte opgaande bomen: 12-67-59 (en twee geveld voor het maken van de brug)
- hard plantsoen: 761-780- ? (42 verkocht door de heer, in de laatste periode niet meer vermeld)
- zacht plantsoen: 65-33-268
- plantsoen in zaailingen: 262-112-?
- vanaf 1695 plantsoen in de twee dreven 1408 en 1160 eikenplantsoen geplant
- jonge abeelbomen op het land en voor de toegangspoort en in het bijzonder langs beide dreven: 206-181-174
- een opgaande els is door de heer geveld voor het maken van de brug
- harde tronkbomen: 154-146-393
- zachte tronkbomen: 27-40-316
- opgaande wilgen: 200-200-?
- in taille van hout waaronder kanthagen langs de bossen, vijvers, singels en meersen; *mits oock de coppille van tronckboomen ende snouck vande opgaende boomen soo verre als happe ende hammers cours ende ganck heeft tot de nombre van 13080 brauwers busschen ofte ameloosen* ?-14680-22073
- in 1695 was 650 lants jong elzenbos aangeplant en gekweekt met scheuten van één jaar en 200 lants met scheuten van vijf jaar en 708 lants beplant met eiken en 432 roeden lants met eikenplantsoen

Ook in latere pachtcontracten werd de zorg voor het bomenbestand aangeprezen. Zo moest pachter Joannes de Brabandere volgens het pachtcontract van 20 mei 1723 elk jaar zestig jonge eiken of olmen aanplanten op aanwijzen van de heer en moest hij langs beide zijden van de nieuwe dreef een haag van berken en elzen aanbrengen.

2. Op de akkers
- 16 gemet 400: bezaaid in koren
- 0,5 gemet geploegd in 4 voren
- 0,5 gemet geploegd in 3 voren
- 18 gemet bezaaid met koren en *lentestoppels en rapier*
- 33,5 gemet geploegd land maar niet geëgd
- 7 gemet nagevet land *van cooren en lentestoppels twelck niet besaeyt.*
- 400 stoppelloof
- de mest in de put en in de stallen *met de smoorhoopen ende ruynelynghe op 'thof*
- 8000 *cooren bouttelyn*
- 1000 haverstro

Voor het werk op de akkers gebruikte de pachter ook wel 'werkvolk'. Zo vinden we onder pachter Michiel Hoorne in 1675 rekeningen voor o.a. het koren pikken door Jacques Luuckx en consoorten; het snijden van een partij rogge door Joos vande Ghinste; het aftrekken van 200 schoven door Michiel Reynaert (de vorige pachter), verder voor het binden en 'stucken' van al het koren en voor het naar de hoeve brengen van het koren; het *saeyen van rappiers bonen*; het maaien van het gras op de 'Roomeersch'; het vellen van enige populieren *tot repareren vande quade putten inde dreven*; delven van de dijken ...

3. Gerief en toebehoren
- in de keuken: 5 *tinne bancken*; 1 *cannebanck*; *1 windtweere van bert met eenen banck en eenen voor de veynster*
- in de noordkamer: 1 houten bed (coutse)
- in de zuidkamer: 1 houten bed
- in de kelder: 1 melkschraag
- in de paardenstal: 1 paardenkribbe, 1 rosteel, 1 haverbak, 1 bed (coutse)
- 157 voeten *schaepbennen*, in 1687 waren er 173 bennen en 23 voeten zonder sporten
- *de schaepworten staende in een mitte achter de schuere*
- alle de *diltpersen* boven alle de stallen

4. Toestand van de strooien daken
Alle gebouwen op de hoeve waren met stro bedekt en getopt met veustpannen. Het woonhuis was bedekt met stro tot negen duimen dik, de schuur tot zes duimen dikte, de paardenstal, koestal en schaapstal allen onder *eenen vuest* gedekt tot zeven duimen dikte, het duivenhok ook tot zeven duimen dikte en het wagenhuis en ovenbeur tot zes duimen dikte. Dit alles volgens de prijzing van 1664.
Uit de prijzing van 1695 weten we verder dat het woonhuis 34 veustpannen had, de schuur 28, paardenstal-koestal-schaapstal 48 en het duivenhok zeven veusten. Meteen zou de lengte van elk gebouw kunnen geschat worden.

5. Herstellings- en andere uitvoeringswerken in de 17de eeuw
- Uit dezelfde prijzing van 1695 vernemen we nog dat de keuken een nieuwe haard, een nieuwe 'watersteen' en vloer gekregen heeft, gedekt met 234 rode tegels.
- Strodekker Jacques van Houtte komt in de periode 1675-1681 geregeld de strodaken nazien en herstellen.
- Ook de brug over de Rhodesbeek wordt in die periode geregeld hersteld en vernieuwd van planken.
- Metsers Jan de Ryckere en Hendrik Mahieu komen

Het Rhodesgoed rond 1914-1918, bewoond door de familie Verhelst (foto in privébezit)

geregeld op het hof voor reparaties van 'sollementen' en het maken van 'aelputten'.

- Het huis, de schuur en de ovenbeur worden door timmerman Gillis vander Haeghe onder handen genomen en boven de zuidkamer mag hij in 1675 een nieuwe zolder optimmeren. Daarbij wordt het nodige hout verzaagd door Clais vanden Bussche en Pieter del Dycke.
- In 1687 maakt Gillis vander Haeghe een nieuwe brug buiten het hof en een nieuwe *baillie* (hekken) in de boomgaard. Hij wordt daarbij geholpen door Jan de Gandere. De metser mag dat jaar ook een nieuwe bakoven metselen.[79]

- Bij het in pacht nemen door Joannes de Brabandere wordt een nieuwe dreef op Rhodesgoed aangelegd. Hiervoor wordt een openbare aanbesteding afgekondigd waarin we volgende 'condities' lezen[80]:
- De dreef komt achter de hofstede *in rechte linie te beginnen anden wal makende het gescheedt vande mote neffens den Roo-couter noortwaarts tot an het gescheedt vande selven couter jeghens het landt van jacobus Folens, ende de quekerye van mher de Gryse, lanck wesende 150 roeden.*
- De breedte is bepaald op 16 voeten, *daerin begrepen twee dycken aen weers zyden van 6 voeten, diep 4 voeten en in de gracht ontrent 2 voeten.*
- Er moeten ook nodige putten gemaakt worden om later bomen in te kunnen planten *te weten 4 reken van 24 te 24 voeten laten tusschen de middel reke ghelycke 24 voeten distantie ende d'ander 12 voeten makende die gheschranckt ende van 5 voeten viercant."*
- En te beplanten met *schoon eycken plantsoen.*

De nieuwe dreef zou uiteindelijk in 1729 aangelegd worden door Pieter-Franchois Werbrouck.

In 1730 wordt de houten brug vervangen door een stenen brug in 'careelstenen' gemetst door Gillis Buyse fs (zoon) Joos uit Izegem. De fundamenten moesten drie stenen dik zijn en diep genoeg aangebracht worden *soo diepe als den grond sal verheeschen.*

Gillis moest ook de oude oven totaal afbreken en nieuw opbouwen naast nog ander kleiner werk zoals: *alle de sollementen van het geheel hof te repareren, met het paveren van het wasch huys met blauwe 14 duymers ende den watersteen aldaer te transporteren.*

Joannes de Smet mag in 1730 een nieuwe pomp maken voor het Rhodesgoed en nieuwe deuren aanleveren op het hof. Hij verbruikt hiervoor 44 voeten abelenhout.

6. Aanvullende gegevens

Uit de Staat van Goed opgemaakt op 5 juni 1611 na het overlijden van Guille Beheyt halen we nog volgende aanvullende informatie.

Op het Rhodesgoed waren er in 1611 drie paarden, naast een aantal koeien, kalveren en varkens en verder 144 schapen. We vernemen ook dat er toen een brouwerij op het hof was. Het aanwezige bier werd geprezen tot 198 pond parisis en verschillende personen waren nog voor ongeveer 200 pond verschuldigd voor levering van bier. Er was ook nog geld verschuldigd voor levering voor ondermeer wol.

Toen er op woensdag en donderdag 29 en 30 januari 1794 een openbare verkoping op het Rhodesgoed door de nakomelingen van Joannes Debrabandere doorging mocht de publieke omroeper aankondigen dat er vier trekpaarden, 21 koeien, vijf zwijnen, een grote en een kleine kar en twee gewone karren verkocht zouden worden, naast verder 12000 schoven tarwe, misseljoen en rogge en 2500 schoven haver en paardenbonen en daarenboven nog al het hout bestaande uit 3000 droge bussels en tevens nog een hoeveelheid hooi, gedorst haver en 100 kuipen aardappelen. Daarnaast was er nog al het meubilair, het kuipwerk, ketels, marmieten, staande klok, enz... "Elck seget voorts" (zie p. 50).

Het jachtrecht op de heerlijkheid Rode

De heren van de heerlijkheid Rode verkregen het recht van vrije vogelvangst op alle gronden van hun heerlijkheid. De controle op de vogelvangst binnen dit gebied werd verpacht. We vonden zo'n pachtcontract van 1659. Hierin lezen we dat Marie-Anthoinette-Florence de Griboval, vrouw douariere van Millomez, barones van Oignies, vrouw van Hallennes, Kachtem en Rodes, verpacht: *de vogelrie op tdistrict vande prochien van Ouckene, Rumbeke en Gheuleghem, soo verre de heerlichede van Roodes aldaer is bestreckende* voor een termijn van drie jaar, ingaande Allerheiligen 1659 aan Maarten Joye fs Jan. En dit voor drie koppels patrijzen per jaar te leveren aan mevrouw de barones en *belasten hem midts desen de selve vogelrie wel te bevryden en niet toe te laeten ander persoonen op tselve district te laeten vogelen op peene van pachtbraecke, belasten voorts an my over te brengen alsulcke persoonen als hy sal vinden voghelen ofte schieten op de selven heerlichede.*[81]

Dit jachtrecht was ook verleend op de gronden in Kachtem gelegen. We vonden een dergelijke verklaring gedateerd 24 november 1656 waarbij koning Filips van Spanje het jachtrecht herbevestigde aan onze barones *de ses droits possesions au fait de la chasse par tout le territoire du dit Caethem.*[82]

Dit jachtrecht werd haar immers belaagd door de jachtopziener van Vlaanderen, de heer van Tilleghem: *de ce que ledit sieur van Tilleghem voulait lui contredire son droit de chasser et faire chasser avec braconnier* (stroppen)*, trompe* (jachthoorn)*, chiens et fusils par tout le village de Cachthem, y faire à ces fins eslever des chiens par les mannans dudit Cachthem et y faire apposer ses marcques...*[83]

Het exemptierecht van de heerlijkheid Rode op pointingen, zettingen en transporten

Tijdens de woelige 17de eeuw werden onze streken herhaaldelijk geteisterd door legerbendes die allerlei contributies van de plaatselijke bevolking opeisten. Maar ook de koning eiste voor zijn krijgsverrichtingen verhoogde beden op.

Gelukkig konden de laten op de heerlijkheid Rode profiteren van een oud voorrecht waarbij ze nooit meebetaalden in de pointingen, zettingen en transporten tot betaling van 's konings beden of subsidies.

Een petitie uit 22 september 1664, ondertekend door een twintigtal laten met hun respectievelijk merkteken, moest

dit nog maar eens duidelijk maken.
Ze verwezen daarbij naar een verklaring terzake van 15 oktober 1462[84] waarbij hun vroegere heer Gerard van Coyeghem dit exemptierecht afgekocht had voor 400 pond parisis *et cela pour de rachapt et issue de toute sa terre et seugneurie de Rooden avecq toute ces appendances... promectant par cette lettre le susdit messire Geraerd de Coyeghem ces successeurs et heritiers tenir pour francq et quitte sa susditte terre et seigneurie de Rooden avecq toute ces appendances, de toute taille, pointinghen et settinghen et de toute autre charge a la susdite cinquième partie d'ouckene en quelle maniere que ce soit ...* [85]

Hier wordt genoemd *het vijfde deel van Oekene,* dit is een oude juridische term om alle laten te verenigen die op de heerlijkheid Rode woonden zowel in Oekene, Rumbeke, Emelgem, Izegem als Kachtem. De benaming kwam meestal in documenten voor als *het Laetschip en vijfdendeele van Oekene.*

Op 1 augustus 1544 had de toenmalige dorpsheer Jan vande Poorte, heer van Moorslede, Hallennes, Mosscherambacht en Rode, al moeten verklaren dat de heerlijkheid Rode *est quitte et libre de toutes contributions ...* [86]

Na de Franse annexatie van de kasselrij Ieper en Kortrijk in 1713 verdween blijkbaar de benaming *het vijfde deel van Oekene* en sprak men voortaan van 'het Laetschip van Cachtem'. Het Laatschap vormde als het ware het administratief bestuur van de parochie Kachtem en had als voornaamste taak om plaatselijk de belastingsgelden te innen. Het was meteen ook gedaan met het exemptierecht want Kachtem deelde voortaan mee in de fortificaties van Menen en Valenciennes en in de belastingen van het centraal bestuur.[87]

De (Rhodes)molen op 't Hooge

Reeds heel vroeg moet er een molen gestaan hebben op 't Hoogeleen. Dit was een achterleen van Rode met daarop een *behuusde erfve genaemd 'den muelenwal' oost vande strate lopende van tgoet te roode naer cachtem kercke; paelende west den muelenwal van hooge muelene voortyts een herberghe ghestaen ghenaemt thooge (391).*

Op 26 februari 1651 vroeg **Pieter Duytschaver** fs Lieven aan Jean de Harchies, heer van Rhodesgoed, de toestemming om een korenwindmolen op te richten op de heerlijkheid Rode in Kachtem. Wat hij ook verkreeg, mits

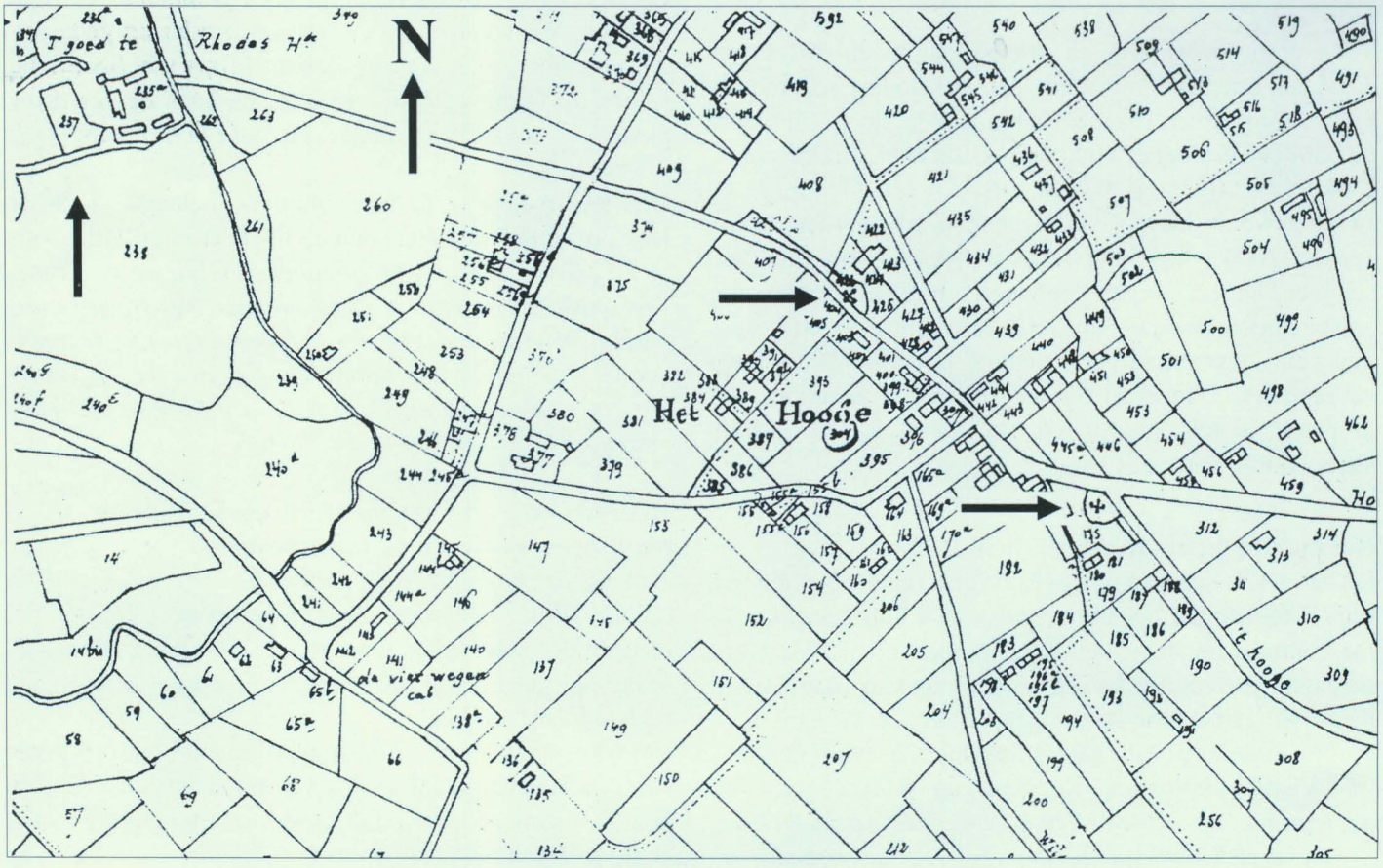

Op de Poppkaart staan twee molens langs de Hoogstraat, helemaal links het Rhodesgoed. De bedoelde Rhodesmolen is de meest noordelijke.

de voorwaarde *qui devait être construit au lieu ou il y a cy devant une taverne appellée den Meulenwal gheseit ten Hooghe*. Als compensatie moest de molenaar hem een *redevance annuelle et perpetuelle de 12 florins* betalen en op bijkomende voorwaarde dat de heer zich het recht voorhield *de reprendre le moulin ci dessus après une terme de 18 ans sur l'estimation d'experts.* [88]
Op 15 maart 1651 daaropvolgend begon Pieter Duyschaver al als molenaar op de Rhodesmolen.[89]
Toen in 1675 de goederen van Joos Reynaert aangeslagen werden, na het niet betalen van de pachtgelden door zijn broer Michiel op het Rhodesgoed, vernemen we dat Joos ook naast de Mezegemmolen (die hij voor 3/4 bezat) ook voor 1/10 bezitter was van de Rhodesmolen *daeraf d'ander deelen competeren an wed. en hoirs Pieter Duutschavere en consoorten.* Vader Lieven Duytschaver bezat ook gedeeltelijk de Steelandtmolen van Wervickhove op Rumbeke.[90]
In 1772 hielden de gebroeders Jan en Pieter Duytschaver de Rhodesmolen nog draaiende. Samen met molenaar Pieter de Vloo van de Coilliemolen op Oostnieuwkerke verklaarden ze zich niet te verzetten tegen een aanklacht van de burggravin van Roeselare.[91]

De uiterste grens van de Kasselrij Kortrijk met de Splete van Kachtem in de Roede van Menen. Bemerk dat Rode en de molen van 't Hooghe niet tot de Kasselrij Kortrijk behoorden. De kerk van Kachtem en Cruypendeerde echter wel. (figuratieve kaart uit 1654 door F. Ritseert, stadhuis Tielt).

Er was later blijkbaar nog een tweede molen. Over deze tweede molen schreef André Saelen in '*Onder Ons*' van april 1972 het volgende:
't Molentje: de naam van deze herberg schrijft men toe aan de molen die in de nabijheid stond. Deze molen die onze oudste Kachtemnaren nog gezien hebben stond in de bocht van de Hogestraat tussen nr. 85 en nr. 87, recht tegenover de kloosterhof. Het laatste overblijfsel van deze molen is een grote molensteen die vroeger voor de deur lag van huis nr. 87. Bij het leggen van de stoepen in onze gemeente werd deze steen daar weggenomen en berust thans voor de ingang van het huisje bewoond door Georges Dejonckheere-Heemeryck, in de Mandelstraat (nu Mandelynckstraat).[92]
Nu rust deze steen voor het Heilig-Hartbeeld bij de parochiekerk van Kachtem.

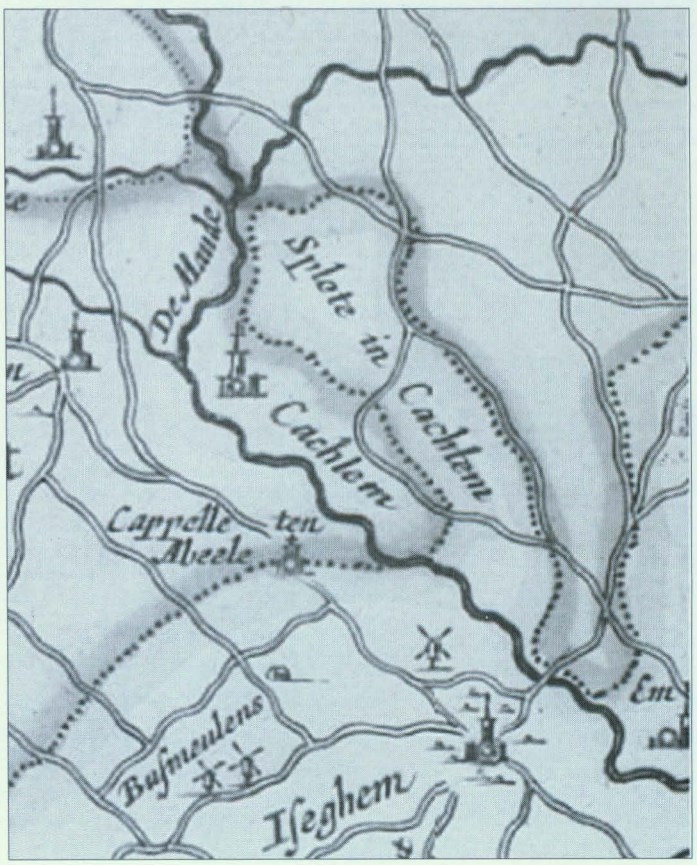

De Splete in Kachtem, detail uit de Kasselrijkaart van Kortrijk door J. Blaeu, 1665

De Splete in Kachtem
Op de nevenstaande kaart van J. Blaeu uit 1665 merken we dat een deel van Kachtem vermeld wordt als *Splete*

Vilain, graaf van Izegem. In Kachtem verwijst de huidige straatnaam, Manderlynckstraat, nog naar dit achterleen.

2. een leen ter grootte van 1 gemet bij 'tbrunberch-cruys' ten N-O van de kerk in bezit van Roeland Andries. In 1597 in bezit van Jan van Moerkerke.[100] In 1603 in bezit van kapitein Noel Algoet[101] (oprichter van de kapel van Cruypendeerde). In 1639 in bezit van zoon Gaspar Algoet.[102]
3. een leen van 39,5 razieren en een pint haver ten noorden van het Rhodesgoed in bezit van Michiel vander Strate. In 1628 is de bezitter Josse van Moerkerke[103] en dit blijft ook in 1680. In 1419 was Catherine van Yseghem, gehuwd met Jean de Wale, de bezitster.[104]
4. een leen met een *behuusde erfve genaemd 'den muelenwal' oost vande strate lopende van tgoet te roode naer cachtem kercke* in 1680 in bezit van Josse van Moerkerke met als verdere locatie: ten Hooghe. Het is de plaats waar de Rhodesmolen kwam.

- achterlenen in Oekene:

1. twee razieren haver in bezit van jonkheer Philip van Uutkerke, heer van Everbeke en 1680 aan de graaf van Huest, heer van Zulte. In 1470 aan Steven van Liedekerke en in 1474 aan Rasse van Liedekerke man van Joanna van Moerbeke. Rond 1640 in het bezit van de heer van Zulte.[105]
2. een leen van 17 lijnen 10 roeden land ten oosten van de kerk in bezit van jonkvrouw Marie van Stavele gehuwd met Charles van Steelandt[106] en in 1680 aan Marie Duutschavere. In 1456 was Jean vander Straete er de eigenaar van.[107] In 1502 vinden we Karel van Stavele.
3. een leen van 50 razieren haver gelegen op Oekene en Gullegem (St.-Eloois-Winkel) langs de beide zijden van de weg naar Kortrijk in bezit van Jan de Jonckheere[108] en in 1640 aan Gaspar Carbonneel, in 1680 aan Jacqueline Carbonneel, later bekend als het Carbonneelsleen. Jacqueline was reeds in 1634 als weduwe van Guillaume vande Broucke in het bezit van dit leen.[109] Op 27 september 1650 deed Matheus vande Broucke fs Guillaume het leenverhef. Hij was tevens heer van Hertsberge en het leen kwam hem toe na het afsterven van zijn broer Gaspar, licenciaat in beide rechten, en diens dochter Leonora.[110] In 1474 in bezit van Jan van Biesbroek.

- achterleen in Gullegem (St.-Eloois-Winkel):

1. 23 havot haver in bezit van Jacob van Hulsbussche en daarna aan Anthone Simoens en in 1680 aan Gillis Simoens.

- achterlenen in Rumbeke:

1. 36 razieren haver in bezit van Jacob de Bouvere en in 1680 aan Catherine du Vriard, douarière van Denys de Mansiet, baron van Ravesberge, heer van Staple. In 1456 was de eigenaar Nicolas van Dierdonc gehuwd met Marie s'Neven.[111] In 1474 vinden we er Vincent van Dierdonc en in 1502 Klaas de Temmerman. In 1640 in bezit van Charles Claerhout die het verkreeg via zijn broer Jan Claerhout, heer van Ardooie.
2. 36 razieren haver ook in bezit van dezelfde eigenaar als onder nr. 1

- achterlenen in Hooglede:

1. een leen ter grootte van 2,5 gemet bestaande uit weilanden en bos ten noorden van de kerk gelegen in bezit van Jan de Wulf en daarna aan Mayken van Heede die getrouwd was met Marcx vander Strate en in 1680 aan Nicolaas Baesen, voorheen in 1640 aan Vincent Baesen.
2. een leen ter grootte van 0,5 gemet weiland in bezit van Adriaen van Roost, daarna aan Mayken van Heede en in 1680 gekocht van Gillis vander Strate door François de Cock. In 1640 was het nog in het bezit van Abraham vander Strate fs Passchier.
3. François de Cock kocht verder van Nicolaas Willaert 6,5 gemet 25 lijnen land gelegen ten oosten van de kerk, voorheen in bezit van Clays Willaert fs Amand en daarvoor aan Hendriek Baersekin.
4. een leen van een gemet met zelfde eigenaar en in 1680 gekocht van Gillis door Jacques van Gheluwe. Samen met de twee volgende achterlenen behoorde het in 1496 toe aan Adrien van Roost fs Jean.[112]
5. Jacques van Gheluwe kocht ook van Gillis 3,75 gemet land en tevens
6. een behuisd cijns met 1 gemet land van Gillis vander Straete en voorheen van Adriaen van Roost.

- achterleen in Zwevezele:

1. een leen waardoor de molenweg naar de Bekemolen loopt en *licht noortoost an sint maertensboomkin* in bezit van Joos Trude en daarna aan Roeland Andries. In 1513 was Charles Andries de bezitter[113]. In 1497 behoorde het nog toe aan Josse Trude en deze was jaarlijks verplicht om een lederen halsband versierd met ijzertjes aan de heer te leveren voor zijn hazewind.[114] In 1680 aan Catherine Lust na het overlijden van haar broer Pierre.

- achterleen het 'Goed Ten Houtte':

1. bestaande uit hofstede, land, water, bos en vier bunders groot in bezit van Pieter vande Brugghe

en gekocht van Jan vande Mandre. In 1680 nog steeds in bezit van Pieter vande Brugghe.[115] Het was in 1496 in het bezit van Bertolin vander Mandre.[116]

- achterleen het 'Swynsgoed' op Roeselare:
  1. deels ook op Kachtem gelegen en ter grootte van 24,5 gemet 17 schachten in 1470 in bezit van Marie van Sleehaeghe, weduwe van Hector Veynsen, en later van jonkheer Jan vander Vichte en in 1680 van Julien de Gorneval, ridder, heer van Blequin.

Baljuws op de heerlijkheid Rode

De heerlijkheid Rode had voor zijn gerechtelijke opdracht het recht om een baljuw aan te stellen. Uit de diverse documenten die we doornamen, konden we volgende lijst van baljuws opstellen.[117]

De vroegste naam van een baljuw die we konden terugvinden was een zekere **Charles Andries,** die op 14 april 1518 aangesteld werd.[118]

In 1634 was **Guillaume vander Scheure** baljuw op Rode.[119]

Rond 1675 was **Jacques Amerlinck** baljuw van Rode. Hij was tevens griffier van deze heerlijkheid. Tijdens zijn ambtsperiode was er een drukke correspondentie met de dorpsheer. Hieruit leren we ondermeer dat er in het dorp een schepenhuis was dat regelmatig hersteld werd.

Vanaf 1716 tot 1726 was **Ferdinandus-Josephus Amerlinck** baljuw**.** Verschillende kandidaturen kwamen daarna binnen bij de heer van de heerlijkheid Rode. Hieronder vonden we ook de kandidatuurstelling van Joannes de Brabander, pachter van het Rhodesgoed. Uiteindelijk koos de dorpsheer voor **Joannes Verhulst**. Een jaar later in 1730 volgde zijn zoon **Joannes-Baptiste Verhulst** hem op tegen een gratis vergoeding en *sonder vergheldt* voor het *administreren de criminele justitie* en het ontvangen van pachten, tienden, relieven, tiendepenningen en wandelkopen van de heerlijkheid Kachtem-Rode.

Na zijn dood werd hij op 29 juni 1778 opgevolgd door zijn zoon **Joannes-Augustinus Verhulst.** Ondertussen had men griffier Vincent-Jacques Amerlinck wegens 'misdiening' moeten ontslaan. Hij werd vervangen door Francis-Ferdinand Libbrecht op 2 juli 1753.

Terechtstelling aan de galg op Kachtemplaatse in 1751

Het zal nogal wat ophef gemaakt hebben op Kachtemplaatse toen in maart 1751 een Kachtemnaar aan de galg gehangen werd. Eindelijk zou er opnieuw rust en vree komen in het anders rustige Kachtem. Het dorp was al enige tijd in rep en roer geweest door de baldadigheden en diefstallen die Jean-Baptiste de Coene het voorbije jaar 1750 verricht had. Hier moest en zou een einde aan komen. Baljuw Joannes-Baptiste Verhulst repte zich op 17 januari 1751 naar het huis van De Coene en deed er de nodige aanhouding. Die werd overgebracht naar de gevangenis van Izegem maar op 28 januari poogde hij er te ontsnappen door de tralies te forceren. Daarop werd hij naar het kasteel van Ingelmunster gebracht alwaar hij in de gevangenis opgesloten werd. Maar op 6 februari wist hij daar te ontsnappen en was een poos voortvluchtig. Op 10 februari werd hij te Roeselare aangehouden door 'sergeant' Lucas Delbaere en in de plaatselijke gevangenis opgesloten. Daarna werd hij opnieuw naar de gevangeniscel van het kasteel te Ingelmunster overgebracht. Hem wachtte een ernstig verhoor voor de vierschaar, voor deze gelegenheid geholpen door een scherprechter en bijhorende officieren. Op 20 maart 1751 werd hij veroordeeld tot ophanging aan de galg. De uitvoering zou gebeuren op Kachtemplaatse voor het schepenhuis *en daeran verworght te worden met de coorde door de officier vande hooghe justitie tot dat de doodt volgt...*

In de gauwte werd een executiepodium opgetimmerd waarop de Izegemse galg zou geplaatst worden. Jean-Baptiste Kerchof mocht daarop een aantal bomen vellen die tot planken verzaagd werden door Anthone Boucquet, zager-timmerman, en Nicolays Grymonprez, meester-timmerman. Dit karweitje duurde vijf dagen. Anthone Almeye leverde de nodige ketens en sloten en smid Judocus de Laere leverde het overige ijzerwerk voor de galg. Samen *gewrocht thebben ghedeurende den tydt van 13 daghen in het maeken en oprechten van eene nieuwe galghe op de plaetse van Cachtem ter plaetse patibulaire mitsgaeders het planten en oprechten de krickgalghe ter plaetse van Cachtem* ... Na voltooiing werd de executieplaats geïnspecteerd door de bevoegden van de Roede van Menen.

Op de dag van de executie werd Jean-Baptiste de Coene onder begeleiding van de 'guarden' van de Roede van Menen naar de galgplaats gebracht, waar het voltallige schepencollege en de baljuw alsmede de officieren en wellicht het talrijk opgekomen publiek post hadden gevat. De veroordeelde kreeg de laatste geestelijke steun van de paters Recollecten uit Kortrijk, waarna de meester van de hoge justitie, Louis-Joseph Tanné, tot de executie overging en daarna zorgde voor het transport van het lijk.[120]

II. DE HEERLIJKHEID RODE OP OEKENE EN RUMBEKE

De heerlijkheid Rode had haar hoofdzetel in Kachtem. Maar ook op Oekene lag een belangrijk deel van deze heerlijkheid. De gronden op Oekene lagen ten zuiden van de gemeente nabij het Goed te Peene en o.a. begrensd door het toenmalig Schardauwstraatje, de Kwadestraat

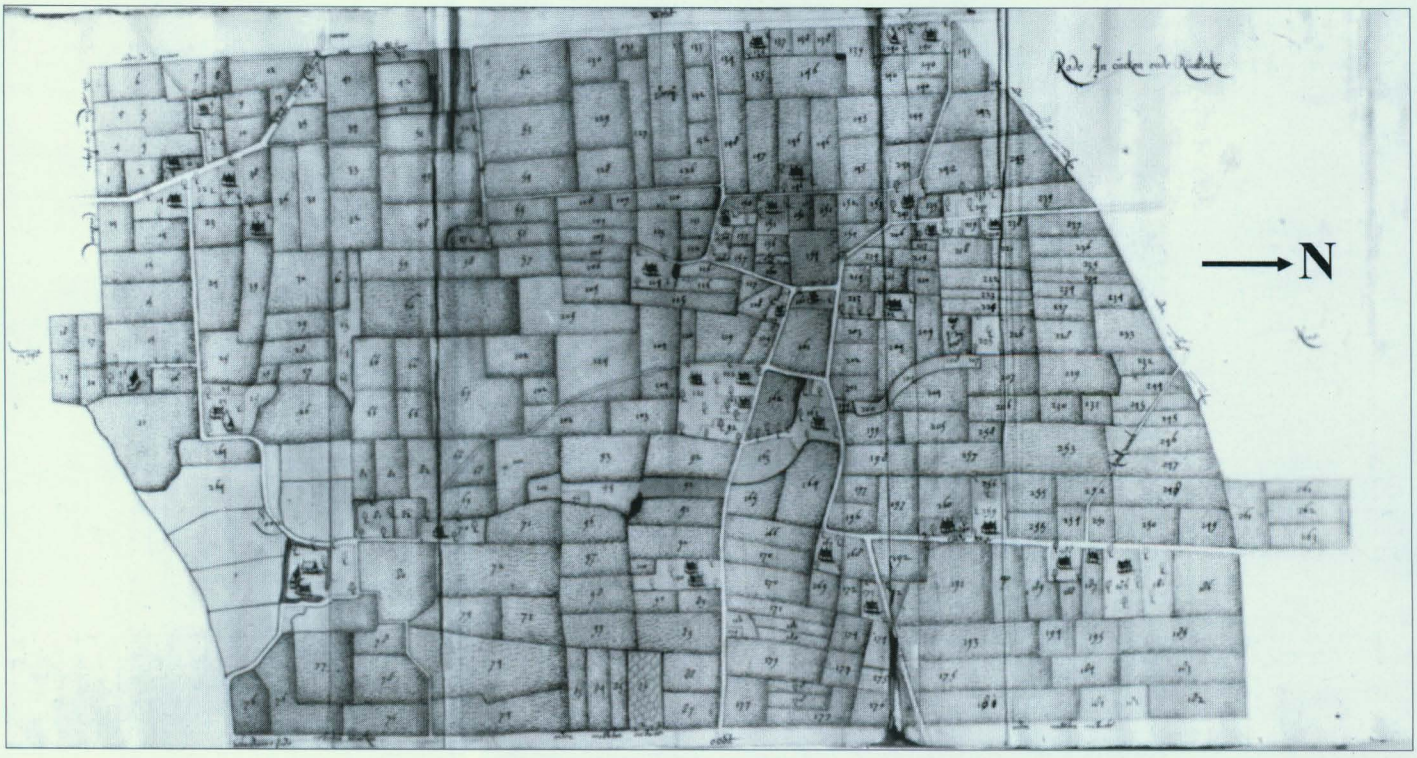

Een ongedateerde kaart van de heerlijkheid Rode op het grondgebied van Oekene en Rumbeke
(SAIzegem, archief P. Pruim, vermoedelijk 1623)

en de Ieperstraat. [121] Op deze heerlijkheid lagen op Oekene een dertigtal boerderijen waaronder het hof te Kerselaere[122], de hofstede de Ganze, hofstede de Ketelare, de Wulghenhofstede.
Het Rodesgebied in Oekene zou later ondermeer bekend staan als de 'Kerselarehoek'. Zo vinden we het ook vermeld op de Ferrariskaart van rond 1770. Andere toponiemen zijn o.a. Steemansakker[123], Ziecmansbusch, Craeyendriesch, Cattebrouc, Swulfshol, Hulleland, Pruimelaerstuk... Zie verder in deze bijdrage voor aanvullende toponiemen.

We vonden in het archief van Pieter Pruim een ongedateerde kaart van dit gebied terug die we hier publiceren. De kaart is hier in haar lengterichting noord-zuid geprojecteerd. In het oosten grenst deze heerlijkheid aan de heerlijkheid Mosscherambacht op Izegem. Helemaal op de zuidoostgrens lezen we nog 'Schardaulinde' en 'Schardau straetkin'. De heerlijkheid Schardau was hier geënclaveerd in de heerlijkheid Mosscherambacht.[124] De Schardaulinde stond op de uiterste zuidoosthoek van Oekene en Rumbeke en was het grenspunt van drie gemeenten. Daar stond ook de aloude Schardaukapel. Hier vormt thans de E403 de nieuwe grens. Bemerk ook de Kwadestraat die overgaat in oostelijke richting in de Klare Grachtstraat en in westelijke richting in de Ieperseweg. Het gebied wordt verder naast de Ieperseweg van west naar oost doorsneden door de Bosmolenstraat. Ten noorden wordt deze heerlijkheid begrensd door de heerlijkheid 't Hof van Oekene.
Met behulp van kaartje op p. 32 kunnen we volgende **eigenaars en toponiemen** localiseren[125]:
(119) hofstede kinderen Pieter van Brugghe; (121) hofstede Pieter de Jonckheere; (122) hofstede Joos van Biesbrouck; (123) hofstede Andries Issere; (125) jonch. Charles de Marivoorde, eenen muelenwal en es nu busch, noort en west de straetkins; (136) hofstede dhoirs Gillis Storme; (140) hofstede Amant Descamps, hier utte heeft heer Pieter Roose pastor van Ouckene een hofstedeken genaempt den Houten Godt en de reste blijft ten laste van Amant Descamps; (146) hofstede Pieter Vyaene, jeghens den kerck wech; (149) hofstede Rougier Verhulst; (151) Anthone de Jonghe, west den kerckwech; (154) onbehuisde hofstede wylent Ferdinand Heldeheer nu Lucas de Muellenare; (157) hofstede Rougier de Gryse, west jegens hofstede Rougier Verhulst; (158) onbehuisde hofstede kinderen Jan Coopman; (159) cleen busschelken; (161) stuk land genaemt het Muelenstick an alle zyden inde straetkins; (163) hofstede wed. C(l)aes de Grande; (167) hofstede Jan Portier; (173) hofstede kinderen Joos Hoorne; (186) hofstede Joos Bonte, west jeghens de quadestraete; (187) hofstede Denys de Decker; (198) hofstede Jan Mulle; (208) Mahieu Coopman; (212) Lucas de Muellenaere; (217) Raphe de Couttere; (220) Jan Feys; (225) onbehuisde hofstede Mahieu Coopman; (240) onbehuisde hofstede Joos vande Broele; (241) hofstede

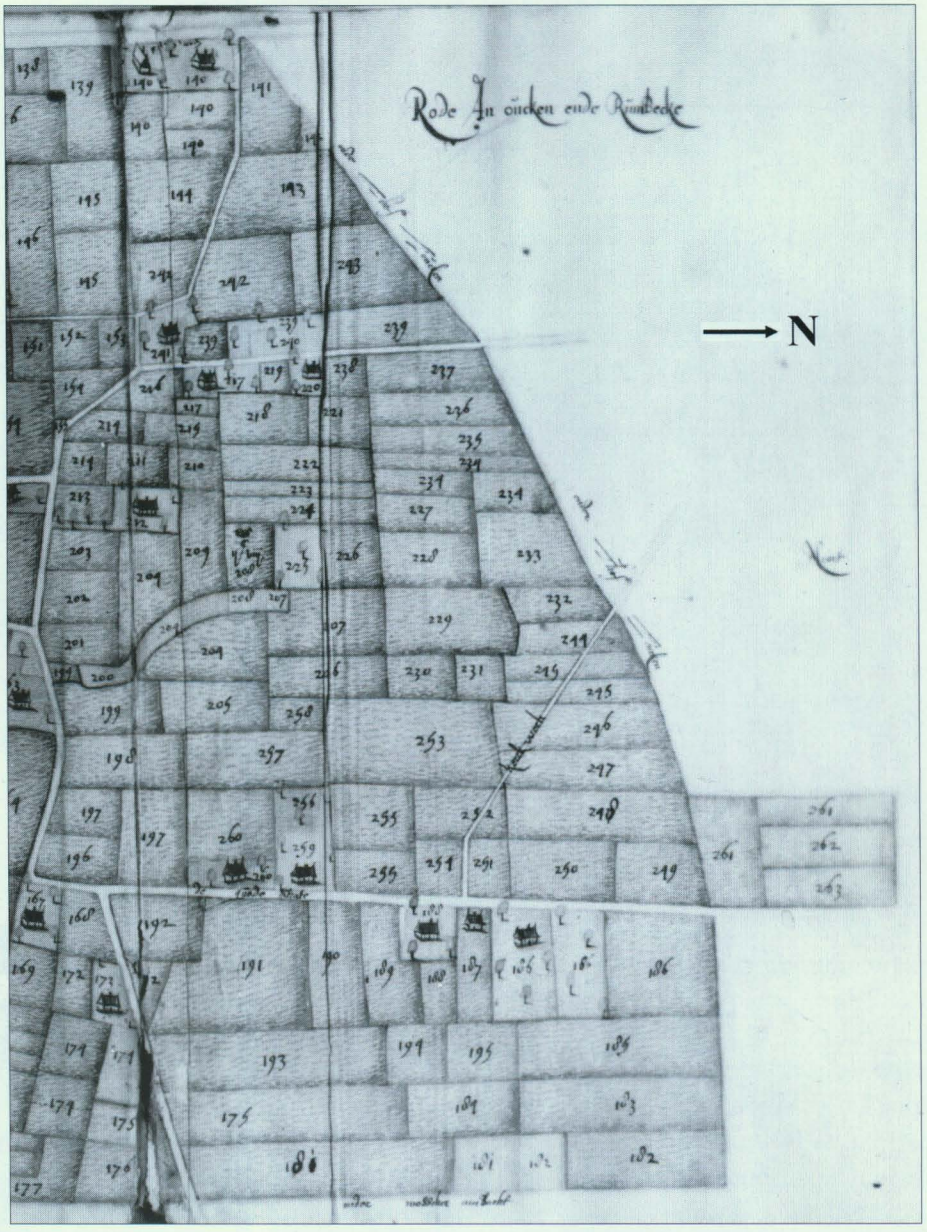

Het drukst bewoonde gedeelte van de heerlijkheid Rode wordt hier doorsneden door de Bosmolenstraat en de Ieperseweg en anderzijds door de Kwadestraat. Vanuit de Kwadestraat vertrekt nog een Kerkwegel naar het centrum van Oekene. De westelijke grens wordt bepaald door de huidige Sint-Eloois-Winkelsestraat.

Pieter Harinck; (256) hofstede Willem van Heulbussche; (259) onbehuisd Willem van Heulbussche; (260) hofstede kinderen Jan de Jonckheer.

In het midden van dit kaartgedeelte ligt onder (60) 'Steemansacker' en in de zuidoosthoek ligt de grootste hoeve: het omwalde Kerselaargoed.

Met behulp van het kaartje op p. 33 kunnen we volgende eigenaars en toponiemen localiseren[126]:
(3) hofstede wed. Jan van Samarien; (6) west de landen ligghende onder de prince; (11) boomgaard Michiel Schotte; (12) west tgoet te Peene; (13) den disch van Oekene; (14) hofstede Michiel Schotte; (16) hofstede Wouter Coopman; (25) hofstede Stevin de Vos; (37) hofstede Karel de Busschere; (40) hofstede Pieter de Puut; (47) onbehuisde hofstede van wed. Pieter Coopman; (60) Hubrecht vande Abeele, groot stick lant genaempt Steemansacker; (70) hofstede Hubrecht vande Abeele, zuuthende passeert den kerckwech; (90) twee behuisde hofstedekens van wed. Boudewijn vander Strate; (92) onbehuisde hofstede van Andries Issere; (114) hofstede van de wezen Jan Coopman.

Achterlenen van Rode op Oekene

Het meest zuidelijk gedeelte van de heerlijkheid Rode. De Kerselaardreef doorsnijdt hier het gebied van west naar oost. Bemerk ook de kerkwegel die de Kerselaardreef met de Bosmolenstraat verbindt om zo naar het centrum van Oekene te gaan

In de uiterste noordelijke punt van de heerlijkheid Rode op Oekene bevond zich onder de nrs. (261)-(262)-(263) het leen van de **heer van Eversbeke**, jonkheer Charles de Marivoorde. Ook de molenwal (125) was zijn bezit. Dit moet het latere leen van jonkheer Stevin van Liekerke zijn. Het leen vormt als het ware een uitstekend schiereiland omringd door de heerlijkheid 't Hof van Oekene. Die Charles de Marivoorde bezat nog andere gronden op Oekene voor een totaal van 32 bunders verspreid over de heerlijkheden de Hazelt, Velaere en 't Hof van Oekene

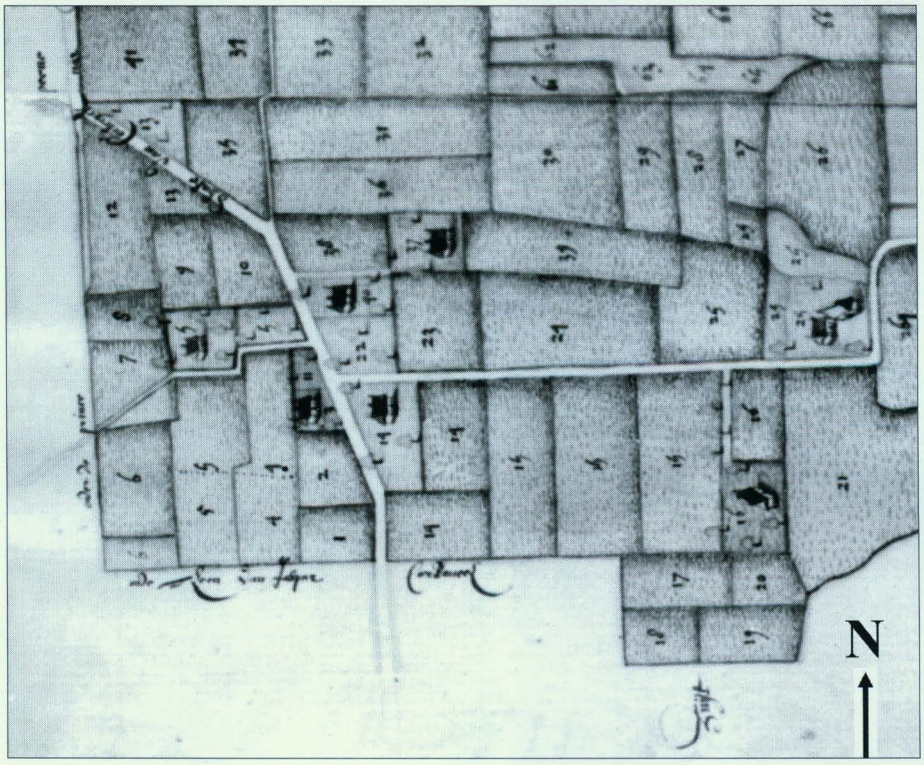

De uiterste zuidwesthoek van de heerlijkheid Rode. We bevinden ons nabij de Peenehoek. De huidige Sint-Eloois-Winkelsestraat heette toen de Strate van Cortryck naer Rousselare en maakt hier een duidelijke bocht. Op de zuidelijke grens lezen we onde(r) t Leen van Jaspar Carbonee.
De huidige Kerselaredreef is hier ook aangeduid. Ze loopt vanuit de hoofdbaan in oostelijke richting naar het Kerselaregoed.

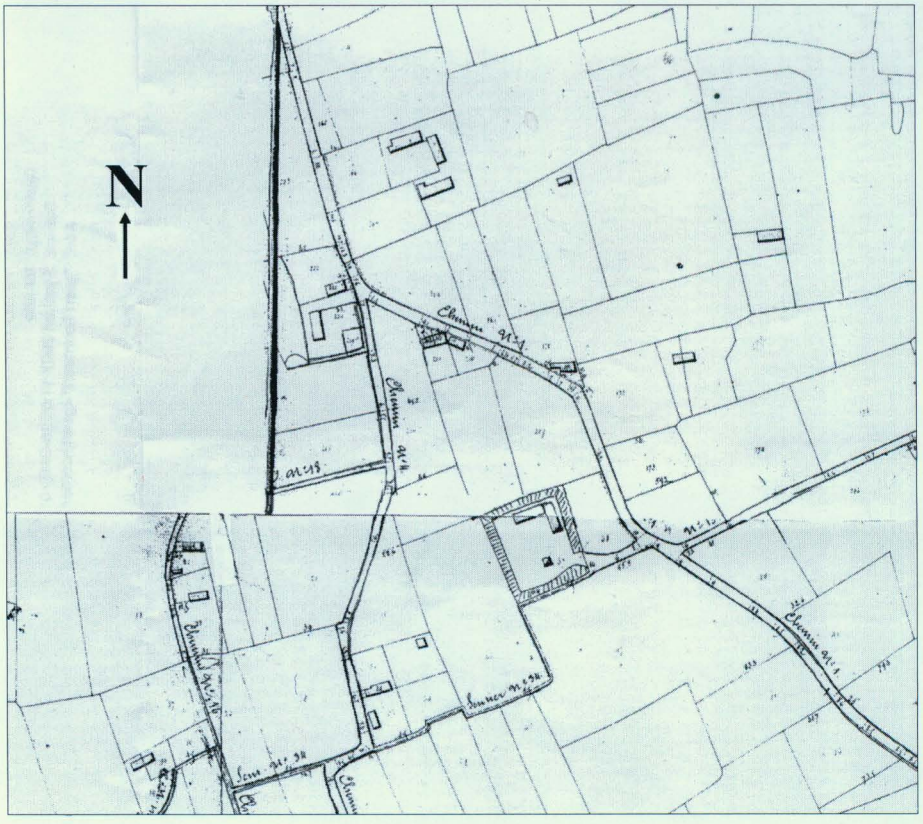

Het uiterste zuiden van Oekene aan het Carboneelleen met de Robaardhoek en de draai in de Sint-Elooiswinkelsestraat, met het begin van de Kerselaredreef die in oostelijke richting loopt. Het gebied wordt verder doorsneden door de Rollegemstraat. Bemerk de omwalde hoeve in het midden. (SAR, Atlas der Buurtwegen).

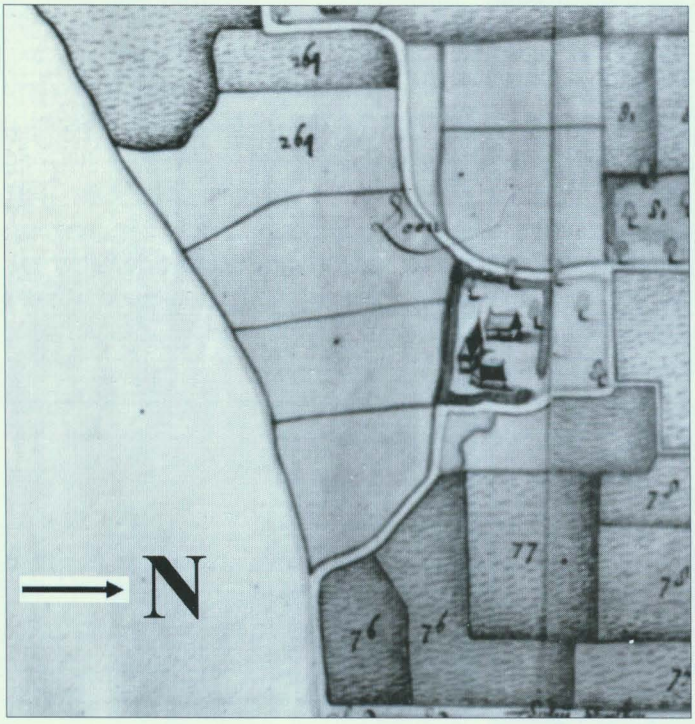

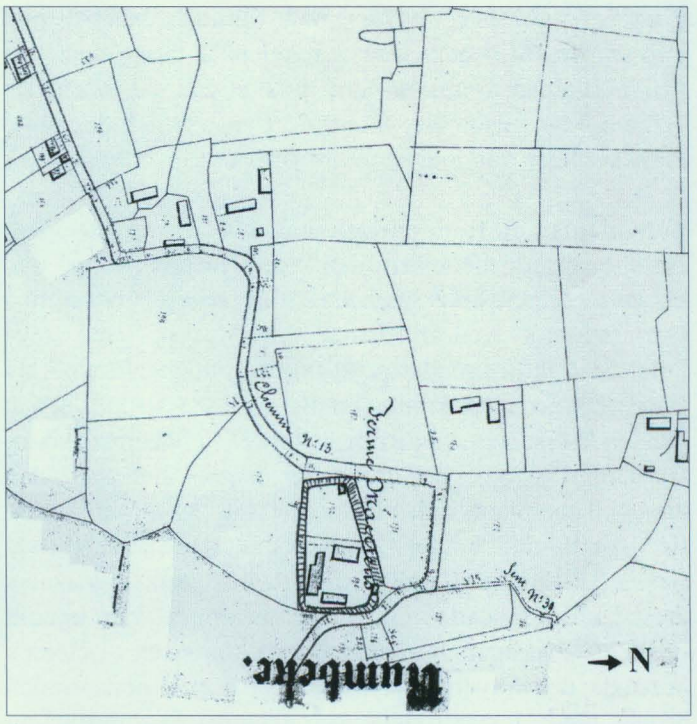

De omwalde hoeve Kerselaregoed, centrum van het gelijknamig achterleen.
Links in 1623, rechts midden 19de eeuw (SAR, Atlas der Buurtwegen)

bekend als cijnsgrond met een manoir genaamd 'het Essengoed'.[127] In 1680 staat Ghislain, heer van Barcquelede, fs Charles de Marivoorde het Essengoed af ten voordele van zijn twee dochters Anna-Marie en Charlotte-Therese verwekt bij Plippote-Charlotte Lottin.[128] Op 13 september 1701 wordt dit alles verkocht door Charlotte-Thérèse de Marivoorde[129] die gehuwd was met de edelman Eusebe de Sacy, aan Anthone Salé, raadsheer van de koning en hoofdgriffier van het parlement in Doornik.[130] Uit de verkoopakte leren we verder dat er op de hoeve 2 paarden, 9 koeien, 80 schapen en 8 varkens waren. In 1705 wordt dit cijnsgoed omschreven als liggende nabij de herberg *le veux loing* (lion?) *du cotté de midy de l'église d'Ouckene.*[131]

De heerlijkheid Rode had op Oekene nog drie achterlenen waaronder o.a. het leen **Carbonneels** gelegen ten zuiden van Oekene aan beide zijden van de huidige Sint-Eloois-Winkelsestraat nabij de dorpsgrens met Sint-Eloois-Winkel.

Maar ook het achterleen **Kerselare** waar het Kerselaregoed het centrum van was.

De heerlijkheid de Hazelt en Rode vormden juridisch een geheel onder de naam '**Laatschip van Oekene**'[132] met een eigen griffier die jaarlijks de rekeningen opmaakte, het pointingboek opstelde met het transport, de tiendelasten en de vage landen. Het Laatschap fungeerde aldus als belastingsinner. Verder waren er voor dit Laatschap vier gezworenen en een aparte sergeant. De koster van Oekene deed de openbare publicaties van dit Laatschip.[133]

Bewoners van de heerlijkheid Rode op Oekene-Rumbeke in 1470.[134]

Uit *den heerlichen ervelichen evene rentebouc van mynen heere van hallewyn behorende te zyne heerscepe van Rode...* mede opgemaakt op bevel van Abseloten van Langhemeersch, baljuw van deze heerlijkheid, puurden we de eigenaars van de verschillende huizen en hofsteden van deze heerlijkheden. Jammer dat de lokalisatie niet met een kaart begeleid werd. De opsomming van de huizen en landerijen in het register begon wel helemaal in het zuiden van de heerlijkheid en begon met de bewoner van het Kerselaregoed: Olivier de Wachtere ande zuudzyde van wed. Willems Backers hofstede; wed. Karels van Moerkerke jeghens over den Kerselare... met walle en grachte en dreve voor de poorte; Thomas de Deyne bewesten an de straete voor den Kerselare; Bertelmeus vander Mandere; Felix de Temmerman; Jan de Vos; Luuc Noppe; Maeylin Joye; Joos Winne; Jan vanden Hulle; kinderen Willems Parmetiers; Willem Gheldof; Adriaen Winne, Jan vande Broele; Jan vande Hecke; Lamsin vande Strate; Wouter Hoorne; Lauwers van Lynbrouc; Jacob van Hulsbussche; Joos de Deyne; Pieter de Jonckheere; wed. en kinderen Gille Egghels; Joos vande Strate fs Lauwers;

Piter vande Mersch; Pieter vande Strate fs Jacobs; myn jonkvrauwe Stolnaers ouden muelenwal ande oostzyde vande Iseghemwegh; Willem de Pic; Jan de Wachtere; Willem van Elstlande; Maertin Crop; Maerten vande Plancke; tleen van joncheere Stevin van Liekerke.

Toponiemen op Rode in Oekene 1474

Aardbezieland: beoosten den heerbesieland; oost tote lauwers cleercx erve gheheeten den ackere; baefspitten (waterputten); den baelberch (hofstede); bette feys hofstede (land); broeder scult (cijnsgronden); broucskine (land); (t)eerbeste landt (land); eerins elst ten hende vanden heerschepe van Rode; eyerbeilc; (t)ghemet (land); (t) hapkin (land); bezuuden der happe, beoosten den hooghen steemaers ackere; hooghe stic (land); ten houtte (leengoed); den houtelst; calverbeilc (land); cattebrouc (land); (t)keersestic (land); den ketelaere (land); (s)ketelaers dreve; cleenen cattebrouc daer tjaergetide van boudin de cleerc ende van Jan vander strate up staet; (s)cleercx hofstede; den crayendriesch bezuuden bertelemeus vanden broele land; lakenbroucke (broekland); lakenbrouckpit (waterput); maerten hofstede; meyen manderlincx elst; anden maerctwech die vanden ouckene muelene loopt tyseghem waert; den moenin (land); (t)muelenstic (land); ouckene muelne; pauwels lant; (t)peerdebeelsckin; penescult (renteland); den pit (land); den poelvoort (land); raeplande; (t)scaepweedekin; scets hofstede (land); an Pieters jonckheere land dat men heet den steemaers ackere; taerwe stic streckende oost totten heerschepe van mosscherambacht; up den wal (land); (t)velt; de vettecupe (taillebos); den wulfshol (land) ande zuudzyde vander dreve die loopt ten keerselare waert; de wulghe hofstede (land); ziekemans busch (bos).

Al deze toponiemen zijn ook opgenomen bij Karel De Flou.

De molen op Rode in Oekene

Op Oekene draaide een aantal molens. Zo kennen we de Penemolen, de Plaatsmolen en Stampkotmolen. Deze laatste molen lag tegen het dorpscentrum maar op Rumbeeks grondgebied.

De Plaatsmolen lag nabij het kruispunt van de huidige Plaatsmolenstraat en de Sint-Eloois-Winkelsestraat. Hij stond op de dorpsheerlijkheid, vandaar zijn naam.

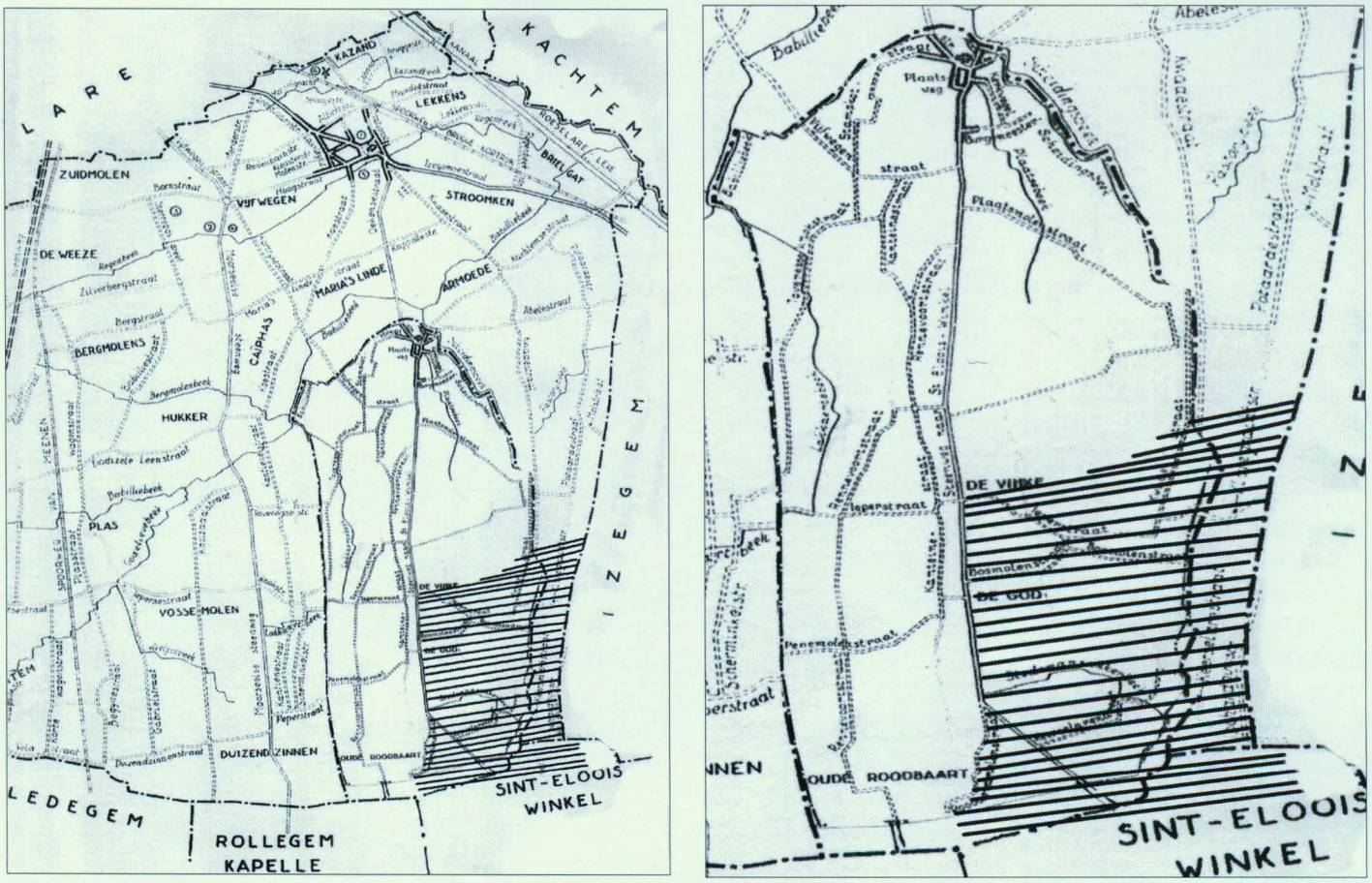

Het gearceerde gebied is de heerlijkheid Rode liggende in de zuid-oosthoek van de gemeente Oekene en ten oosten van de Sint-Eloois-Winkelsestraat. Het gebied liep door op Rumbeeks grondgebied tot aan de grens met Izegem.

Atlas van de Buurtwegen midden 19de eeuw
(links de Penemolen, in het midden de ronde structuur van de oude molenwal)

De Penemolen lag aan de westzijde van de Sint-Eloois-Winkelsestraat op de wijk den God en rechtover de heerlijkheid Rode.
Maar wat wellicht niet geweten is, de heerlijkheid Rode had eertijds ook een eigen molen op Oekene. Die was echter al in de 16de eeuw verdwenen en kwam aldus niet op latere kaarten voor.
Hij kon echter wel gesitueerd worden via toponiemen. Hij stond nabij de kruising van de Ieperseweg en de Bosmolenstraat. De plaats waar de molen stond was aan alle zijden omgeven door straatjes (161*) stuk land genaemt het Muelenstick an alle zyden inde straetkins.* De molen was in 1474 in bezit van een jonkvrouw Stolnaers: *myn jonkvrauwe Stolnaers ouden muelenwal* en in 1623 van jonkheer Charles de Marivoorde, (125) *eenen muelenwal en es nu busch, noort en west de straetkins.* Hier wordt de molenwal gelokaliseerd onder terriernummer 125. Wij vermoeden dat dit te situeren valt nabij de nrs 118-119-160-161. Het nummer op de terrierkaart van rond 1623 is blijkbaar miniscuul geschreven zodat het onleesbaar wordt. Maar juist op die plaats liggen er straatjes ten noorden en ten westen. In de *Atlas der Buurtwegen* van Oekene staat die molenwal er wel nog (zie bovenstaande kaart). Op de plaats van deze oude molenwal staat heden ten dage een recent gebouwde 'fermette' met in de tuin een wellicht zelf gebouwde molen. De omgeving hier is ook wat hoger gelegen, net zoals de plaats van de oude Penemolen.

Hier niet ver vandaan stond op Izegems grondgebied de Bosmolen; de Bosmolenstraat leidde er naar toe. Dan had je nog op Rumbeke de Nieuwe Molen en ten zuiden de molen op Rollegem-Kapelle.

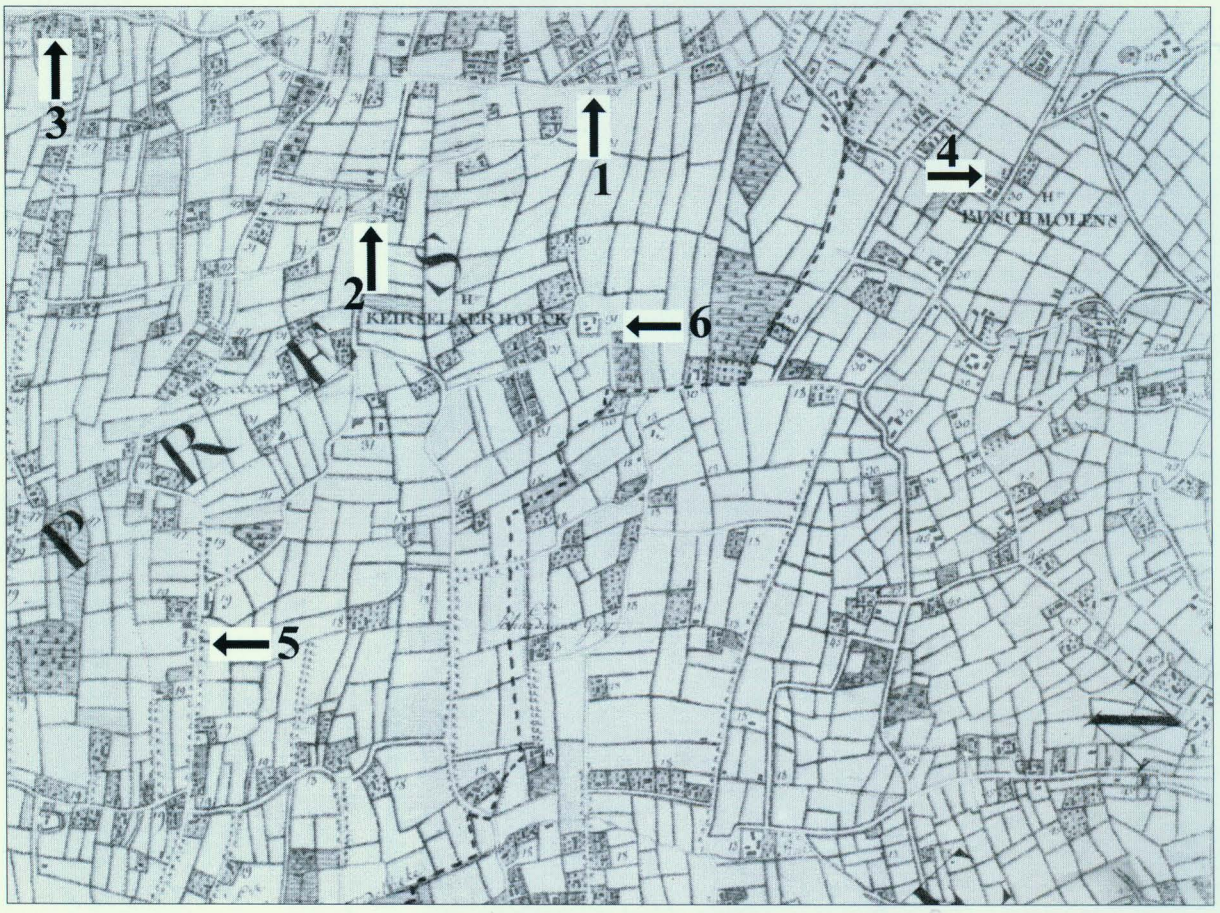

De Ferrariskaart van rond 1770. (1) De plaats waar ooit de eerste molen van Oekene stond. (2) De Peenemolen, (3) de Nieuwe Molen, (4) de Bosmolen, (5) de Molen op Rollegem-Kapelle, (6) het Kerselaregoed.

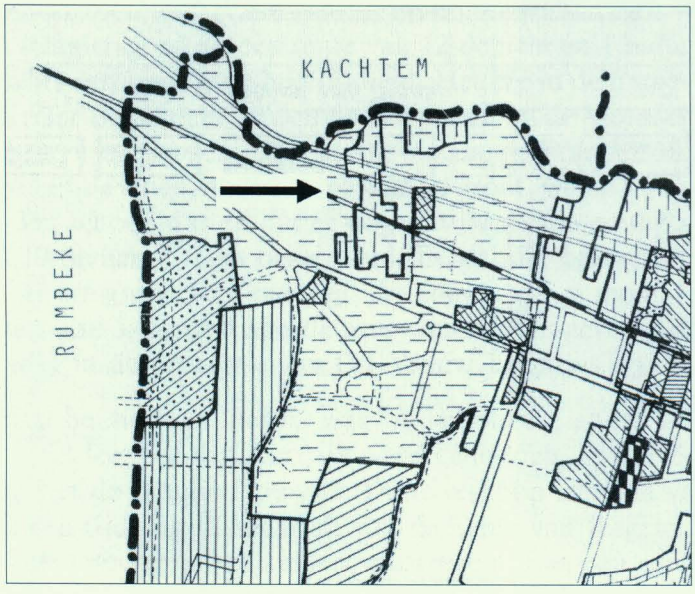

Detail uit de reconstructiekaart van het feodale Izegem (door A. Vandromme in Geschiedenis van Izegem, p. 72).

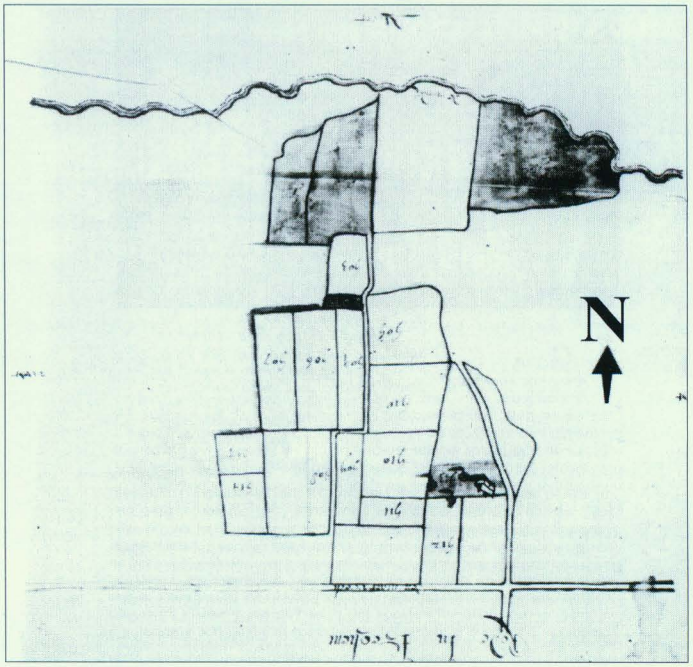

Kaart van de heerlijkheid Rode in Izegem.

III. DE HEERLIJKHEID RODE OP IZEGEM

Aan de zuidgrens van Kachtem over de Mandel lag nog een klein stukje van de heerlijkheid Rode op Izegems grondgebied.

Het gebied ten noordwesten van Izegem en ten zuiden van Kachtem lag in hoofdzaak onder de heerlijkheid den Hazelt. Hierin lag als een soort enclave een deel van de heerlijkheid Rode.
De opgave van de eigenaars van de perceelnummers (500-514) zijn na te lezen in het landboek van 1623. We sommen ze hier even op:
(500) Lucas de Muellenare, *een meersch palende noort de mander met het oosthende jeghens de leenmersch van Joos anne zuut jeghens de mersch van st helonius tysseghem west jeghens de mersch denys vande bussche* (dit moet het donkere gebied zijn dat aan de Mandel grenst, de leenmeers van Joos Anne is dan het niet-ingekleurde gebied in het midden en grenzend aan de Mandel; zie p. 38).
(501) Lucas de Muellenare *oost daran een mersch inde zelve mersch*
(502) Catelyne van Coilge *oost daran een mersch.* Dit moet de ingekleurde meers ten oosten van (500 en 501) aan de Mandel zijn.
(503) De wezen Matheus de Munck een stuk land
(504) Jan Chys stuk land met ten noorden een meers
(505) Denys Brabant is de gebruiker van dit stuk land
(506) Antheunis Brouckaert
(507) Jan van Moerkerkcke
(508) De wezen van Matheus de Munck
(509) Adriaan Abeel
(510) Guillaume Heindricx
(511) Franchois Bollaert
(512) Jan Seys, zuid de *maerctwech*
(513) Jan de Smalle, behuisd *ost jeghens het Mandel straetin en jeghens de kercke mersch van Iseghem, zuut jeghens de hofstede van Jan chys onder de prince hazelt*
(514) Adriaan Abeel, twee stukken land

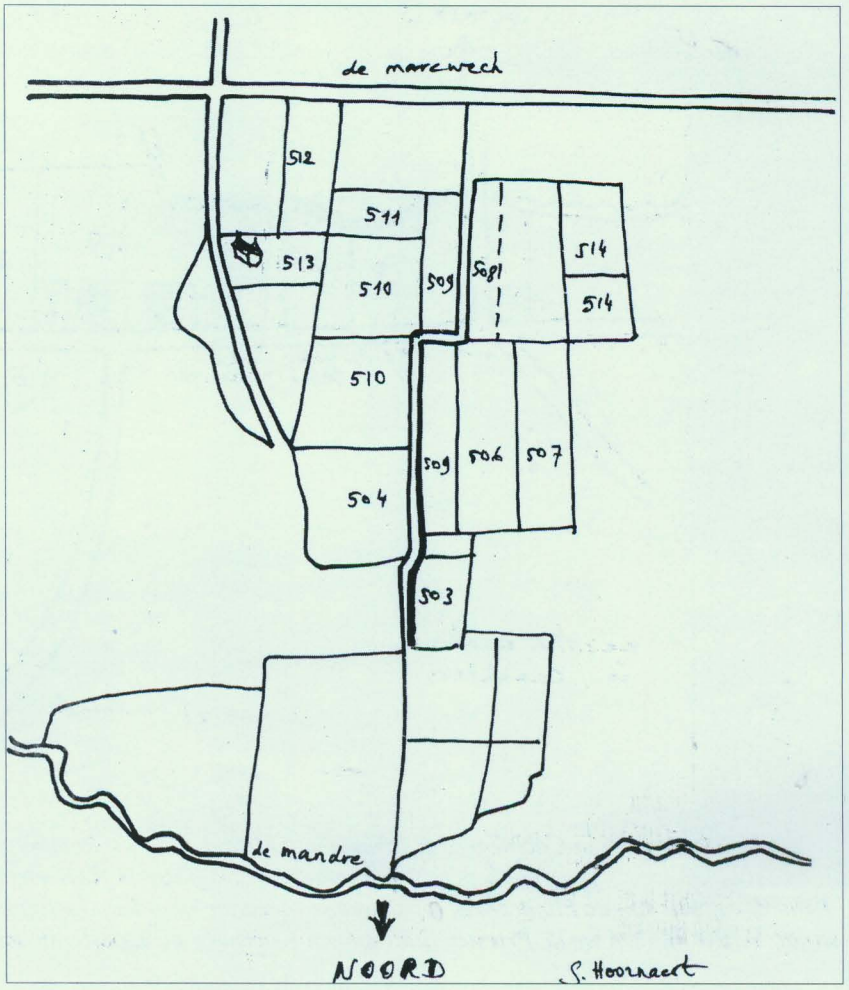

Kaartje opgenomen in: Geschiedenis van Izegem, 1985, p. 50

IV. ANDERE KLEINE HEERLIJKHEDEN OP KACHTEM

De heerlijkheid Cuerenbrugghe

Op het grondgebied van Kachtem lagen nog andere kleinere heerlijkheden, zo ondermeer de heerlijkheid Cuerenbrugghe. Deze heerlijkheid had gronden verspreid over Ingelmunster, Kuurne, Lendelede, Meulebeke, St.-Eloois-Vijve en Kachtem. De heerlijkheid heette ook de heerlijkheid Ter Heule en was een achterleen van het Hof van Meulebeke. Op Kachtem lag deze heerlijkheid in de noordwesthoek verspreid over twee gebieden. Het eerste gebied lag langs de Roeselarestraat van de Renne naar de Draaitap en ten zuiden van de Rhodesbeek en het tweede gebied op de huidige Beselarehoek (kaarten p. 40 en 41).

De families Van der Gracht en de Thiennes zijn de opeenvolgende bezitters van deze heerlijkheid.

1559: Wouter vander Gracht heer van Schiervelde, Ten Hove en Cuerenbrugghe.[135] Toen de graaf van Rumbeke, Louis-Thomas de Thiennes (1675-1719), huwde met Madeleine-Charlotte vander Gracht kwam Cuerenbrugghe wellicht in het bezit van de familie de Thiennes. Theodor-Walter de Thiennes was baron van Leyenbourg, graaf van Rumbeke en heer van Cuerenbrugghe en huwde Marie-Hubertine vander Gracht.[136]

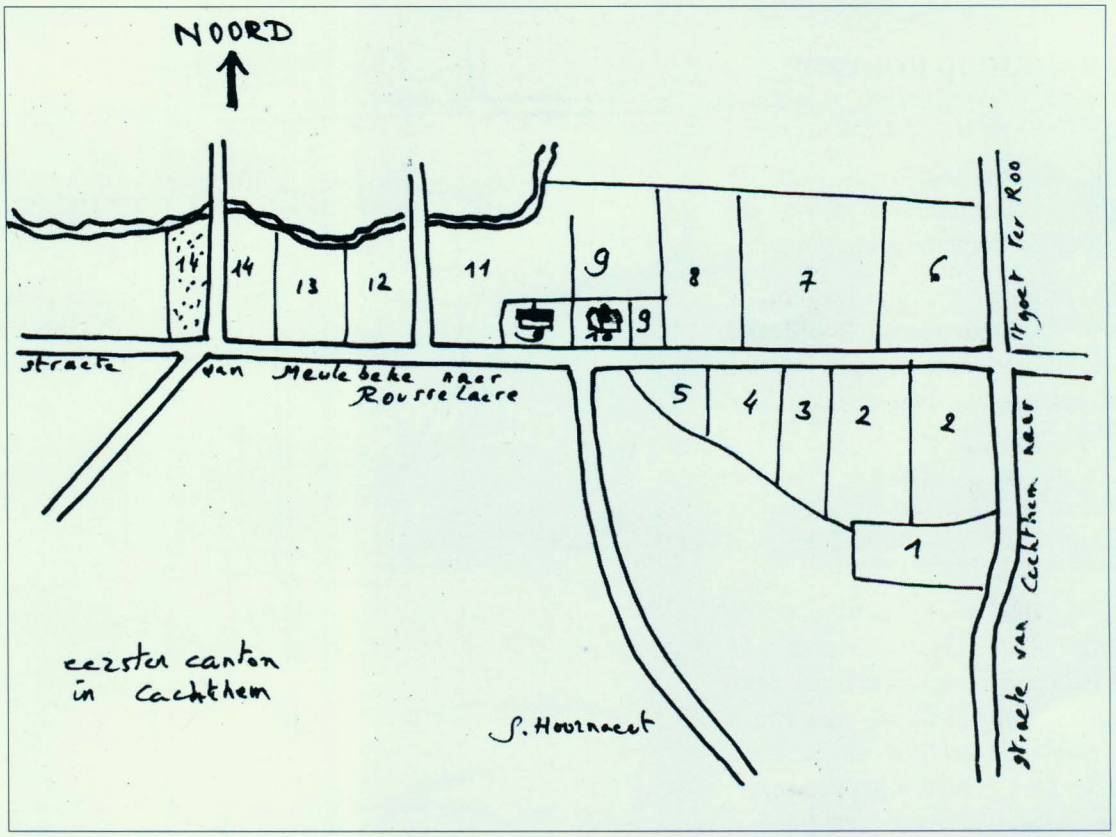

Eersten canton in Cachtem n° 5. Straete van Meulebeke naer Rousselaere, straete van Cachtem naer het goet te Roo (schets G. Hoornaert naar origineel in RAKortrijk, Aanwinsten, nr. 2906)

Bemerk de loop van de Rhodesbeek die de grens vormt ten noorden. Er ligt nog één perceel ten westen van de huidige Mezegemstraat. Verder merken we de Priester Pattynstraat (voorheen de Kloosterstraat), de Rhodestraat en in het verlengde de Hogestraat.

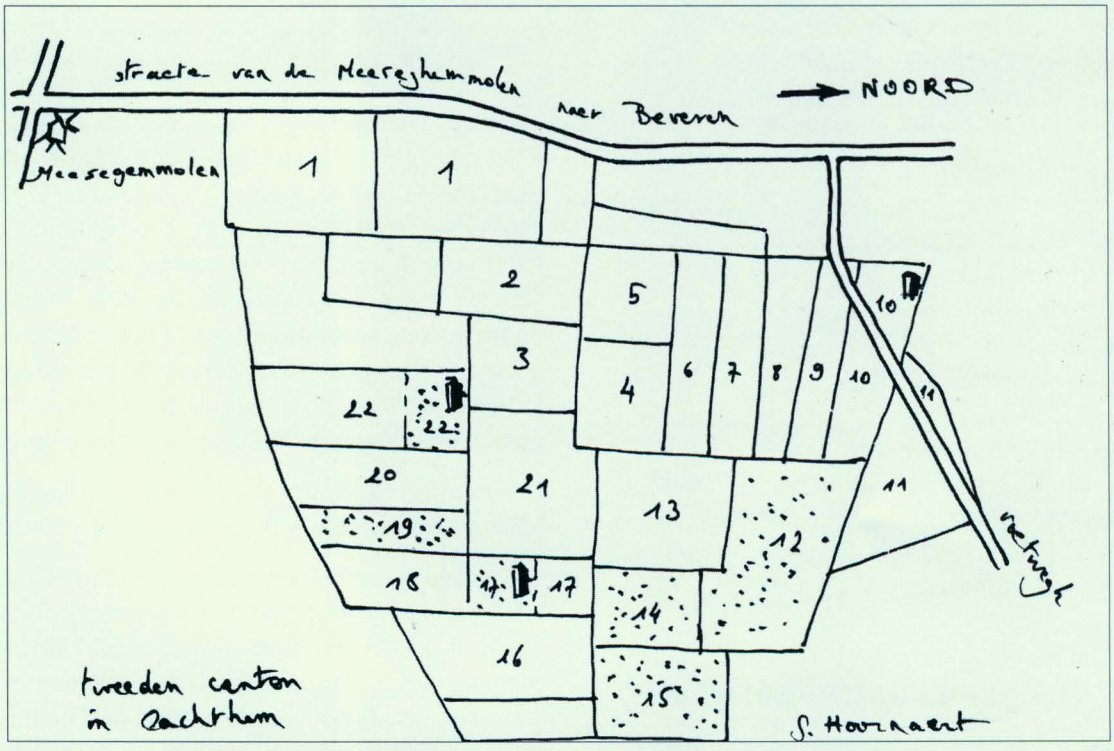

2° canton in cachthem beginnende aan den meeseghemmolen, n° 6, straete van den meeseghem molen naer Beveren, voetwegh (schets G. Hoornaert naar origineel in RAKortrijk, Aanwinsten, nr. 2906).

De begrenzing is de huidige Kleine Kachtemsestraat (voorheen de Beverensestraat) en een verdwenen voetweg naar de Rhodestraat die we nog kunnen volgen op de Poppkaart rond 1845.

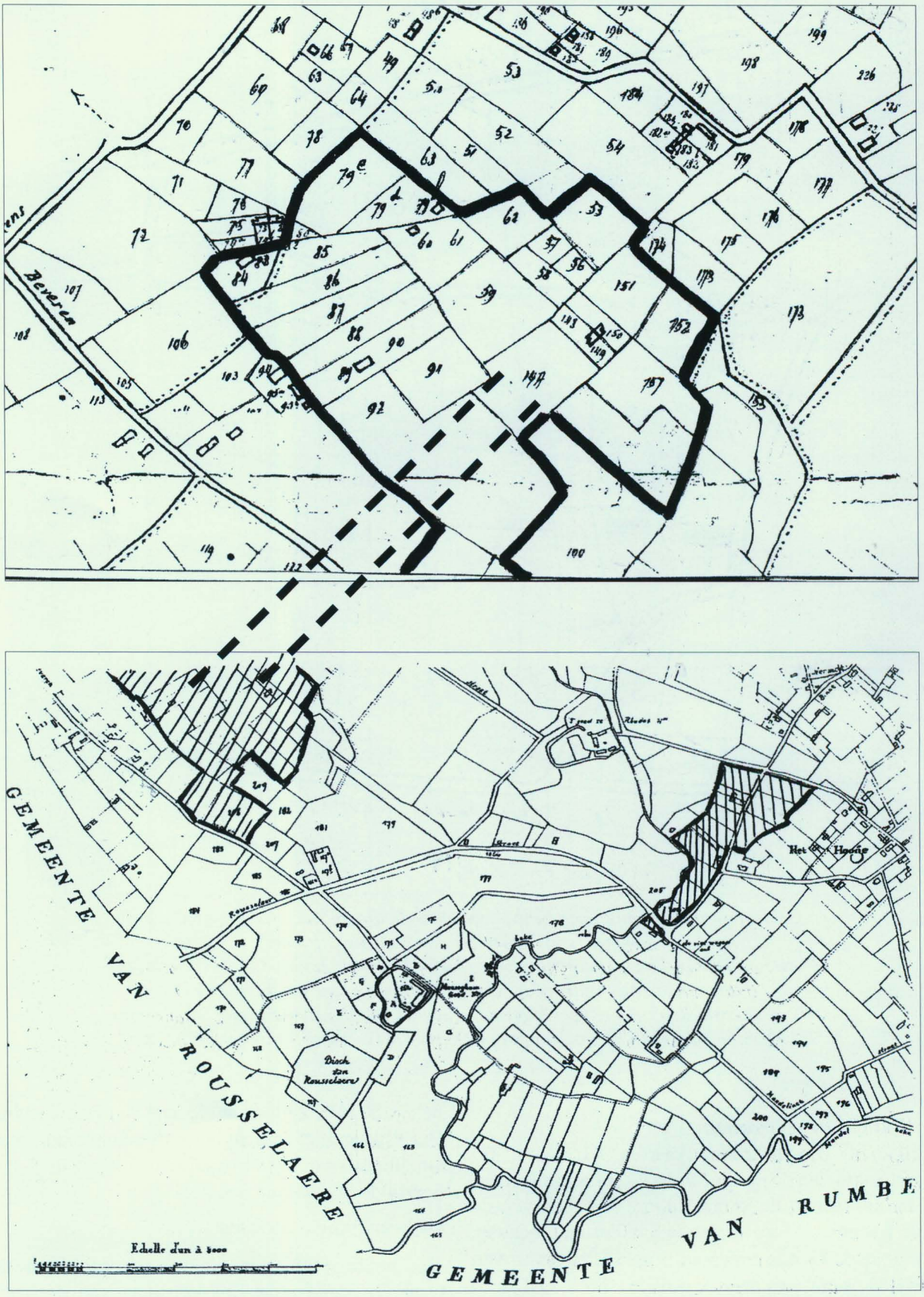

Ligging van de heerlijkheid Cuerenbrugghe geprojecteerd op de Poppkaart van rond 1845.

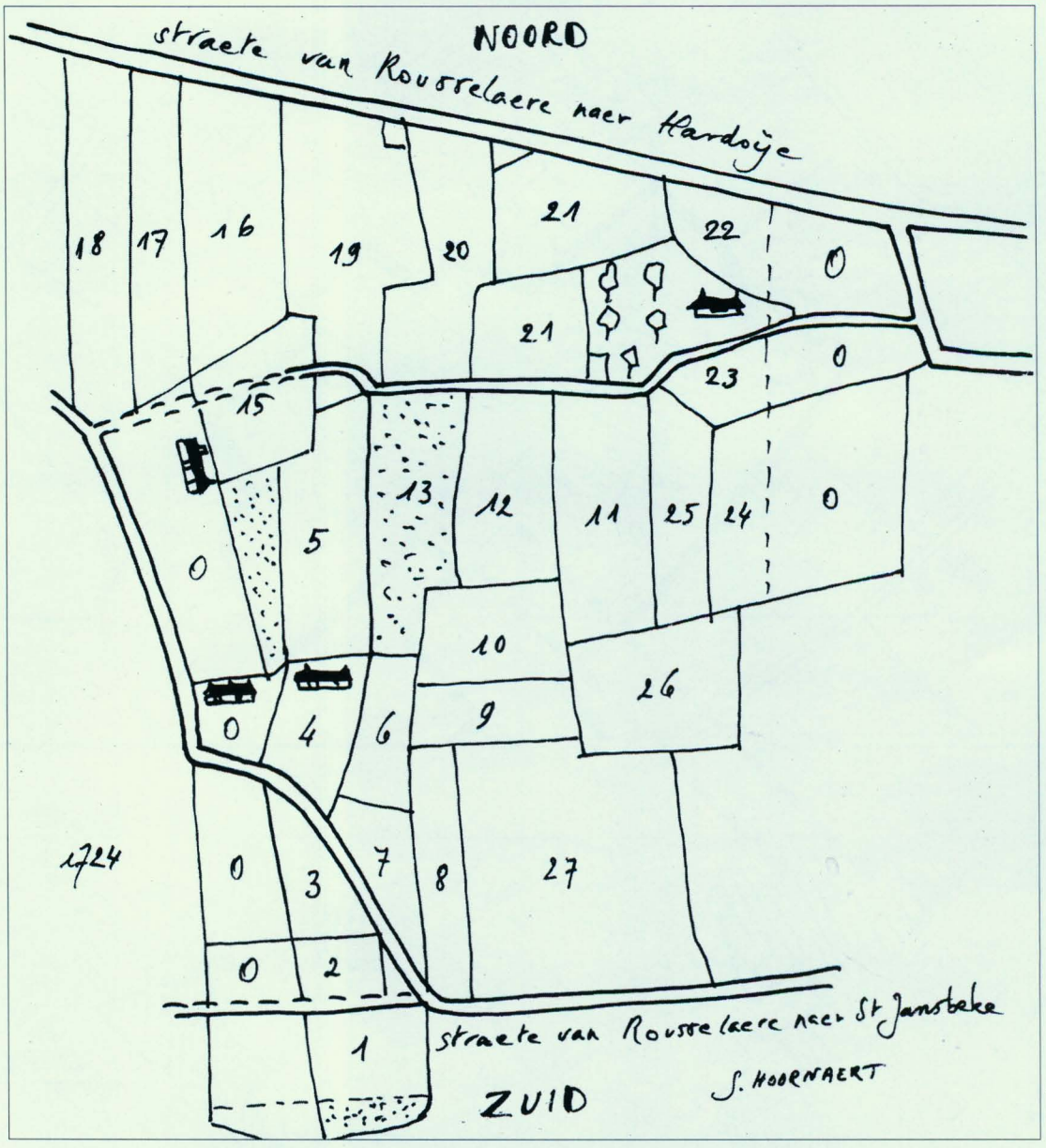

Caerte figuratieve vande heerelichede van Drooghestroom inde prochie van Cachtem,
Competerende aen m'her Jan Baptiste Ghellinck,
Ghemaeckt door Pieter Dufort ghesworen lantmeter vande Zaele en Casselrie van Jpre
Ende vande Stede ende roede van meenen, Inde maent van february 1724
(N:straete van Rousselaere naer Hardoye; Z:straete van Rousselaere naer Ste Jansbeke)
(schets G. Hoornaert naar origineel in RAGent, De Ghellinck-Vaerenwyck, nr. 263).

De heerlijkheid Drogenstroom

De heerlijkheid Drogenstroom (kaart p. 41, 42 en 43) strekte zich uit tussen de huidige Spinnekensambachtstraat en de Smallestraat in de uiterste noordwesthoek van de gemeente Kachtem. Merk op dat de Smallestraat toen een andere loop had, die nog zichtbaar is op de Poppkaart van rond 1845. De straat liep naar de Sint-Jansbeek.

De genummerde 27 percelen behoren tot de heerlijkheid Drogenstroom. Het cijfer 0 duidt percelen aan die tot een andere heerlijkheid behoren. De heerlijkheid Drogenstroom behoorde in 1724 toe aan de heer Jan-Baptiste Ghellinck. Het Rijksarchief te Gent bewaart nog het familiefonds De Ghellinck-Vaerenwyck waarin een klein deel over deze heerlijkheid onder de nrs. 256-266.

De heerlijkheid Sleihage

Ten noordwesten van Kachtem nabij de heerlijkheid Cuerenbrugghe moet ook een deel van de heerlijkheid Sleihage gelegen hebben. We lezen immers bij een denombrement van het Swynsgoed op Roeselare gelegen naast het Mezegemgoed *en deele leen ende ten deele*

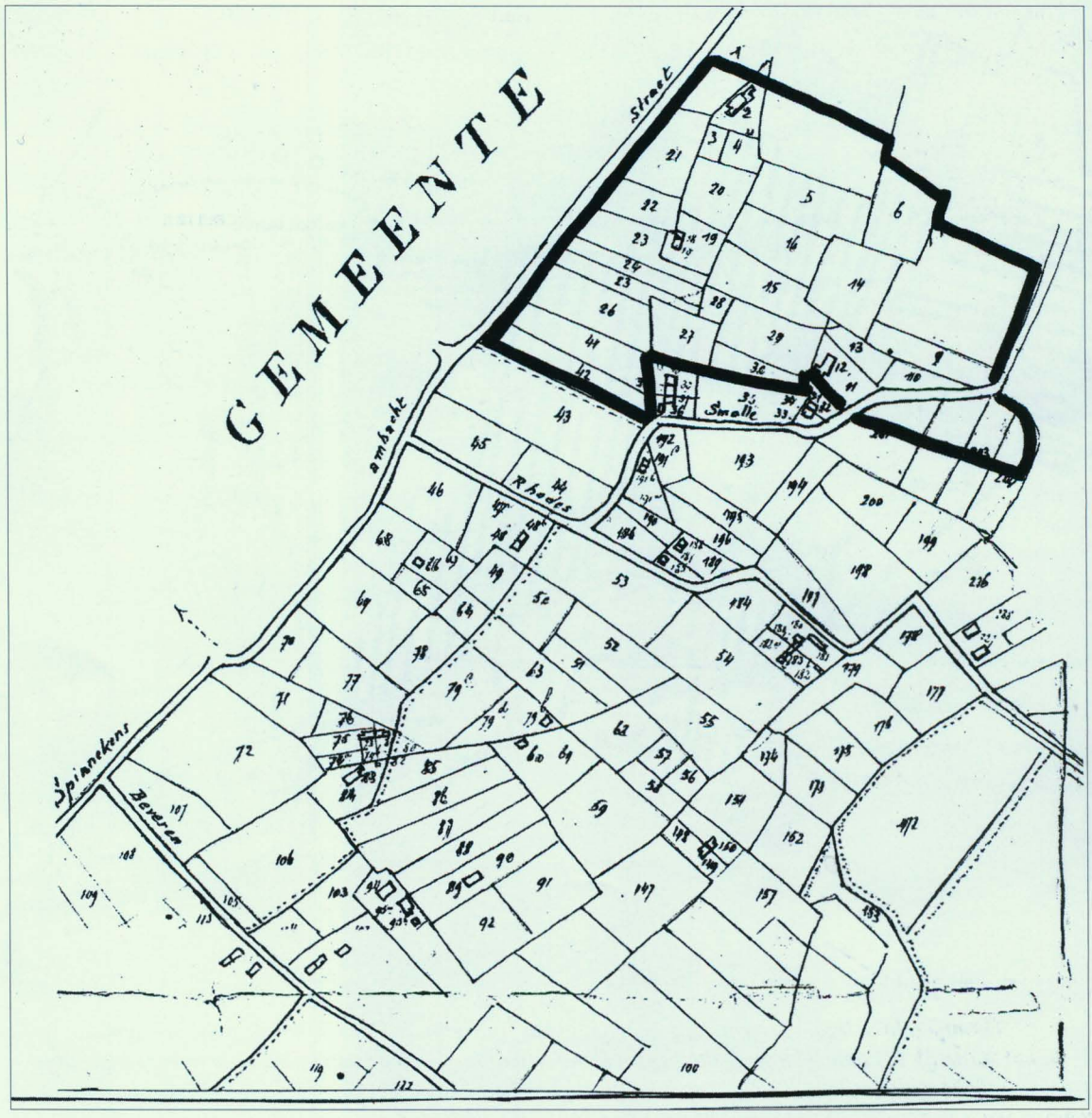

De heerlijkheid Drogenstroom geprojecteerd op de Poppkaart van rond 1845

allodiael met eene thiende ende heerlykhede daertoe behoorende genaemt dheerlykhede van Slehaeghe groot in fonchiere 24,5 gemeten 17 schachten gelegen in de prochie van rousselare ende ten deele in Cachtem. Het Swynsgoed was toen blijkbaar in een groter geheel vervat, zijnde het oorspronkelijk Swynsgoed, een deel allodiale (onafhankelijke) gronden en de heerlijkheid Sleihage. Op deze heerlijkheid lag o.a. het Abelshof dat op Kachtem lag. Het werd op 31 mei 1740 door Pieter Notebaert aan Adrien Boucquet verkocht.[137]

Het Sleihagetiende

Aan het leen Swynsgoed was er ook een tiende verbonden. Voor het ophalen van dit tiende gold *drie tiendeschoven de twee daer van het resterende aenkomt den heere pastor van rousselare.* Het tiende zelf stond bekend als het Sleihagetiende en verwees duidelijk naar de oorspronkelijke bezitters: de familie Sleihage. Dit tiende lag ten oosten van de straat die van de Schaapbrug naar Beveren liep en strekte zich verder uit over Kachtem en had een grootte van 70 gemeten.

Désiré Denys verwijst hiernaar in zijn *Toponymie* onder nr. 3609. In 1779 lezen we hierover: *het swijnsgoed... met eene thiende ende heerlijkhede daer toebehoordende genaemd dheerlyckheden van Sleihaeghe... gelegen in de prochie van Rousselaere ende ten deele in Cachtem.*[138] Het bestaan van de heerlijkheid Sleihaeghe vinden we ook nog bevestigd bij de verkoop van een hofstede in Kachtem op 27 juni 1769 waarin we duidelijk lezen dat de landerijen van dit hof zich uitstrekten over de heerlijkheden Rhodes-

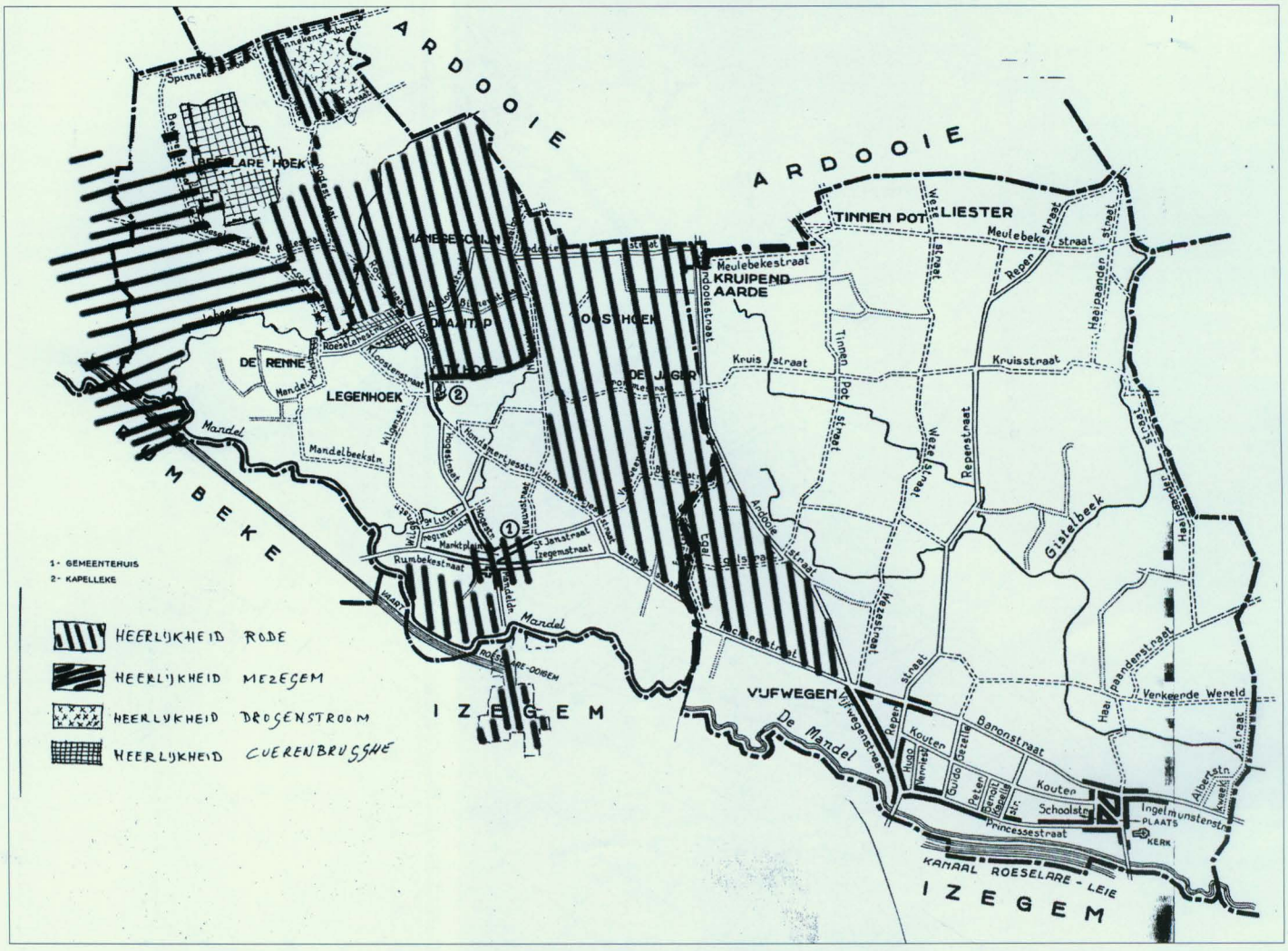

Vermoedelijke ligging van enkele heerlijkheden op Kachtem-Roeselare-Izegem-Emelgem.
In het zuidelijk wit gebleven gedeelte lag ondermeer nog het Prinse-Hazelt, ten noorwesten moet nog de heerlijkheid Sleihage gelegen hebben, grenzend aan de heerlijkheid Cuerenbrugghe.
(samenvoeging van twee kaarten Kachtem, Emelgem uit *Dit Is West-Vlaanderen* en verdere intekening door G. Hoornaert)

Eindnoten

[1]Zie voor een overzicht in K. DE FLOU, *Toponymie*, onder het woord 'Rooden, Rode, Rhodes', kolom 738-746.

[2]RAKortrijk, Aanwinsten, 2456, 19 december 1664.

[3]SAIeper, oorkonden leenhof, toegang 25: 1680/12/27.

[4]Kolom 743 (XVIe eeuw).

[5]Land van Rode: Balegem, Bavegem, Beerlegem, Bottelare, Gentbrugge, Gijzenzele, Gontrode, Landskouter, Letterhoutem, Melle, Melsen, Moortsele, Munte, Oosterzele, Schelderode, Scheldewindeke, Vlierzele.

[6]SERVAIS, *Wapenboek van België*, p. 461. Volgens het wapenboek van Gelre voerde Rhode in XIVe eeuw: van lazuur met een gouden leeuw. De gemeente Melle voert nog het oorspronkelijk wapenteken van de familie Rode.

[7]Zie ook de aanhalingen bij DE FLOU over Radulphus de Roden in *Toponymie*, kolom 738-739.

[8]J. NOTERDAME, *De ridders van Rode in de 2de helft van de 13de eeuw,* in *De Leiegouw*, 1966, p. 318. (RABrugge, Blauwe Oorkonden, nr. 6677; 6681).

[9]J. NOTERDAME, *Jan van Rode, heer van Ingelmunster,* in *De Leiegouw*, 1972, p. 3-32. Jan van Rode, heer van Ingelmunster, huwde met Katharina van Maldegem en had zijn jeugdjaren doorgebracht in Heule waar zijn vader Gerard II van Rode komende van Melle, zich gevestigd had met zijn vrouw Isabella van Heestert. Zie aldaar verder voor de opeenvolgende bezitters van de heerlijkheid Ingelmunster uit het geslacht van Rode. Volgens deze auteur zou het kunnen dat Ingelmunster al heel wat vroeger in

het bezit was van de familie van Rode.

[10]Zie bij DE FLOU, *o.c.*, kl. 739-746.

[11]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden, nr. 9186.

[12]R. OPSOMER, *Het leenrecht in Vlaanderen in de 14de en 15de eeuw,* Brussel, 1995, p. 282, 365, 374, 398, 415, 487, 490, 588, 613, 755.

[13]In 1456 wordt Gherard van Coyeghem genoemd als *rudder, heere van Hallennes, Rode ende vander Haverye,* RAKortrijk, Blauwe Oorkonden, nr. 9189.

[14]R. OPSOMER, *o.c.*, p. 365.

[15]Zie over het begrip verderding ook bij J. CATTEAU, *o.c.*, p. 75

[16]R. OPSOMER, *o.c.*, p. 398.

[17]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9184 en 9185.

[18]*Gullegem, St.-Eloois-Winkel, op het einde van de middeleeuwen (1382-1530),* Gullegem, 1989, p. 88.

[19]In comte du CHASTEL de la HOWARDRIE- NEUVIREUIL, *Annuaire de la noblesse*, 1912, dl. I, p. 112 lezen we over Marie de Tolnaere: *dame de la mairie de Courtrai (de 1382 à 1412), de Rodes, de Schardau, de la Haverie, de Grammens, comme héritière de son frère Roger le Tolnare, chevalier. Elle était la fille de Jehan le Tolnare et de Marguerite de Steenhuys, parents du seigneur d'Avelghem.*

[20]In *Annuaire de la noblesse*, 1912, dl. I, p. 112.

[21]Zijn broer Oste wordt vermeld als heer van Schardauw en *fut tué en combattant les gantois en 1452.* In *Annuaire de la noblesse*, 1912, dl. I, p. 112 e.v.

[22]Na de dood van zijn broers Mark (ridder van de orde van Malta) en Thomas (prévôt des maréchaux de France) wordt hij ook heer van Erquinghem-le-Secq en van Haverie. In *Annuaire de la noblesse*, 1912, dl. I, p. 112 e.v.

[23]Was hij eerst gehuwd geweest met Yolande de Lalaing? We lezen immers in *Annuaire de la noblesse*, 1912, dl. I, p. 112 e.v.: *Celui-ci ayant perdu son fils Jacques, dont la mère était Yolande de Lalaing-Hordaing, mourut le 6 septembre 1564 et ses fiefs descendants des de Halennes et des de Cuinghien passèrent à messire Arnould de Harchies, chevalier, seigneur de Milomez, qui était issu des deux familles par sa mère, Alix de Cuinghien, fille de Roland* (de Coyeghem, fs Jehan de Coyeghem et Marie de Tolnaere) *et de Marguerite de Halennes.*

[24]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9192. Hij deed op 24 maart 1453 relief (leenverhef) van het leen na de dood van zijn vader Otto, blauw nr. 9188.

[25]Jan vande Poorte wordt rond 1535 ook vermeld als heer van Rhode in *Coutumes de la Salle et châtellenie d' Ypres*, dl. II, p. 408. Zie over de familie de la Porte d'Espières: M. VANDEN WEGHE, *Geschiedenis van Moorslede,* heruitgave Handzame, 1977, p. 200-204.

[26]RAKortrijk, Aanwinsten, 2471, 17 september 1565. Harchies in Henegouwen is thans bekend om zijn moerassen waar tal van broed- en trekvogels ornithologen lokken.

[27]Dochter van Jacques, heer van Langlée en van Antoinette de Haveskercke, zie: Baron de HERCKENRODE, *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. II, p. 968.

[28]Dochter van Hector en Guillemette dame van Maulde. *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. II, p. 968.

[29]Hij overleed in 1624, *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. II, p. 968.

[30]SARoeselare, 250, f° 37.

[31]SAIeper, Kasselrijarchief, 235, f°20.

[32]De persoonlijke titel van ridder werd hem op 23 juli 1641 verleend door Filips IV; zie *Wapenboek van de Belgische Adel*, Gemeentekrediet, 1992, p. 279.

[33]SAIeper, Kasselrijarchief, 235, Register van lenen vanaf 1640, f° 18.

[34]Zij was dame van Quevaucamps en de dochter van Florent, ridder en heer van Zwevegem en Jumelles en van Catherine de Griboval du Berquin, *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. II, p. 968 e.v.

[35]Om de erfopvolging te begrijpen geven we hier het huwelijksverband van de twee dochters. Marie-Catherine huwde Maximilien de Nassau, baron van Warcoing en Anne-Thérèse huwde Philippe-François de Jauche, dict de Mastaing, graaf van Kruishoutem, baron van Moerkerke en groot-baljuw van het Land van Waas. *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. II, p. 968 e.v.

[36]SAIeper, oorkonden leenhof, toegang 25: 1680/12/17. Hij was o.a. ook heer van Berquin. Hij was gehuwd met Marie-Brigitte de Frequi.

[37]De baronie Kruishoutem was in 1670 tot graafschap verheven door de Franse koning Lodewijk XIV en verleend aan Philippe-

François de Jauche de Mastaing. De Henegouwse heerlijkheid Mastaing was reeds in 1626 door Filips IV tot graafschap verheven. Zie *Wapenboek vd Belgische Adel*, Gemeentekrediet, 1992, p. 439.

[38]SAIeper, oorkonden leenhof, toegang 25: 1718/04/20.

[39]De gegevens over de familie Harchies-de-Ville haalden we uit K. F. VAN DE VENNE, *Geschiedenis der gemeente Sweveghem*, 1866, p. 24-27.

[40]RAKortrijk, Aanwinsten, 2476.

[41]RAKortrijk, Aanwinsten, 2476.

[42]SAIeper, oorkonden leenhof, toegang 25: 1720/03/11.

[43]Hij was eerst gehuwd met Florence-Caroline de Grass (8 september 1718) en daarna met Catherine de Lalaing. Hij was de zoon van Maximilien-François en van Marguerite Peeters. *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, 1865, dl. III, p. 1325.

[44]SAIeper, oorkonden leenhof, toegang 25: 1722/04/21; RAKortrijk, Aanwinsten, 2480(B), 21 april 1722, met uitvoerige condities voor deze donatie inter vivos.

[45]SAIeper, Kasselrijarchief, 235, f° 18.

[46]SAR. 1218: 17-11-1735.

[47]SAIeper, Ieperse Reeks I, 2936.

[48]Zie *Wapenboek van de Belgische Adel*, p. 72.

[49]Charles-Aimé-Emmanuel vander Meere fs Joseph-Charles fs Charles-François fs Emmanuel fs Philippe x Anne de Croix. Philippe-Norbert fs Jacques-Maximilien fs Maximilien-François fs Philippe x Anne de Croix.

[50]Zie ook Vicomte de GHELLINCK VAERNEWYCK, *Sceaux et armoiries de la Flandre*, p. 96: zegel 27423.

[51]Georges vander Meere († 21 december 1507) huwde met Margaretha van Wedergraet († 17 september 1531) en haar wapenteken werd daarna in het wapenblazoen opgenomen.

[52]SERVAIS, *Wapenboek van België*, p. 979. De graven van Rumbeke noemden zich heren van Thiennes.

[53]Kolom 741-742.

[54]SABrugge, charter, nr. 9200, blauw.

[55]Het gaat om dezelfde oorkonde maar nu bewaard in RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr 9200. De huurovereenkomsten zijn daarin ook opgenomen.

[56]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden, nr. 9201.

[57]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr 9209.

[58]RAKortrijk, Aanwinsten 2471, microfilm 1117604.

[59]Zie voor de opeenvolgende huurcontracten, die ook breedvoerig uitgeschreven zijn in RAKortrijk, Aanwinsten 2471, microfilm 1117604.

[60]RAKortrijk, Aanwinsten 2120, microfilm 1115870.

[61]SAR, 682, f° 386: 18 juli 1676. Zie ook RAKortrijk, Aanwinsten 2473 en 2477.

[62]RAKortrijk, Aanwinsten, 2473, 22 oktober 1675 en 22 maart 1695 (dag waarop een prijsschatting van de hofstede werd gemaakt).

[63]Gegevens van internetsite: debrabandere.org: R.I.K. Rhodesgoed te Kachtem.

[64]De gegevens vanaf 1748-1999 namen we over uit J. CLAEYS, e.a., *Merkwaardige hofsteden te Izegem,* Kortrijk, 2004, p. 113-114.

[65]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9209.

[66]RAKortrijk, Aanwinsten 2477.

[67]RAKortrijk, Aanwinsten 2480 (B).

[68]Landboek 12 juni 1467 in SAIeper, Kasselrij Ieper, Iste reeks, nr. 2930; Landboek1623 in RAKortrijk, Aanwinsten 2120, microfilm 1115870; en voor die van 1680 zie J. VANDERHAEGHE, *Landboek Kachtem anno 1680.*

[69]K. DE FLOU, *Toponymie*, dl. 8, kolom 999.

[70]*Ibidem*, dl. 14, kolom 317 aanvulling uit 1623.

[71]R. VERHOLLE, *De laatste feodale prinses van Izegem,* in *Ten Mandere,* 1963, p. 12.

[72]SAIeper, Kasselrij Ieper Iste reeks, nr. 2931.

[73]RABrussel, Kaarten en plannen, nr. 602.

[74]Voor een duidelijk kaartje zie J. CLAEYS, e.a., *Merkwaardige hofsteden te Izegem*, p. 115.

[75]Michel VERSTRAETE, *Krupendeerde, waarheid en verzinsels,* in: *Ten Mandere* nr. 104, 36/1, 1996, p. 3-24; TANGHE, *Parochieboek of beschryving van Cachtem*, p. 76-77.

[76]Zie het kaartje in J. CLAEYS, e.a., *Merkwaardige hofsteden te Izegem*, p. 114.

[77]G. HOORNAERT, *De Coillievijver(s) op de heerlijkheden Helminghe en Schage gelegen te Oostnieuwkerke en deels op de wijk De Ruiter te Roeselare,* in *Rollarius*, 2002, nr. 3, p. 71-85.

[78]Zie hiervoor RAKortrijk, Aanwinsten 2456.

[79]Al deze herstellingen zijn na te lezen in RAKortrijk, Aanwinsten 2473.

[80]RAKortrijk, Aanwinsten 2480 (B).

[81]RAKortrijk, Aanwinsten 2473.

[82]RAKortrijk, Aanwinsten 2480 (B).

[83]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr 9221.

[84]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9227-9228.

[85]RAKortrijk, Aanwinsten 2480 (B).

[86]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9251.

[87]Zie de Laetschapsrekeningen van de periode 1751-1758 in SAIzegem, verzameling P. Pruim.

[88]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr 9218.

[89]Ibidem, blauw nr. 9219.

[90]SAR 897, f° 341; SAR 898, f° 26v.

[91]SAR 1231, 25 november 1772.

[92]Met dank aan Jacques Viaene voor de info.

[93]De Kasselrij Kortrijk was onderverdeeld in de Roede van Menen, de Roede van de 13 parochies, de Roede van Harelbeke, de Roede van Deinze, de Roede van Tielt.

[94]*De Roste van Kachtem*, in *Rond den Heerd*, 1871, p. 359-380.

[95]G. GEZELLE, *Volkszeg over dorp en steê,* in *Biekorf*, 1893, p. 234.

[96]*De Gazette van Kortrijk,* 16 december 1894, jaargang 19, nummer 99, p. 2, onder de rubriek 'Allerhande nieuws'. Met dank aan Jacques Viaene voor deze mededeling.

[97]*Roste Jan doet zijn intrede te Kachtem*, in *Het Wekelijks Nieuws*, 26 september 1980; 3 oktober 1980; B. BLOMME, *Twee nieuwe reuzen in Groot-Izegem*, in *Mandeldal*, 1980, p. 181-182.

[98]J. CATTEAU, *o.c.*, p. 31-32; 77-78.

[99]Ook nog in 1545 zie RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9210.

[100]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9213.

[101]SAR, 675, f° 234v-235: 15-12-1603.

[102]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9217.

[103]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9215.

[104]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9186.

[105]SAIeper, Kasselrijarchief, 235, achterlenen van Rodes f° 150.

[106]In 1497 behoorde het nog toe aan Charles van Stavele. RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9243 en 9203.

[107]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9191.

[108]Het was reeds in 1495 in zijn bezit. Zie het rapport en denombrement van 10 december 1495 in RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr 9237.

[109]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9216.

[110]SAIzegem, oud-archief, nr. 349 (volgens inventaris B. Nolf).

[111]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9190.

[112]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9239.

[113]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9246.

[114]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9244.

[115]Het was hem toegekomen na de dood van zijn vader Jerome; zie verhef van juli 1635 in RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9269.

[116]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9238 rapport en denombrement van 18 november 1496.

[117]Vooral geput uit RAKortrijk, Aanwinsten 2476.

[118]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9249.

[119]RAKortrijk, Blauwe Oorkonden nr. 9216.

[120]RAKortrijk, de Plotho, nr. 12839.

[121]Zie de denombrementen van deze heerlijkheid SAIeper, Kasselrijarchief reeks I, 2931, 2935, 2951.

[122]Huidige verwijzing terug te vinden in de straatbenaming: Kerselaardreef.

[123]Identieke verwijzing naar de huidige straatnaam: Stedemansakker en de beeknaam Stedemansakkerbeek.

[124]Zie voor een kaartje in: *Merkwaardige hofsteden te Izegem*, dl2, p. 149.

[125]Toponiemen en eigenaars uit SAIeper, Kasselrij Ieper Iste reeks, nr. 2935.

[126]Toponiemen en eigenaars uit SAIeper, Kasselrij Ieper Iste reeks, nr. 2935.

[127]Niet te verwarren met het Essengoed op Moorslede aan de grens van de Ruiterwijk, zie hierover *Geschiedenis van een wijk, De Ruiter,* Roeselare, 1979, p. 119.

[128]SARoeselare, 1175, f° 116-119: 4-6-1680.

[129]Zij was de dochter van jonkheer Guilain de Marivoorde fs Charles en Philippote Lottin, dame de Wastine, Neuffief en Brunevelt. Charlotte-Therese was een eerste maal gehuwd geweest met Louis d'Asparus. Charles de Marivoorde was heer van Backelrode en was gehuwd met Isabeau de Griboval.

[130]SAIeper, Kasselrijarchief, reeks I, 2668, f° 108-115. Die dame bleek op Oekene te wonen. Anthone Salé had ook het goed Ter Essche in bezit op Oekene, Ibidem, f° 17-18. In 1673 wordt een heer Gelain van Marivoorde genoemd als heer van Bakelroode, Ibidem, jaar 1673.

[131]SAIeper, Kasselrijarchief, reeks I, 2669, f° 17v-18.

[132]Zie wat F. DE POTTER hierover vertelt in *Schets eener geschiedenis van de stad Rousselare*, Roeselare, 1875, p. 77.

[133]Zie SAIeper, Kasselrijarchief, reeks I, 2766 e.v.: hele reeks rekeningen uit de 18de eeuw.

[134]SAIeper, Kasselrij Ieper Iste reeks, nr. 2931.

[135]K. DEFLOU, *Toponymie*, onder "Cuerenbrugghe".

[136]SARoeselare, 1181, f° 39: 17 juli 1727 en SARoeselare, 1214, 17 juli 1727.

[137]SARoeselare, 696, f° 107v.

[138]SARoeselare, 1186, f° 255.

[139]SARoeselare, 1228, 27 juni 1769.

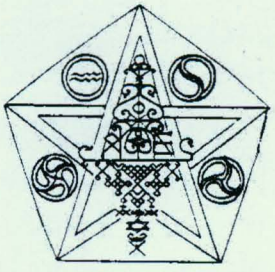

't merkteken
Geert Hoornaert

Lokalisatie van enkele toponiemen op de recentste topografische kaart Izegem 21/5 zuid en noord
Elstap
IJselmeersen
Ysselmeersenstraat
Beselarehoek
K 43
K 43
A403-A17
Robeek
21,25
Rhodesstraat
Rodesgoed, Hve.
Ysselbosstraat
Draaitap
42
Mezegemstraat
Hogestraat
Hier stond ooit de Rhodes molen
Hoge
Renne
Rh.
St.-Vincentiusinst.
Manderlynckstraat
Lege Hoek
Mandel
N382c
K 3
Kachtem
Sasbrug
K 41

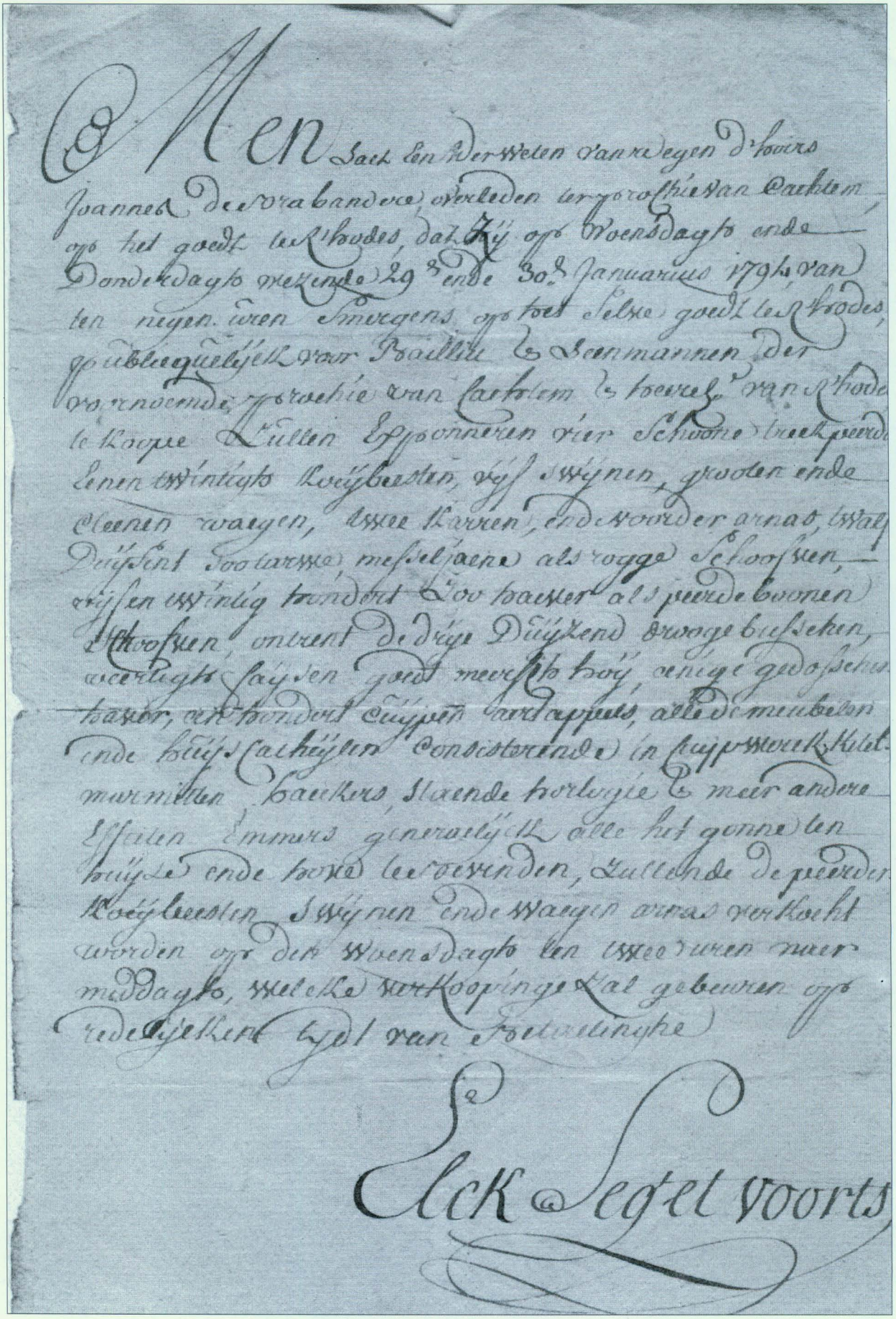

Aankondiging openbare verkoop van meubels, dieren en gewassen in 1794

Men laet een ider weten van wegen D'hoirs
Joannes de Brabandere overleden ter prochie van Cachtem
op het goedt te R'hodes, dat zij op woensdagh ende
donderdagh wezende 29en en 30sten januarius 1794 van
ten negen uren smorgens op het selve goedt te R'hodes,
publiequelijck voor Bailliu ende Leenmannen der
voornoemde prochie van Cachtem ende heerelijckhede van R'hode
te koope zullen Exponneren[1] vier schoone treckpeerden
Eenentwintigh koeijbeesten, vijf swijnen, grooten ende
cleenen waegen, twee karren, ende voorder arnas[2] twalf
Duijsent soo tarwe, misseljaene[3] als rogge schoofven[4],
vijfentwintig hondert zoo haever als peerdeboonen
schoofven, ontrent de drije Duijzend drooge busschen,
veertigh faijsen[5] goedt meersch hoij, eenige gedosschen
haver; een hondert Cuijpen aerdappels, alle de meubelen
ende huijscatheijlen[6] consisterende[7] in cuijpwerck, ketel=
marmitten[8], baeckers[9], staende horlogie ende meer andere
Effecten[10], Emmers generaelijck[11] alle het gonne ten
huijse ende hove te coope vinden, zullende de peerden
Koeijbeesten swijnen ende waegen arnas verkocht
worden op den Woensdagh ten twee uren naer
middagh, welcke verkoopinge zal gebeuren op
redelijcken tijdt van Betaelinghe

Elck seget voorts

[1]Exponeren= uitleggen, verklaren
[2]arnas= harnasch= uitrusting, benodigheden, tuig, bagage
[3]misseljaene= misseljoen = masteluin = een mengsel van half tarwe en half rogge.
[4]schoof= schove= bundel van rogge, van stro.
[5]Faais= eene vracht hooi wegende eertijds 300 pond, nu 150kg.
[6]huijscatheijlen = roerende goederen van allerlei aard.
[7]consisterende in = bestaande in
[8]marmitten= kuipketel
[9]baeckers= ton
[10]effecten= waardevolle voorwerpen
[11]generaelijck= algemeen

Met dank aan Bertrand Nolf voor de transcriptie en de bijhorende voetnoten

DE LAATSTE BOEREN OP HET RHODESGOED

Jacques Viaene

Als we de draad van het verhaal op pagina 11 terug opnemen, moeten we heel zeker de nog levende laatste boeren van de familie Verhelst aan het woord laten.
Na hun huwelijk in de zomer van 1925 kwamen Albert Verhelst en Octavie Van Craeymeersch op 1 oktober als pachters op het Rhodesgoed wonen. Zij volgden de vorige generaties 'Verhelst' op. Dat waren zijn ooms Jozef en Johannes en tante Hermenie. De hoeve was toen 45 hectare groot en zowat de grootste hoeve van Midden-West-Vlaanderen. Ze was in Kachtem beter gekend als 't Groot Hof; men sprak eigenlijk niet over het Rhodesgoed. Het gezin kreeg zes kinderen: drie zonen en drie dochters.

Reeds tijdens de eerste jaren werden de strodaken van schuren, stallingen en woonhuis vervangen door pannendaken. De boerderij groeide in korte tijd uit tot een – voor die tijd – modern landbouwbedrijf. Voor de bestrijding van de aardappelplaag bijvoorbeeld werden scheikundige producten aangewend.
Landbouwwerktuigen zoals zaaimachines, maaimachines, pikbinders en aardappelrooiers deden stilaan hun intrede en vergemakkelijkten de zware handenarbeid op de velden. Het waren echter nog altijd paarden die de machines trokken. Pas na de Tweede Wereldoorlog zouden die stilaan uit het beeld verdwijnen. De vooruitgang was niet meer te stoppen. De tractor kwam geleidelijk aan het trekpaard vervangen. En enkele jaren later verscheen een nieuwe vorm van arbeid op de landbouwuitbatingen: het loonwerk. Door het gebruik van machines met groot rendement bij ploegen, zaaien en oogsten, verdwenen de vreemde arbeidskrachten, behalve voor de seizoenarbeid. Van de vier knechten en twee meiden in vast verband in 1900 was het aantal nu tot nul herleid.
Op de boerderij werden vooral graangewassen, cichorei, aardappelen, bieten en vlas verbouwd. Later werden ook bonen gezaaid die bestemd waren voor de diepvriesindustrie.

Albert Verhelst (1899 - 1994)
de laatste boer op de Rhodeshoeve
(foto in privébezit)

Baron Camille Eduard de Warenghien de Flory
(foto in privébezit).

Vlas en cichorei waren de twee bijzonderste teelten. De cichoreiast bestond reeds vóór Albert Verhelst de hoeve betrok. In 1929 werd de ast dan 'opgetrokken' (verhoogd). De cichoreibonen werden in de ast tot droge bonen verwerkt en daarna aan de cichoreibranderijen verkocht. Het bekende bedrijf Pacha was een belangrijke afnemer. Het werk aan de cichorei begon al in september met het rooien van de wortels en het duurde tot een stuk in december (afhankelijk van de omvang van de oogst) vooraleer alle bonen gedroogd waren.

Het gemengde landbouwbedrijf telde gemiddeld zo'n 25 melkkoeien en wat jongvee. Ook een grote kudde schapen werd tot op het einde van de Tweede Wereldoorlog gefokt. Er waren een zevental werkpaarden in dienst tot ze later vervangen werden door de tractor.

Gezien de grootte van het bedrijf waren veel werkkrachten nodig. Vooral de vlas- en de cichoreiteelt eisten veel handenarbeid. Naast de familie Verhelst werkten twee meiden in vast dienstverband. Tijdens het seizoen waren er een tiental (mannen en vrouwen) voor hulp bij het zaaien, wieden, oogsten en verwerken van de oogst.

Het zware werk op het landbouwbedrijf verliep volgens een vast dagschema. Om 4 uur was het opstaan geblazen voor de familie Verhelst. De eerste opdracht bestond in het melken en voederen van de koeien. Daarna ging men zelf ontbijten. Na het eten werden de stallen uitgemest. Tussen 8 en 9 uur vertrok men voor het werk op het veld. Om 9 uur volgde normaal een korte pauze voor een klein tussendoortje. Het middagmaal werd altijd om 12 uur genomen. Tot rond 1950 was het 's zomers de gewoonte om tot 14 uur een korte rustpauze te houden, de noenestond. Zo kon men met verse krachten weer aan de slag op het veld tot rond 19 uur, 's winters tot 18 uur.

Om 16 uur legde men het werk even neer voor een lichte maaltijd, een soort vieruurtje. Het avondwerk verliep dan weer op de hoeve: melken, voederen, zorg voor de dieren, enz...

De bewoners van de Rhodeshoeve hebben in de jongste eeuw een bewogen geschiedenis meegemaakt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren, zoals op andere boerderijen, Duitse soldaten gekazerneerd. Op de foto op bladzijde 10 poseren zij naast de toenmalige bewoners, de familie Verhelst.

Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog waren terugtrekkende Belgische soldaten op de hoeve gelegerd. Ze werden door Duitse verkenningsvliegtuigen opgemerkt. De boerderij werd daardoor met brandbommen bestookt. Op zondag 26 mei 1940 brandde de schuur, pas in 1936 vernieuwd, volledig uit. Gelukkig vielen hierbij geen slachtoffers.

In 1941 was Albert Verhelst burgemeester van Kachtem geworden in opvolging van Achiel Deleu. Hij zou die functie onafgebroken blijven uitoefenen tot 31 december 1976. Toen werd Kachtem gefuseerd met Izegem en Albert Verhelst bleef schepen tot 1982.

Albert Verhelst is tijdens de Tweede Wereldoorlog vaak tussengekomen bij de Duitse overheid om te bemiddelen ten voordele van Kachtemse burgers en boeren. Toen de Duitse troepen oprukten, staken de twee kelders van de boerderij vol vluchtelingen, meestal Kachtemnaren maar

Affiche openbare verkoop (foto in privébezit)

Het Rhodesgoed zoals de meeste Kachtemnaren het zich herinneren. Schilderij in privébezit.

ook mensen van buiten de gemeente zoals studenten opgeroepen voor de legerdienst of mensen op doortocht naar Frankrijk. Ook terugtrekkende Belgische soldaten vonden er een onderkomen. Zelfs iemand uit Verviers, hierheen gevlucht met zijn auto, vond er tijdelijk een onderdak.

De hoger gelegen gronden aan weerszijden van de Rhodesstraat, de 'Driehoek' en de 'Kouter', in totaal zo'n 14 ha groot, werden respectievelijk in 1973 en 1976 uitgegraven voor de aanleg van de verhoogde berm aan het station van Roeselare. De bovenste bouwlaag, de vruchtbare korenaarde, werd eerst afgenomen om zo gemakkelijk de onderliggende zandgrond, zo'n 3 m diep, uit te graven en te vervoeren naar Roeselare. Nadien werd de bovenste laag terug aangebracht. Na die ingreep was de grond minderwaardige landbouwgrond geworden.

De ongehuwde gezusters Verhelst die momenteel in het dorpscentrum wonen, vertellen wat graag over hun leven en werk op de Rhodeshoeve. Zij namen vanaf 10 oktober 1976 de pacht van de hoeve over van hun vader die het toen wat rustiger aan kon doen. Aangezien de opvolging niet meer verzekerd was, werden vanaf de jaren '70 geen belangrijke investeringen meer gedaan. De gezusters bleven tot eind 1998 op het Rhodesgoed wonen en vestigden zich uiteindelijk in de Hogestraat 14.

De laatste privé-eigenaar van het Rhodesgoed was Baron Camille Eduard de Warenghien de Flory. Hij was geboren op 9 april 1890 en huwde op 2 juli 1918 met Anne Marie Ernestine de Trétaigne (zie foto p. 52).
De familie de Warenghien de Flory was van origine uit Lille afkomstig maar sedert de 18de eeuw in Douai gevestigd. In de 19de eeuw woonde ook een tak in Henegouwen die zich later ook uitbreidde naar het Luikse.

DE TOEKOMST VAN HET RHODESGOED

Dirk Van Walleghem
schepen van Izegem

De landerijen werden op 9 juni 1995 verkocht aan het Vlaamse Gewest. Bij beslissing van de gemeenteraad van 21 augustus 1995 werden de hofplaats en de gebouwen aangekocht door de stad Izegem. De totale oppervlakte bedroeg 1 ha 30 a.
Dit werd verkocht door:
- Mevr. Thérèse Wartelle D' Herlincourt te Parijs
- Mevr. Anne de Warenghien de Flory te Parijs
- Mevr. Muriel de Warenghien de Flory te Parijs
- Mevr. Ludwine de Warenghien de Flory te Parijs
- Dhr. Amaury de Warenghien de Flory te Parijs

De aankoopsom bedroeg: 3.870.000 BEF + metingskosten 47.926 BEF + 80.800 BEF notariskosten (een totaal bedrag van € 99.125,83).
De akte werd verleden door notaris Alfons Loontjes.

De bedrijfsgebouwen werden bij het stopzetten een tijdje gebruikt door de caritatieve organisatie S.O.S. Oekraïne voor het stockeren van hulpgoederen.
Ook de afdeling Bos en Groen, het huidige agentschap voor Natuur en Bos, kreeg na de beslissing van het schepencollege van 20 juni 2000 tot aan de verkoopdatum een deel van de gebouwen in bruikleen.
Ze fungeerden als loods voor materialen en machines ten dienste van het bosbeheer, niet alleen voor het Rhodesgoed, maar voor heel de streek van Moorslede tot en met Avelgem.
De jarenlange leegstand van het woonhuis en een gedeelte van de bedrijfsgebouwen waren de oorzaak van een dreigende verwaarlozing van de site.
Het stadsbestuur besloot over te gaan tot een openbare verkoop maar wilde de recreatieve bestemming van de site en de link met het bos gevrijwaard zien.
Daarom werd vooraleer over te gaan tot de verkoop de bestemming van de gebouwen vastgelegd in een GRUP, een Gemeentelijk Ruimtelijk UitvoeringsPlan.
Het stadsbestuur van Izegem koos voor de opmaak op 16 mei 2000 voor de Groep Planning uit Brugge.
Op 25 juni 2001 werd het ruimtelijk uitvoeringsplan definitief vastgelegd in de gemeenteraad en op 12 september 2001 werd het goedgekeurd door Vlaams minister Dirk Van Mechelen.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan werden de specifieke voorschriften voor deze zone vastgelegd.
Belangrijk was dat de zone als hoofdbestemming recreatief gebruik in functie van het bosproject kreeg toegemeten.
Zo staat duidelijk vermeld (zonder in technische en ruimtelijke termen en afmetingen te vervallen) dat de bestaande gebouwen de volgende bestemming kunnen krijgen:
1. Een onthaalcentrum/vertrekpunt voor wandelroutes in het geplande bosproject.
2. Een conciërgewoning ten behoeve van de uitbater van het Rhodesgoed en van eventueel de bijhorende cafetaria.
3. Een cafetaria en kleinschalige eetgelegenheid.
4. Een representatieve ruimte voor tentoonstelling van het bosproject.
5. Een bergingsschuur voor onderhoudsmateriaal ten behoeve van het bosproject.
6. Een ruimte voor kleinschalige en eenvoudige overnachtingsmogelijkheden en sanitaire lokalen.
7. Een stop- en overnachtingsmogelijkheid voor paarden.
8. Andere, gelijkaardige functies na goedkeuring van Aminal, afdeling Bos en Groen.

Naast een aantal voorschriften betreffende de inrichting van de open ruimte binnen de grenzen van het ruimtelijk uitvoeringsplan was het ook belangrijk vast te leggen dat de eerste bouwaanvraag een globale inrichtingsvisie moest omvatten.
De uitbating van de cafetariafunctie wordt slechts toegestaan nadat de onthaalfunctie of de natuureducatieve functie gerealiseerd is.

Op 16 oktober 2002 ging de verkoop door.
De verkoop (zie affiche op p. 53) werd verleden door notaris Stefaan Laga.
De verkoop werd toegewezen aan BVBA Ferro-Tech, de broers Gerdy en Steven Vandamme, Gullegemstraat 6/11 te Sint-Eloois-Winkel voor de som van € 130.000.
De oppervlakte bedroeg 88a 62 ca.
De uitweg vanaf de Manestraat- Mezegemstraat tot aan de hoeve werd niet mee verkocht.

Het is de bedoeling van de nieuwe eigenaars om, conform het ruimtelijk uitvoeringsplan, de gebouwen via een grondige opknapbeurt in drie fasen om te vormen tot een horecazaak die zich specifiek op het bostoerisme richt.
In een eerste fase wordt een onthaalcentrum gecreëerd in de grote schuur. Beneden worden de berging en het sanitair ondergebracht; op de eerste verdieping komt een polyvalente zaal in twee delen. Deze zaal zal hoofdzakelijk gebruikt worden voor natuureducatieve projecten, die betrekking hebben op het omliggende Rhodesbos. Daarnaast worden in deze ruimte tijdelijke tentoonstellingen ondergebracht,

zoals over de geschiedenis van het Rhodesgoed.
In een tweede fase wordt op de plek waar zich vroeger de stallen bevonden een tearoom en een restaurant gebouwd. Maar ook deze horecazaak moet in de mate van het mogelijke een kopie worden van het originele gebouw.
In een derde fase wordt de cichoreiast gerenoveerd. De functie van dit gebouw is nog niet nader bepaald. Misschien wordt de mogelijkheid gecreëerd voor bed and breakfast.
De realisatie van het project zal de nodige tijd in beslag nemen. De streefdatum voor de opening van het onthaalcentrum was september 2006 maar die datum werd niet gehaald. De nieuwe planning voorziet een openstelling van de polyvalente zaal medio 2008.
Verder wordt het wagenkot heringericht als fietsenstalling en berging. De hoevewoning zal dienst doen als conciërgewoning en is reeds volledig ingericht zoals te zien is op de foto's op pagina 4 en 5.

Het Vlaamse Gewest had in 1995 en in 1996 rond het Rhodesgoed een kleine veertig hectare landbouwgrond gekocht met de bedoeling er een nieuw bos aan te leggen. De eerste aanplantingen van dit bos gebeurden in 1995; de laatste in 2002.
In samenwerking met de stad Izegem en de Izegemse Minaraad werden verschillende bosplantacties georganiseerd voor en door de lokale gemeenschap en zo werd het nieuwe bos geboren.

In onze bosarme regio vervult het Rhodesgoed een functie als stadsrandbos met hopelijk een steeds groeiend aantal bezoekers.

Het is een zeer dankbare plaats om te wandelen, te ontspannen en te genieten van een rustige omgeving dichtbij de stadskern.

Het bos telt nu een 30 ha loofhout (onder andere zwarte els, populier, wilg, winter- en zomereik, gewone esdoorn, berk en es), 4 ha naaldhout (onder andere gewone pijn, lork en douglas) en 6 ha weiden en moerassen.

Tot de nieuwe bewoners van het jonge bos behoren de kuifeend, watersnip, houtsnip, wezel, hermelijn, bunzing, vos en veldleeuwerik.

Voor de jeugd is er een speelbos afgebakend van 2,5 ha waar geravot kan worden.

In een schrijven aan minister Hilde Crevits, verantwoordelijk voor leefmilieu en natuur, wijst het stadsbestuur van Izegem op een enclave van ongeveer 5 ha privé akkerland dat binnen het bos van het Rhodesgoed ligt.
Dit akkerland is in het gewestplan ingekleurd als bosgebied. Het stadsbestuur vraagt haar om bij eventuele verkoopsonderhandelingen deze aankoop als prioritair te willen beschouwen om de regio in de toekomst een nog hogere recreatieve aantrekkingskracht te bezorgen.

In 2007 werden door het Vlaamse Gewest de budgetten vastgelegd voor het aanleggen van een parking ter hoogte van de Mezegemstraat. Deze parking wordt in 2008 gerealiseerd en zal plaats bieden aan een zeventigtal voertuigen en twee autocars.

Met dank aan:
Carlos Lapeire, Anita Verleden en Jan Feys van de stadsadministratie,
Mathieu Foré van Bos en Groen,
de familie Verhelst,
Gerdi en Steven Vandamme.

REKENINGEN VAN DE PAROCHIE EN HET LAATSCHIP VAN CACHTEM 1751-1758

Frédéric Delameilleure

Inleiding

In het onlangs (eind 2005) ontdekte archief van de bekende Kachtemnaar Pieter Pruim bevonden zich ook rekeningen van de parochie Kachtem betreffende de jaren vijftig van de achttiende eeuw. Het gaat hier om acht rekeningen die telkens één kalenderjaar behandelen. De rekeningen zijn volgens het enkelvoudig boekhouden opgesteld. Het betreft resultaatrekeningen van één jaar, dit wil zeggen ontvangsten min uitgaven = saldo, waarbij dit saldo vervolgens naar het andere jaar wordt overgedragen.

De munteenheid waarmee men toen werkte was de pond parisis, waarbij 2 pond parisis = 1 Brabantse of Vlaamse gulden courant[1]. Men hanteerde toen het vingtoduodecimaal stelsel, waarbij 1 pond = 20 schelen = 240 denieren. Voor het gemak zullen we telkens een afronding doen op de pond. Dit is verdedigbaar aangezien het hier om kleine bedragen gaat[2].

Parochie en Laetschip van Cachtem

Parochie Kachtem

Het gaat hier om rekeningboeken van de parochie en gemeente van Kachtem (Cachtem), toendertijd een klein dorp aan de Mandel[3]. Administratief viel Kachtem onder de Roede van Menen, dat op zijn beurt van *les Pays retrocédés* (= kasselrij Veurne + kasselrij Ieper + De zeven parochies + de Roede van Menen) afhing. De Roede van Menen was daarin een speciaal geval. Vóór 1668 was de Roede gewoon een onderdeel van de kasselrij Kortrijk (= Roede van Menen + Roede van de dertien parochies + Roede van Harelbeke + Roede van Deinze + Roede van Tielt), op zijn beurt onderdeel van het graafschap Vlaanderen, en op zijn beurt onderdeel van de Spaanse Nederlanden. Vanaf 1668 (verdrag van Aken) werd de kasselrij Kortrijk (met inbegrip van de Roede van Menen) bij Frankrijk gevoegd. In 1678 gebeurde het volgende: het verdrag van Nijmegen wees de kasselrij Kortrijk terug aan Spanje toe, met uitzondering evenwel van de Roede van Menen, dat bij Frankrijk bleef en zo 'promoveerde' (geen kasselrij meer boven zich kreeg) tot een afzonderlijke bestuurlijke entiteit.

De situatie veranderde pas in 1713 bij de vrede van Utrecht. Daarin werd bepaald dat Frankrijk de kasselrijen Veurne en Ieper, evenals de Roede van Menen moest afstaan, ditmaal aan Oostenrijk, dat de Zuidelijke Nederlanden van Spanje had overgenomen.

Binnen de Roede bekleedde Kachtem op zijn beurt een speciale positie. Het was immers in het uiterste noorden van de Roede gelegen, aan de grens met de kasselrij Ieper (onderdeel: Oostieperambacht) en het Brugse Vrije, waar Ardooie een onderdeel van was. Bovendien was 300 van de 400 bunder grond (75 %) van het grondgebied van Kachtem immers in de kasselrij van Ieper gelegen. Met andere woorden: de parochie was over verschillende kasselrijen gespleten.

Het parochiebestuur (=de magistraat van het dorp)

De rekeningen vermelden enkele namen van de belangrijkste functionarissen van het dorp. Deze zijn:

Griffier (greffier): J. Amerlinck;

Burgemeester, baljuw en schepenen: Clement Verlinde, Pieter Buyse, Maarten Driessens, Johannes Debrabandere en Jan-Baptiste Verhulst (geen specificatie wie welke rol vervulde[4]);

Commissaris-auditeur van de rekeningen: Johannes Verleure.

Taak van het Laetschip of de Parochie van Cachtem

De essentiële taak van het Laetschip: de inning van belastingen (aides) en deze doorstorten aan de hogere overheid (Roede van Menen). Kachtem kreeg dus van de hogere overheid (in casu de Roede van Menen) te horen hoeveel geld (ponden parisis) het moest doorstorten op de rekening van de Roede van Menen (rekening van Jan Baptist Bossaert).

Het Laetschip moest telkens éénzelfde aandeel in het totaal storten (het zogenaamde quotepart). Het moest telkens 0,89 % bijdragen in ieder bedrag aan de Roede van Menen opgelegd. Dit was weinig, maar anderzijds had Kachtem dan ook weinig in het Roedebestuur te vertellen.

Het ging dus hier om een repartitiebelasting. De totale som aan belastingen werd op het centrale niveau te Brussel beslist, en vervolgens per gewest (graafschap Vlaanderen) via een eeuwenoude verdeelsleutel (Transport van Vlaanderen) volgens het aantal inwoners en/of rijkdom omgeslagen.

	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1767	1758	gemid.
inkomsten (boek-houding	1960	2137	2263	2090	2019	2146	1999	2291	**2113**
uitgaven (boekhou-ding)	1479	1643	2140	1808	1596	1786	1756	2029	**1780**
saldo (boekhouding)	481	494	123	282	423	360	236	263	**333**
slot van de vorige rekening	532	481	494	123	282	423	360	236	**367**
reëel saldo	**- 51**	**13**	**-371**	**159**	**141**	**63**	**- 124**	**27**	**- 34**

Tabel 1: Inkomsten, uitgaven en saldo van de acht rekeningen: overzicht boekhouding 1751-1758

Analyse van de acht rekeningen

Algemeen

Een analyse van de acht rekeningen levert volgende resultaten op:

1) de gemiddelde ontvangsten per rekening zijn: 1746 ponden parisis[5].

2) de gemiddelde uitgaven per rekening zijn: 1780 ponden parisis.

3) het saldo is gemiddeld: -34 ponden, een negatief saldo dus. Immers, men begon op 1 januari 1751 met 532 ponden in kas; men eindigde op 31 december 1758 met 263 ponden in kas.

Inkomsten

- De belangrijkste bronnen van inkomsten waren natuurlijk de door de parochie geïnde belastingen. Het gaat hier om een grondbelasting (een soort van onroerende voorheffing) berekend aan de hand van volgende eenvoudige formule: persoon X, eigenaar, vruchtgebruiker, bezitter, gebruiker van de landbouwgrond bezit een Y bunder land x het tarief per eenheid (hier één bunder) = zoveel ponden parisis te betalen. Daarvoor werden ieder jaar de *pointijnckboucken* en de kohierrollen geraadpleegd om uit te maken hoeveel land iedere persoon in de parochie bezat[6].
- Een tweede inkomstenpost was een doorstorting van 24 ponden vanwege het Laetschip van Oekene. De reden? Het waren *thiende lasten* (een oude kerkelijke belasting) die werd doorgestort *volgens seker akkoord dienaengaende gemaeckt van over langhe jaeren tusschen de regeerders van dese twee Laetschepen (van Oekene en Kachtem) liggende ghemengelt d'Een onder d'Andere.*
- Een derde inkomstenpost was (vanaf 1752) de *thiende lasten* (in oorsprong een kerkelijke belasting), hier

	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	gemid.
belastingen	1404	1451	1592	1779	1549	1503	1409	1834	1565
thienden	24	24	24	24	24	24	24	24	24
pastorele compe-tentie	0	181	153	164	164	196	199	198	157
reële inkomsten	1428	1656	1769	1967	1737	1723	1632	2056	1746
slot van de vorige rekenin	532	481	494	123	282	423	360	236	366
totaal (boekhouding	1960	2134	2263	2090	2019	2146	1992	2292	2112

Tabel 2: Inkomsten van het Laetschip Cachtem, 1751-1758, afgerond op de pond parisis

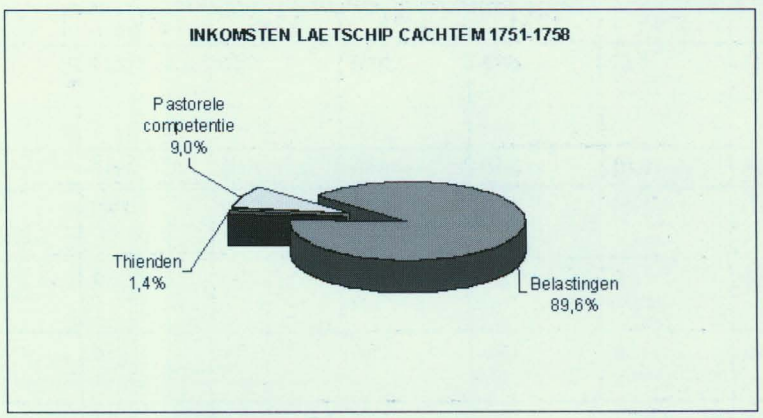

Grafiek 1: Inkomsten van het Laetschip Cachtem, 1751-1758

evenwel *de pastorele competentie* genoemd. Het ging hier om de verkregen inkomsten van een verpachting van deze belasting die het Laetschip krachtens een transactie van 23 juli 1738 had verkregen. Voorwaarde van de afstand was dat de kosten ook voor rekening van het Laetschip waren.
- De vierde en laatste post van inkomsten was een oneigenlijke bron inkomsten, namelijk het (positieve) slot van de vorige rekening.

De uitgaven

De uitgaven zijn meer divers. Hoewel gegroepeerd per hoofdstuk ('cappitels'), zijn de uitgaven soms divers naast elkaar geplaatst. Soms gaat het per rekening om meer dan 50 verschillende uitgavenposten.

De tabel en de grafiek op de volgende bladzijden spreken voor zich. De belastingen waren verreweg de belangrijkste uitgavenpost (gemiddeld 45,3 %): de afdracht van de belastingen aan de hogere overheid (in het geval van Kachtem: via de Roede van Menen aan de Centrale Overheid). Ze bestonden uit:

1) aides ordinaires (gewone belastingen), ieder boekjaar 640 ponden parisis, te betalen in vier schijven.

2) aides extra-ordinaires (buitengewone belastingen) Ter verantwoording hiervoor werd vermeld *noodigh voor het onderhout van haere coninckliike hoogheijdt den serenissen hertogh Charles van Lorrainen gouverneur-generael deser Nederlanden.* Dit was ieder jaar meestal 108 pond 17 schelen 0 denieren, afgerond op 109 pond parisis (zie tabel).

3) *dons gratuits* (gratis, gedwongen lening aan de overheid, of een verplicht te betalen octrooirecht aan de overheid).

- Uitgaven voor het parochiebestuur. Het betreft hier alle uitgaven nodig voor een goede werking van de parochie: betalingen van de weddes van burgemeester, schepenen, baljuw, enz. ... (Zie de tabel voor meer details)
- De buitengewone uitgaven: het gaat hier enkel en alleen om een terugbetaling in het boekjaar 1753 van een som van 435 pond 12 schelen 0 denieren parisis (afgerond 436 pond parisis) aan de ontvanger van de parochie van Izegem. Het ging om een vergissing in de repartitiebelasting die het koninkrijk Frankrijk in de jaren 1745 tot en met 1748 ten onrechte ten laste van Izegem had opgelegd[7]. (Dit is trouwens de verklaring voor het grote tekort in boekjaar 1753[8]).
- De religieuze uitgaven: het betreft hier op de eerste plaats de betalingen aan de pastoor van het dorp. Dit was de zogenaamde pastorele competentie. De reden dat het Laetschip instond voor de pastoor was dat er geen geestelijke thiendeheffers in de parochie meer waren plus het feit dat hij *in proffyte vande selve prochie heeft gecedeert sijne pastoreele thiende* (als gevolg van een gerechtelijke uitspraak beslecht in de Raad van Vlaanderen op 23 juli 1738). Ieder jaar werd dit bedrag op kerstavond aan hem overgemaakt. Daarnaast had de *coster* ieder jaar recht op 15 pond parisis en werd er sporadisch geld uitgegeven voor onderhoud van de kerk(toren).
- Uitgaven aan de stad Menen. Hier ging om twee zaken: enerzijds betalingen aan het college (middelbare school) van de stad Menen, anderzijds betalingen voor onderhoud van de versterkingen en fortificaties van de stad Menen. Alle parochies van de Roede werden verondersteld profijt te hebben van een degelijk versterkte stad, dus mochten ze ook (voor een deel) opdraaien voor de kosten tot onderhoud ervan.

	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	gemid.
Afdracht van belastingen Centraal bestuur	**781**	**749**	**840**	**840**	**749**	**749**	**749**	**1024**	**810**
Aides ordinaires	640	640	640	640	640	640	640	640	640
Aides extraordinaires	110	109	109	109	109	109	109	109	109
Dons gratuits, extra staatsleningen	31	0	91	91	0	0	0	275	61
Intresten betaald aan particulieren	**156**	**156**	**156**	**156**	**156**	**156**	**156**	**156**	**156**
Lijf- en erfrenten	134	134	134	134	134	134	134	134	134
Intresten landeigenaars fortific Menen	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Intresten landeigenaars fortific Valenciennes	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Stad Menen	**54**	**43**	**43**	**43**	**43**	**46**	**46**	**46**	**46**
Onderhoud fortificaties stad Menen	32	32	32	32	32	32	32	32	32
Collegie te Menen: leraars, cnaepen, ...	22	11	11	11	11	14	14	14	14
Roedebestuur (Roede van Menen)	**167**	**139**	**54**	**180**	**152**	**211**	**187**	**177**	**158**
Binnencosten roedebestuur (algemene kosten)	156	139	54	84	56	115	91	81	97
Aanstelling van het nieuwe bestuur	0	0	0	96	96	96	96	96	60
Brigadier van de Marechaussee	11	0	0	0	0	0	0	0	1
Parochiebestuur (Laetschip)	**253**	**345**	**418**	**387**	**399**	**431**	**418**	**435**	**386**
Twee officieren	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Twee sergeanten (J. Vanhove en P. Pesant)	2	6	5	5	4	7	5	14	6
Twee pointers	8	10	10	10	10	5	10	10	9
Burgemeester en schepenen	41	55	70	70	70	70	70	76	65
Tantième rendant-ontvanger	69	58	73	66	65	86	82	43	68
Commissaris (controleur van de Roede)	16	16	16	16	16	16	16	16	16
Gecommiteerde groote gelanden (J. Dujardin)	0	0	18	12	6	12	12	24	11
Greffier	98	132	159	148	150	145	151	163	143
Baljuw	12	32	38	33	50	59	56	53	42

	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	gemid.
Overige binnencosten van de parochie	1	30	23	21	22	25	10	30	20
Religieuze uitgaven (=kerkfabriek)	**0**	**212**	**189**	**199**	**164**	**224**	**186**	**182**	**170**
Pastoor	0	180	168	180	142	159	159	159	143
Pastorie: herstellingen	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Prijzen aan de jonckheijt	0	2	2	2	2	2	2	2	2
Coster	0	15	15	15	15	15	15	15	13
Ontvanger van de Kerk, Johannes Seynaeve	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Stephanus Moreel, levering van flambeeuwen	0	3	2	0	5	38	0	6	7
Kerk van Cachtem: herstellingen	0	12	2	0	0	10	0	0	3
Kerkrente	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Mispointingen	**0**	**2**	**0**	**3**	**0**	**5**	**0**	**30**	**5**
Buitengewone uitgaven	**0**	**0**	**436**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**55**
Misrekeningen en afrondingsverschillen	**68**	**- 3**	**4**	**0**	**- 67**	**- 36**	**14**	**- 21**	**- 5**
TOTAAL (vermeld in de boekhouding)	**1479**	**1643**	**2140**	**1808**	**1596**	**1786**	**1756**	**2029**	**1780**

Tabel 3: De uitgaven van Laetschip Cachtem, 1751-1758 in Pond Parisis

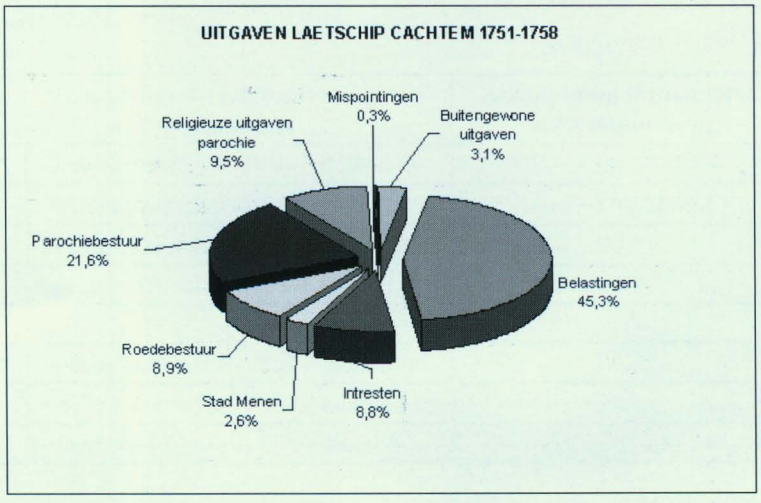

Grafiek 2: De uitgaven van het Laetschip Cachtem, 1751-1758

- Uitgaven aan het Roedebestuur: aangezien Kachtem een lid van de Roede van Menen was, moest het ook bijdragen in de kosten (lonen) van het bestuur. Opnieuw stond het voor 0,89 % van de kosten in.
- Intrestuitbetalingen. Hier gaat het om de jaarlijkse te betalen erf- en lijfrentes aan particulieren ten laste van de Roede van Menen (134 ponden parisis, ofwel 67 guldens in de 7500 guldens die de Roede jaarlijks diende te betalen[9]). Daarnaast was er nog de jaarlijkse betaling (rente) als een soort van vergoeding aan de landeigenaars waarvan de huizen en landerijen geheel of gedeeltelijk bij de aanleg van de fortificaties van de steden Menen (Oostenrijkse Nederlanden) en Valenciennes (Frankrijk (!) werden verwoest en/of onteigend.
- Mispointijnghen: het betreft hier ontheffingen van ten onrechte belaste personen. Dit kwam, gezien de belastbare materie, niet zo vaak voor. Alleen het boekjaar 1758 is het vermelden waard. Toen waren er twee grote *mispointijngen*. Eén van 10 pond 4 schelen 9 denieren (geen persoon bij naam genoemd) en een ander met een ontheffing van 19 pond 11 schelen 0 denieren op naam van Jaspard Maes (een gewezen ontvanger van de parochie).

Besluiten

- Het Laetschip of parochiebestuur was in de eerste plaats een lokaal bestuur. Dat lokale bestuur had een essentiële taak in het bestuur van de Oostenrijkse Nederlanden, namelijk het innen en tijdig doorstorten van de belastingontvangsten aan de hogere overheid (namelijk bij Jan-Baptiste Bossaert, ontvanger van de Roede van Menen)[10].
- Toch was het Laetschip meer dan alleen een lokaal belastingkantoor, het was het effectieve bestuur van de (kleine) gemeenschap van het dorp in kwestie. Helaas kunnen immateriële zaken zoals menselijke relaties moeilijk in een boekhouding worden uitgedrukt. Toch valt het op dat van de andere activiteiten behalve de inning en doorstorting van belastinggelden maar weinig is terug te vinden.
- Was de lokale belastingdruk hoog of laag? Oordeel zelf. Ieder jaar moest er immers door de 500 à 600 inwoners van het dorp belasting worden betaald al naargelang men eigenaar, (vrucht)gebruiker van een stuk land, akker, bos of meersch (grasland) was. Het tarief bedroeg gemiddeld 17 pond parisis (8 à 9 nettodaglonen in die tijd) per bunder grond (= 1 ha 41 a 69,51 ca). Ieder jaar werd echter opnieuw het tarief en de totale te belasten oppervlakte berekend[11]. Dit was de taak van de twee pointers, bijgestaan door de griffier, evenals Jacques Dujardin, die als *gecommitteerde van de groote gelande* onderhandelde namens de (rijkere) dorpsbewoners. Onnodig te zeggen dat het resultaat van deze onderhandelingen met veel discussies gepaard ging en voor de één veel zwaarder uitviel dan voor de andere[12].
- Al bij al was de invloed van de dorpsmagistraat op het lokale leven beperkt. Niet alleen diende hij zich te schikken naar de hogere overheden, bovendien is het maar zeer de vraag of hij met een jaarlijks gemiddeld budget van 1746 ponden parisis (zie hoger, gemiddelde reële inkomsten over acht jaar) veel kon uitrichten om de noden van de bevolking te lenigen. Met dit bedrag zou men toen nauwelijks tien ongeschoolde arbeiders kunnen uitbetalen! Grote infrastrucuurwerken, sociale voorzieningen en dergelijke diende men dus van het parochiebestuur niet te verwachten!

Rekeningboek	Tarief aantal pond parisis per bunder (A)	Belastbare bunders totale oppervlakte (B)	Belastinginkomsten (= A x B)
1751	15,00	93 bunder 1001 (vierkante) roeden	1404-7-6
1752	15 pond 10 schelen	93 bunder 1001 (vierkante) roeden	1451-4-6
1753	17,00	93 bunder 1001 (vierkante) roeden	1591-12-6
1754	19,00	93 bunder 1001 (vierkante) roeden	1778-18-6
1755	?	?	1549-0-4
1756	16,00	94 bunder 1468 (vierkante) roeden	1502-13-6
1757	15,00	94 bunder 1468 (vierkante) roeden	1408-15-0
1758	19 pond 10 schelen	94 bunder 68 (vierkante) roeden	1833-13-6

Tabel 4: Detail van de berekening van de belastinginkomsten

Eindnoten

[1]Deze laatste munt is een rekenmunt. 1 Vlaamse (of Brabantse) gulden courant was gelijk aan 0,857 Vlaamse gulden wisselgeld, een munt die in die tijd wel werd gebruikt.

[2]In het midden van de achttiende eeuw verdiende een ongeschoolde arbeider 10 à 12 stuivers (= 20 à 24 schelen of 1 pond à 1 pond 4 schelen) per dag netto, terwijl de broodprijs toen 1 stuiver (= 2 schelen) kostte.

[3]Gezien de parochieregisters en de Ferrariskaarten ramen we de bevolking van Kachtem op zo'n 500 inwoners. De boekhouding vermeldt een oppervlakte van 400 bunder 'saldo juste', dus 5,67 km² (1 bunder = 1 ha 41 a 69,51 ca).Geschatte bevolkingsdichtheid = 88 inwoners per km².

[4]Merk ook op: in de achttiende eeuw was er geen scheiding van machten. Burgemeester, schepenen en de baljuw hadden naast de wetgevende en uitvoerende ook de rechterlijke macht.

[5]Zie de tabel: 2113 pond – 367 pond (positief saldo van de vorige rekening) = 1746 pond.

[6]De procedure bij deze *pointijnghen* was steeds dezelfde. Via een *kerkgebodt* werd bekend gemaakt waar en wanneer de *pointijng* (taxatie) zou plaatsvinden. Vervolgens werden de twee pointers aangesteld, evenals de bepaling van de *groote gelande,* dit zijn de stukken land van de rijkere inwoners die aan de belasting werden onderworpen. Immers, niet iedereen moest belasting betalen. Van de 400 bunder kwam maar 93 bunder (dus 23,3 %) in aanmerking om te worden belast, de rest van de grond werd vrijgesteld. Daarna ging men langs bij de mensen om het geld op te halen, schreef men alles in het *pointijnckbouck* en stortte men het geld door op de rekening van de rendant-ontvanger van de parochie.

[7]Dit was de periode van de Oostenrijkse Successieoorlog, toen Frankrijk tegenover Oostenrijk kwam te staan. Frankrijk was na de slag bij Fontenoy (nabij Doornik) in 1745 meester geworden van de gehele Zuidelijke of Oostenrijkse Nederlanden. Na de vrede van Aken (1748) werd in 1749 het Oostenrijkse gezag hier opnieuw geïnstalleerd. Het duurde echter nog tot 20 augustus 1753 vooraleer de beslissing tot terugbetaling werd genomen. Uiteindelijk werd pas op 4 december 1753 deze som aan de ontvanger van Izegem gestort.

[8]Zie hoger: tabel 1: een reeël verlies in dit boekjaar van 371 pond 9 schelen 8 denieren, afgerond op 371 pond.

[9]Zie hoger: dit is opnieuw 0,89 % van het bedrag.

[10]Vier keer per jaar gingen de griffier en rendant (= ontvanger) van de parochie naar Menen om de storting bij de heer Bossaert te Menen (tevens stadsontvanger aldaar) te verrichten. Meestal ging dit door middel van een wissel die op het Laetschip werd getrokken. In ruil kreeg de afvaardiging van Cachtem dan een kwitantie als bewijs van betaling, die dan later in de boekhouding werd ingeschreven.

[11]Hoe de belastingen werden geïnd (wijze, tarief en totale opbrengst) kon de Centrale Overheid niet schelen. Het enige wat voor het Centrale Bestuur telde, was dat het jaarlijks vastgestelde bedrag door het Laetschip werd betaald.

[12]Zie ook voetnoot 6. Niet iedereen betaalde belastingen (slechts 93 van 400 bunder grond van de parochie was belastbaar).

ereleden (vervolg)

SPRIET, Aurel, Nieuwstraat 20
SPRIET, Christophe, Rumbeeksestraat 47
SPRIET, Leon, Kortrijksestraat 86
SPRIET, Noël, Sint-Antoniusstraat 17
STROBBE, Michaël, Groenstraat 5
STROBBE, Firma, Kasteelstraat 1
STROBBE-CARDOEN, Dirk, Gentseheerweg 98
STROBBE-HOCHEPIED, Marc, Wallemotestraat 77
STROBBE-STAESSENS, Luc, Vredestraat 1
STROBBE, Johan, St.-Jorisstraat 37
TAEYMANS, Wilfried, Pieter Baesstraat 11
TERRYN-DECLERCQ, Rik, Melkmarkt 2 bus 13
THIBAU, Eric, Rozenlaan 75
VAN DER HAEGEN, Filip, Dam 38
VAN WALLEGHEM, Dirk, Slagmeersenstraat 41
VANACKER, Robert, Steenovenstraat 10
VANACKERE, Herwig, Prinsdomlaan 39
VANBECKEVOORT, Jacques, Meensestraat 133
VANDEN AVENNE, Zeno, Populierenstraat 3
VANDE WALLE, Jos, Rozenlaan 70
VANDEN BOGAERDE, Philippe, Kokelarestraat 81
VANDENBROUCKE, Guido, Leenstraat 135
VANDENBUSSCHE, Lieve, Nieuwstraat 9
VANDEPUTTE, Didier, Nederweg 14/7
VANDEPUTTE, Genoveva, Gentsestraat 84
VANDERHEEREN-ANSEEUW, Lucien, Zevekotestraat 15
VANDERHELST-DEPREZ, Guido, Prinsdomlaan 30
VANDEVOORDE, Wilfried, Wilgenstraat 1
VANDOMMELE, Koenraad, Voetbalstraat 8
VANDOMMELE, Kris, Mgr. Bouckaertstraat 1
VANDROMME, Philippe, Smallestraat 4
VANFLETEREN, Jean-Paul, Kachtemsestraat 45
VANHAEZEBROUCK, Robrecht, Emiel Neirynckstraat 10
VANHAVERBEKE Houthandel, Ambachtenstraat 22
VANLERBERGHE, José, Hogestraat 41
VANLERBERGHE, Myriam, Blekerijstraat 3
VANNESTE, André, Emelgemseplein 3
VELGHE, Joris, Kortrijksestraat 42
VERBEKE, Chris, Kruisstraat 18
VERBEKE, Jan, Abelestraat 36
VERCRUYSSE-COLPAERT, Hilde, Middenweg 11
VERDUYN, Gaby, Wallemotestraat 65
VERHAEGHE, Frits, Wijngaardstraat 11/1
VERHAEGHE-VANDERHEERE, Luc, Oekensestraat 29
VERHELST, Gez., Hogestraat 14
VERLEDENS, Willy, Peter Benoitstraat 41
VERMEERSCH, Geert, Kachtemsestraat 61
VERSTRAETE, Jacques, Guido Gezellestraat 9
WERBROUCK-HOUTHOOFD, Jean-Paul, Bellevuestraat 73
WILLEM, Francky, Katteboomstraat 9
WYBO, Monique, Kokelarestraat 107
WYLEIN, Freddy, Elf-Julistraat 11
EE. ZUSTERS VAN MARIA, Gentsestraat 31
EE. ZUSTERS VAN LIEFDE, Roeselaarsestraat 47

Ereleden buiten Izegem:

ALLEWAERT, Maria, Rijselsestraat 38 bus 42, 8500 KORTRIJK
DECLERCQ, Drugo, Heulsestraat 24, 8500 KORTRIJK
DECOCK, Albert, Koebroeksdreef 11, 8020 OOSTKAMP
DECOENE, Jozef, Blekerijstraat 8, 8800 ROESELARE
DEFAUW-VERHOESTRAETE, Leon, Zwinlaan 7 app 13, 8300 KNOKKE-HEIST
DEPOORTER-DECOOPMAN, Frans, Van Weelystraat 15, 2678 AV DE LIER - NEDERLAND
DESCHEEMAEKER, Annemie, Schardouwstraat 17, 8880 LEDEGEM
DURANT, Gerard, Arsenaalstraat 37, 8000 BRUGGE
HASPESLAGH, Stefaan, Brandstraat 104, 9830 SINT-MARTENS-LATEM
LANDUYT, Peter, Izegemsestraat 201, 8770 INGELMUNSTER
MAES, Willy, Dwarsstraat 33, 8531 BAVIKHOVE
MEYFROIDT, Armand, Vlasschaardstraat 12, 8770 INGELMUNSTER
PARMENTIER, Gerard, Arch.Vanhoornelaan 89, 8560 WEVELGEM-MOORSELE
PRIEM, Jacques, Amede Brackestraat 10/ 2, 1950 KRAAINEM
STRYNCKX - VAN HASSEL, Jan, Rotsstraat 60, 9240 ZELE
VANANTWERPEN, Lucien, Korenstraat 19, 9800 DEINZE
VANDAMME, Annemie, Wildonkensraat 4, 9800 DEINZE
VANDEWALLE, Roger, Ingelmunstersestraat 13, 8860 LENDELEDE
VANNESTE, Guido, Tarwestraat 10, 8770 INGELMUNSTER
VERLEDEN, Evie, Izegemstraat 347, 8501 HEULE-KORTRIJK
VERMANDERE-DEPUTTER, Geert, Beemd 6, 1654 HUIZINGEN-BEERSEL

DRUKKERIJ JAN BOGAERT
8870 IZEGEM - (051) 30.26.59

drukkerij jan bogaert

extra verzorgd drukwerk
in één of meerdere kleuren
voor bedrijf / vereniging / familie

onze-lieve-vrouwestraat 20 • b-8870 izegem
tel. 051 30 26 59
fax 051 31 44 20
e-mail: info@drukkerijbogaert.be
website: www.drukkerijbogaert.be

• Begrafenissen - Crematies - Funerarium
• Ceremoniewagens voor huwelijken
• Ambulancedienst TRI-AC

MARC & STEFAAN
SNOECK

Bellevuestraat 24 - 8870 Izegem • Stationsstraat 38 - 8870 Izegem • Tel. 051 30 09 40
www.snoeck-izegem.be

vanhaverbeke houthandel

Alles voor de woningbouw

• Tuinhout, carports, speeltuigen
• Ruim assortiment aan laminaat, parket, plafond- en wandbekleding

HOUTHANDEL VANHAVERBEKE NV
Ambachtenstraat 22, 8870 Izegem
Tel. 051 30 02 27 - Fax 051 31 50 45
e-mail: offerte@hout-vanhaverbeke.be

HEEMKUNDIGE KRING
TEN MANDERE
IZEGEM

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Vooraan is de globale kaart van de 'Prochie ende Prinsdomme van Iseghem afgedrukt. Ze werd in 1746 opgemaakt door landmeter François De Bal uit Harelbeke en hangt in de gemeenteraadszaal van Izegem. Het is de oudste, meest volledige kaart van onze stad.

Aangesloten bij Heemkunde West-Vlaanderen

STROBBE 2007 Fotografie : Kari Decock - Izegem